Otilia Cazimir
A murit Luchi..

.Ilustrații de
Adriana
Mihăilescu

OTILIA
CAZIMI

R

A

iS

bt

te

11

i.

Cum am cunoscut

eu lumea
www.polirom.ro

© 2004 by Editura POLIROM

Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4, P.O.
Box 266, 700506

București, B-dul I.C.
Brătianu nr. 6, et. 7, ap. 33;
O.P 37; P.O. Box I-728,

030174 **Descrierea CIP a**
Bibliotecii Naționale a

României: CAZIMIR,
OTILIA

A murit Luchi... / Otilia
Cazimir - Iaşi: Polirom,
2004 144 p.; 24 cm

ISBN: 973-681-585-4
821.135.1-1

Printed

în

ROMANI

AFetiței
care am fost și

măicuței care nu
mai este...

Casa de la

poartă
în „vizită"

Dejunul s-a
isprăvit. Patru

glasuri de copii, trei
mai subţirele şi

unul mai grosuț, se
ascut, în cor:
- Săru' mâna!

- Să vă fie de bine...

Mă sucesc pe
scaunul meu, cu o
palmă mai înalt

decât al celorlalți.
îmi scutur
fărâmiturile prinse

în volanele rochiței
și o scociorăsc cu
degetul pe cea care

mi s-a vârât,
colțuroasă, în
șosetă. Surprind

privirea iute a tatei,
zâmbetul mamei.
Au şi înţeles! Cum

înțeleg ei, înainte
de a le spune, ce
gândesc eu?...

Acum, aș putea să
și plec fără să le
mai cer voie: dacă

știu... Dar nu se
poate. Nu-i
„frumos".

Sar de pe scaun,
fără să-mi mai
închipui, ca atunci

când n-am ce face
şi vreau să ameţesc

puțin, că mă arunc
dintr-un turn înalt.

- Apoi... eu mă duc oleacă în vizită.

- Iar? se miră prefăcut măicuţa.

- Are să te dea afară într-o zi, face tata, serios.

Mă supăr:
- Cum să mă dea afară, dacă chiar

dumnealui m-a
invitat?

„Dumnealui" e
domnul Neculai

Frunză, chiriaşul
căsuţei noastre

de lângă poartă.
Stă acolo singur. Il
îngrijește, ca pe-un

copil, o femeie
bătrână, scurtă,
groasă şi cu

ochelari: baba Ana.
Și-i bine în odaia lui
conu' Neculai, plină

de cărți, de jurnale
și de bibelouri care-
și au fiecare

numele şi beteşugul
lor.

Fiţa, pisica de
marmură neagră,
nu mai are coadă:

și-a prăpă- dit-o la
un mutat. Lui Bijucă
îi lipsește o labă. Iar

lui Ducipal, bidiviul
de bronz, i s-au
muiat picioarele de-

atâtea ierni
petrecute între
sobă, la căldură.

Stă îngenuncheat,
parcă aşteaptă să-i
sară în şa

amazoana de
porţelan de-alături,
fără un zuluf şi cu o

chibritelniţă ştirbă
prinsă la şold.

în odaia aceea
miroase totdeauna
a ceva bun. Şi toate

stau așa de cuminți
la locul lor, încât nu
se poate să fie

cineva obraznic
acolo. Chiar
Margareta, când

intră, se face
mititică, își lipește
coatele de trup și

se aşază spăsită pe
un scăunaş,
frecându-şi doar

pantofii unul de
altul. îşi înghite în
grabă şi fără

plăcere prăjiturică,
bodogănește un
„mersi" de

mântuială şi iese ca
din puşcă. O aud
izbind cu gust

portița și tropăind
îndesat pe
cărărușă, ca să se

dezmorţească. Mă
gâdilă râsul în gât:
ştiu ce-o să se

întâmple. Conu'
Neculai se apleacă
şi cercetează locul

De deasupra
patului, din rama
lată de lemn

mohorât, femeia cu
ochii închişi ascultă
cum foşnesc, rar,

foile întoarse... E o
fotografie veche,
scoasă parcă pe o

placă gălbuie de
fildeș. O cucoană
tânără, prea

dreaptă între
pernele unui fotoliu,
cu ochii strânşi.

Poartă pe cap o
cununiță de flori, de
sub care-i ies

sfredelii zulufilor.
Peste volanele
înfoiate, mâinile-i

stau cuminți,
încrucișate pe
piept. Parcă ascultă

ceva, parcă
aşteaptă ceva...

Am întrebat-o pe baba Ana:

- Cine-i
cucoana asta care-a

adormit la
fotograf?...

- Nu te mai uita la ea,

duduiță... că nu-i
pentru mata.

- Da' de ce doarme?

- Nu doarme, sărăcuţa...
Asta-i cucoana

boierului. O murit la
o săptămână după
nuntă, de inimă. Ş-o

pozat-o moartă,
Doamne iartă-mă!
De atunci o rămas

dumnealui cam
așa...

Şi baba Ana
îşi flutură în dreptul

tâmplei mâna cu
degetele răsfirate.

Conu'
Neculai păturește

jurnalul şi-l aşază,
tacticos, sub Fiţa.

- Aşa...
gata politica! Şi-

acuma, bem o
cafeluţă, Luchi?

Nici vorbă că
bem. O face conu'
Neculai, cu mâna

lui. E amăruie şi
parfumată. El o bea
dintr-o ceaşcă de

ceai, cu o pansea
mare în relief. Eu o
beau dintr-o

ceşcuţă cât un
degetar, dar

înflorită tot cu o
pansea.

- Suflă!

Asta-i treaba mea: să sting spirtul.

Mâna
bătrânului tremură.
Sub scoica linguriței

se clatină o
picătură brună:
cade?... nu cade?...

N-a căzut. Dintr-o
singură linguriță mi
s-a și umplut

ceşcuţa. Şi are şi
caimac!

- Da' de-o ţigară, ce-ai zice mata, Luchi?

Gluma asta o
spune totdeauna
conu' Neculai când

își răstoarnă ibricul,
cu drojdie cu tot, în
ceașca cea mare.

Acum, cești-
le stau alături pe
tablă. Una mare-

mare, cealaltă
mititică-mititică,
fiecare cu

panseluța ei. Și
fiecare înalță câte

un firişor de abur,
tremurat şi dulce.

- Ce râzi, fetiţo?

- Râd...
că ceașca matale a
fătat un pui de

ceaşcă, coane
Neculai...
Bastonachi

Umblu prin
odaie, ametită,

aplecată peste
oglinda din poșeta
mamei. Acolo, în

fundul ei, se clatină
întoarsă prăpastia
tavanului. Fiecare

pas mă poate
prăvăli în adânc. Mi-
e inima animată de-

un firişor de aţă
care tremură: mi-e
frică...

Nu mă pot
opri. Țin oglinjoara
cu amândouă

mâinile şi merg,
aşa, pe marginea
prăpastiei. încă un

pas - şi gata!
Prăpastia însă
merge cu mine. Dar

dacă, în clipa asta,
se opreşte în loc?...
Aşa-i de bine!

- Ascultă,
Fasolică...

Cobor în
goană treptele
bucuriei, cu sufletul

la gură. Știu ce mă
așteaptă: când îmi
spune *Fasolică,*

Icuță îmi cere ceva.
Știe că la
mângâierea asta a

lui nu se află
împotrivire.

Icuță învață
la liceu. Liceul lui e
cea mai mare

şcoală din lume. O
şcoală cu atâtea
trepte la intrare, că

nimeni nu le ştie
numărul. Am
încercat să le

socotesc, dar nu
mi-au ajuns
numerele. Am

întrebat şi pe tata.
Nici el nu ştie.
Numai Margareta

zice că-s douăzeci
şi trei, dar ea spune
aşa ca să ne facă în

ciudă, lui Icuță și
mie.

Nici o fată, din câte
vin să se joace cu
mine, n-are frate ca

al meu. Poartă
uniformă, parcă-i un
general mititel. Şi

are nişte ochi
albaştri, albaştri!
Mai albaştri chiar

decât ai Margaretei.
În fiecare duminică
mă scol înaintea lui

și-i lustruiesc
bumbii de la tunică
- cu totul și cu totul

de aur. Am şi dosit
unul, din cei mici de
la mânecă. La

primăvară am să
mi-l fac mărţişor...

Icuţă mă aşteaptă
sub scările
cerdacului.

- Fasolică dragă, du-te fuga la conu' Neculai să-mi

facă traducerea
asta la germană,

că-i a dracului de
grea.

Știam eu că asta-i.
Iar să mă duc!... Mă
și văd în ușă, cu

cartea sub
pestelcuță, cu capul
plecat... începe să

mă furnice în gât, a
plâns.

- îți dau un bastonachi, Fasolică.

- întreg?
- întreg.
- De cel verde?

- De care vrei tu.
înhăţ cartea şi
pornesc voinicește

către primejdie.
Conu' Neculai e

vesel. O să meargă
uşor.

- Da' ce, Luchi, vin turcii?
- Nu...

- Mda... văd.
Adă cartea încoace.
Iar i-i lene

ghinăralului? Ori
face un șotron în
ograda bisericii cu

diavolul de soră-
ta ? Iaca, îi fac
traducerea. Da' să

știi că plata o iau
eu. Ce-ți dă?

- Un bastonachi...
verde...

- Bun, îmi place, mai ales că-i verde. Ai să mi-l

aduci mie. Aşa-i şi
drept. Eu muncesc,
eu primesc plata.

Aştept, ghemuită
pe prag. Mă simt,
aşa, de parcă-s o

păpuşă de petică.
Bătrânul mormăie
cuvinte păgâneşti şi

scrie, scrie... Gata.
Pornesc fără nici un

chef, târându-mi
picioarele.

Icuţă, ghinăralul,
mă aşteaptă în
cărare.

- Gata? Să trăieşti, Fasolică!

Strâng în mână un
bastonachi de
zahăr, verde,

răsucit frumos ca o
lumânare de pom
de Crăciun. închid

ochii: e așa de ușor,
dar parcă n-am
nimic în palmă. Mai

bine n-aş avea
nimic!

O iau
încetișor, pe lângă
zid, spre casa de la

poartă. O fi
parfumat, oare ?
Miroase a mentă, şi

parcă-i mai lung ca
de obicei. Adică s-ar
cunoaşte dacă aş

mușca o
bucățică?...

Mi s-a umplut
gura cu aşchii de
sticlă, dulci şi

răcoroase. Când
răsuflu, îmi bate
vântul printre dinţi.

E cel mai proaspăt
și mai sfărâmicios
bastonachi de pe

lume! Ce i-o fi venit
lui conu' Neculai
tocmai azi ?

Mă gândesc la
vorbele Margaretei:
- Moşneag ţicnit!

Nu-i frumos să spun
așa. Și nici măcar
nu-i adevărat. Da'

ce i-o fi venit azi?...
Parcă dumnealui n-
are cu ce-și

cumpăra un
bastonachi?

Beţişorul verde a
scăzut la jumătate.
Topesc capătul în

gură; să nu se
cunoască de unde-
am muşcat.

Deschid ușa
încetișor, cu mâna
încleiată

- Cine-i?
- Eu... am adus bastonachele...

- Aşa? L-ai adus?
Ei, bravo matale.
Dă-l încoace. Aşa

ciugulit cum e, tot
am să-l rod eu...
când mi-or crește

dinții! Da' până
atunci mănâncă-i
mata pe știlalți...

Şi conu'

Neculai

îmi

oferă, ca

pe un

buchet,

o testea

întreagă

de

bastonac

hi legată

cu un fir

de aţă

roşie

.Plouă cu
gheaţă

Imi iau cireşele în

pumn şi mă duc să
le mănânc pe
cerdăcuţul

casei de la
poartă.

Cireşe
hultoane, albe şi
tari. Pocnesc între

dinți și stropesc
dulce. Dar ce fac cu
sâmburii?

Conu'
Neculai doarme. De
acasă, nu mă vede

nimeni: am să scuip
sâmburii în drum,
ca băieții. Cel dintâi

sare mărunțel pe
trotuar, tare-i vesel!
Al doilea ajunge

tocmai în mijlocul
străzii. Dacă merge
tot așa, am să-l

ajung pe Haralamb,
care scuipă printre
dinţi până la gardul

de peste drum, în
ciuda lui Icuţă, care

nu poate decât
până-n stradă...

Cea din urmă
cireașă, cea mai
bună... îmi umflu

pieptul voinicește :
acu-i acu'! Dar
sâmburele cald și

lunecos îmi scapă
din gură înainte de
a-i face vânt.

Unde s-o fi dus?

în spatele
meu, uşa se
deschide în rate şi

papucii de casă
fâşâie domol. Vine
conu' Neculai. Şi

sâmburele - pe
unde o fi?...

- Aici îmi erai, Luchi?

Dar zâmbetul
prevestitor de-o
cafeluță ori de-o

concină prădată pe
zece bani se şterge
dintr-o dată, cum

împrăştie Tasia,
dintr-o singură
ştersătură cu

petica, desenele
mele de pe colbul
mesuței din sală...

Sâmburele! Eu îl
caut de-atâta
vreme, şi conu'

Neculai l-a zărit de
cum a deschis uşa!

Rupe o
bucățică de jurnal,
culege vinovatul de

jos, coboară rar şi
tipărit scările şi
aruncă mototolul în

drum. Nu spune
nimic, dar fiecare
pas, fiecare gest al

lui e o amarnică
dojană.

A intrat în
casă, fără să se uite
măcar la mine. Mă

razim de uşă şi
aştept. Poate-i
trece....

Uite

Marin,

olteanul

cu

cireşe.

Am să

aştept

până nu

s-o mai

vedea

după

colţ...

Dar

conu'

Neculai

tot nu s-

arată.

Aud în

casă

foşnet

de

jurnal.

Citeşte,

singur

.Să mă duc să-i cer iertare? Da' parcă ce-am făcut? Mare lucru, un sâmbure! Acasă, am răsturnat pe faţa de masă o farfurioară întreagă cu sâmburi, şi încă de cireşe amare. Şi nu mi-a zis nimeni nimic. Iar el...
Cobor bocănind scările cerdăcuţului şi mă duc de-a dreptul la Margareta, s-o poftesc la o partidă de şotron în ograda bisericii, fiindcă ştiu că asta nu-i place *dumnealui...*
Vine întunericul pe sus, zburătăcit de vânt. Cu fruntea lipită de geam, mă uit cum se îndoaie copacii în colbul roşcat, stârnit de toate măturoaiele furtunii. îmi scrâşneşte nisip între dinţi.
- Are ce şterge mâine conu' Neculai!
Tună, hurducat. S-a făcut vânăt în odaie. Dar conu' Neculai îşi face înainte, liniştit, „pasiansul". Poate să şi trăsnească, din partea lui! Dârdâie fereastra. îmi desprind fruntea de pe geam. Se lipise. în locul ei a rămas o pată. Scot repede batista. Dar în loc să se şteargă, pata se întinde mai tare. Tot necazuri, azi!
A fulgerat roş... Pe urmă albastru, pe urmă iar roş. Ceva mic şi alb a plesnit în geam şi s-a rostogolit pe cerdăcuţ. Piatră!
încă o bobiţă, parcă-i un sâmbure de cireaşă hultoană... Alt sâmbure, doi, mulţi, tot mai mulţi... Cerdăcuţul e alb.
Râd încetişor, pe urmă mai tare.
- De ce râzi mata, Luchi?
Cum să-i spun lui conu' Neculai, acum, când abia i-a trecut supărarea, de ce râd? Şi nici nu pot să râd înainte aşa, singură: numai proştii şi nebunii râd singuri.
Trec alături, la baba Ana. Cârpeşte ciorapi, ca totdeauna, cu toate că-i întuneric. Oare şi noaptea, în loc să doarmă, cârpeşte ciorapi?...
- Piatră! zic. Şi râd înainte.
Baba mă cercetează pe deasupra ochelarilor.
- Piatră, de!... Da' ce râzi aşa?
- Râd... că mănâncă îngerii cireşe hultoane şi scuipă sâmburii pe cerdac la conu' Neculai!

Cerdăcuţul casei de la poartă e cu faţa la stradă. De o parte şi de alta e închis cu doi drugi de mesteacăn, încrucişaţi ca semnul înmulţirii.

Când e frumos afară şi soarele trece de colţul casei, conu' Neculai iese pe cerdac. Dar cerdacul e aşa de mic, încât abia încap pe el cele patru picioare ale scaunului. Picioarele bătrânului, în ghetuţe de gumă, oleacă mai mari decât ale mele, nu mai au loc decât sub scaun. Eu stau pe treaptă, pe un covoraş bine scuturat de colb şi măturat cu măturiţa cea curată din cui.

Pe cerdac se spun, pe înserat, poveşti. Rar trece câte cineva pe stradă. Miroase dulce şi greu a floare de salcâm. Şi-i cald...

- ...şi iar s-a luat Făt-Frumos la trântă cu zmăul... Şi calul cel năzdrăvan, după ce-a înghiţit un ceaun cu jăratic, l-a ridicat până în slava cerului. Şi când s-a repezit de-acolo peste zmău, zmăul a făcut numai atâta: Hâc!... Şi iar a mai prăpădit oleacă din putere...

în fund, pe lumina potolită a cerului, scena mi se zugrăveşte în umbre străvezii deasupra Cetăţuii.

Zmăul luptă singur, fără arme şi fără cal, cu Făt-Frumos şi cu toate puterile cerului şi ale pământului. Corbul solomonit îi ciuguleşte ochii. Fântâna cu apă vie, care-l adapă pe Făt-Frumos, îşi ascunde răcoarea în adâncul verde al pietrelor cu muşchi şi nu-i dă zmăului decât broaşte râioase, mâl şi chiftiriţe. Ghinda şi nucile fermecate sar de pe copaci şi-l pocnesc în cap. Albinele îl înţeapă otrăvit, şi toate lighioanele Sfintei Duminici îi arată din umbră colţi ameninţători. Flămând şi gol, e ars de soare şi bătut de vânt. Nimeni nu-i ţine partea, nimeni nu-l ajută. Şi n-are altă vină decât că i-a fost şi lui dragă - lui, urâtului şi săracului - o fată frumoasă de împărat...

Nu mai pot. Mă ridic şi mă aşez de câteva ori la şir, îndesat, pe covoraşul meu. Mi-e ciudă. Sunt rea. Am gust de sfadă.

- Nu pot să-l sufăr!

- Pe cine nu poţi mata să-l suferi ? întrebă încetişor conu' Neculai cu glasul de poveste.
- Pe Făt-Frumos. Că-i prost.

Bătrânul coboară ochii în creştetul meu şi-şi ia glasul cel de toate zilele. Povestea s-a risipit peste dealuri.

- Cum asta, prost?
- Da... Că tot alţii fac treabă în locul lui, şi el numai se umflă în pene. Da' ia să se puie la trântă dreaptă cu zmăul, fără Sfânta Duminică, fără paloş descântat, fără cal năzdrăvan şi fără fântână cu apă vie!
- Doar el a curăţit fântâna de frunze şi de gunoaie...
- A curăţit-o... că-i era sete.
- Şi când s-a prefăcut Sfânta Duminică în babă săracă, ca să-i încerce inima, el i-a dat de pomană, nu zmăul.
- I-a dat, că era fecior de împărat şi avea galbeni cu căuşul. Da' zmăul, de unde era să-i deie, dacă-i calic!... Nici eu nu dau nimic la săraci, când îmi cer pe drum: dacă n-am... Şi pentru asta să-mi scoată ciorile ochii şi să mă înţepe toate viespile de pe lume?
- Aşa spui mata acuma, Luchi... Da' când ai să creşti mare şi are să vie Făt-Frumos...
- Nu-i adevărat. Eu cu zmăul am să mă mărit.
- Dar e urât foc! stăruie bătrânul.

Mă uit la el peste cap.

Bărbuţa-i tremură de râs şi ochii i s-au făcut mici, mici ca două linioare.

îmi simt obrajii calzi de fericire.

Da' parcă mata eşti frumos?...

Cu tramvaiul

-Ţucăm o concină prădată ori mergem la plimbare, Luchi?
Şj Cu tramvaiul?

- Cu tramvaiul, dacă vrei mata...
- Chiar?
- Chiar. Iaca, eu îs gata.

Conu' Neculai îşi pipăie cravata mare de rips negru - *pleaftura,* cum îi zice Margareta - făcută gata şi prinsă în butonul gulerului cu un fel de tăbliţă cu bortă. îşi şterge de pe haină o pată imaginară şi o ia încetişor înainte, pe cărare. Va să zică, e „chiar" ! Mă uit după el cu un fel de milă: tare-i mititel, săracul! Şi dau fuga în casă să-mi schimb rochiţa.
Mama mă întâmpină în uşă:

- Să-ţi iei şi pardesiul, că-n desară se lasă rece...

Rămân o clipă fără glas, fără putere. M-a fulgerat în inimă o bănuială: mama e solomonăriţă! Dacă s-ar da de trei ori peste cap, s-ar preface într-o babă mărunţică, gheboasă, zbârcită şi cu nasul coroiat... Solomonăriţă! Altfel, cum ar şti ea totdeauna ce-i în gândul meu ? De unde a ştiut acum că mă duc la plimbare cu conu' Neculai ?

Mă îmbrac, trăgând cu coada ochiului la mama. Liniştită, şi-a luat pe genunchi paneraşul cu lucru. Se uită la mine cu ochii calzi de zâmbet.

- Vino încoace, să te închei...

Nu, nu se poate: mama nu-i solomonăriţă. Am să mă mai gândesc eu la asta, altădată. Acuma, conu' Neculai trebuie să fi ajuns în colţ şi se uită înapoi, să vadă dacă vin.

... Stăm pe platforma tramvaiului. Mă ţin c-o mână de bara călduţă de fier, cu cealaltă de mâna tovarăşului meu. Mă clatin şi

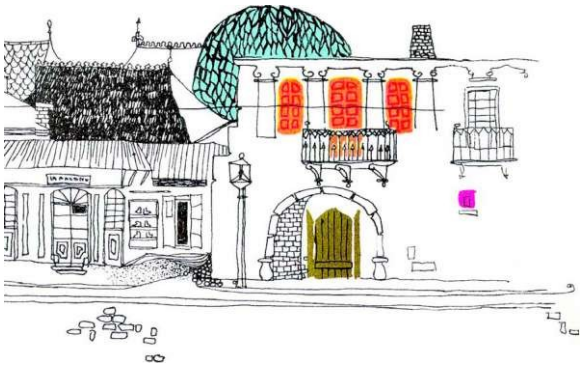

ameţesc puţin. Clopotul dogit parcă-mi sună în cap, pe dinăuntru, în tramvai, o fetiţă şi un băieţel stau în genunchi pe bancă, cu nasurile turtite de geam. Ei văd toate cele şi nu ameţesc ca mine...

- Coane Neculai, de ce nu stăm şi noi jos, ca lumea?
- Nu, Luchi... că înăuntru miroase a tramvai.

Alta, acuma! A ce poate să miroase în tramvai, dacă nu a tramvai? E cald... Şi mama, care m-a pus să-mi mai iau şi pardesiul! Dacă m-aş apleca puţin şi l-aş lăsa să cadă de pe braţ? Tot e „din vechi"!...

Pe dinaintea ochilor începe să fugă priveliştea de mult cunoscută, dar veşnic alta. Case mohorâte, cu storurile lăsate peste răcoarea dinăuntru, cu zidurile stropite de glodul toamnelor care-au trecut... E mai frumos iarna decât acum. Atunci, prin golurile care se deschid şi se închid între case, sclipeşte în soare, nins, dealul Tătăraşilor: o poză albă de Crăciun.

Mai încolo, cimitirul cu horbota de fum a copacilor goi, Moara- -de-vânt cu şirul de plopi rânduiţi pe culme şi cu bisericuţa subţire şi străină...

Un gard de scânduri, tivit cu blăniţă de omăt. Deasupra lui, crenguţele de liliac încărcate cu promoroacă scutură în drum bobiţe de lumină.

- La ce te gândeşti, Luchi?

Tresar, ca de pe altă lume:

- La cum are să fie la iarnă...

Conu' Neculai râde: râde de mine. Bucuria albă şi rece a visului mi s-a prăbuşit în suflet.

în faţa mea, deasupra unui gard răscopt, frunze de liliac dorm în soarele de vară, răsucite, colbăite, ca de tinichea.

E cald. Mi-e sete. Tramvaiul mă hurducă. Pardesiul e tot mai greu pe braţul fierbinte. Şi-i colb, şi mă mănâncă nasul a plâns, şi n-am nici o mână slobodă să mi-l scarpin...

O precupeaţă groasă aşază la picioarele mele două coşuri cu găini. Găinile cârâie - de ce s-or fi sfădind? - se uită crunt la mine şi împrăştie miros iute, de coteţ.

Mai bine rămâneam acasă şi jucam o concină prădată!

La „Copou"

Dar nu totdeauna plimbarea noastră e „chiar". Atunci, conu' Neculai nici nu-şi pune cravată neagră şi nici nu porneşte singur înainte.

- Unde mergem azi, coane Neculai?
- Unde pofteşti mata, Luchi... Eu aş zice să mergem la Copou.

Ştiu eu unde-i Copoul nostru! Nu-mi mai schimb rochia. Nici măcar nu-mi scot pestelcuţa, cu toate că nu-i tocmai curată. Ne luăm de mână. Mâna tovarăşului meu e uscată: parcă poartă mănuşi din foiţă de ţigară.

O luăm, încetişor, pe jos. Când ne jucăm „de-a Copoul", conu' Neculai are gust de vorbă. îmi place.

- Iaca, am ajuns la Târgu-Cucului! O ieşit lumea la soare, că-i sâmbătă. Miroase de prin dugheni a lampă afumată... şi a gaz, că s-au lăut fetele vineri seara. Tinerii mănâncă seminţe şi se plimbă doi câte doi, şi-s bucuroşi că-i sărbătoare şi vreme bună, şi c-au să se ducă deseară la cinematograf...

Suntem în dreptul „colţului" nostru. O găină porumbacă scurmă troscotul de lângă gard şi o căruţă cu gunoi trece agale spre Bahlui. Dar noi nu le vedem: noi suntem în Târgu-Cucului...

- Iacătă-ne şi la teatru!... Da' vrednici am mai fost! Uite şi Miron Costin care se uită de sus la noi şi zice în gândul lui că tare mai suntem proşti...
- De ce suntem proşti?
- Aşa, ştie el ce ştie... Da' mata vezi mai bine: cât arată ceasul de la Mitropolie?

Număr gâştele care se bălăcesc în balta de lângă cişmeaua bisericuţei noastre.

- Patru... răspund făcând ochii mici, ca şi cum m-aş uita departe, la ceasul Mitropoliei.

Aşa? Uite, domnule, cum trece vremea! Noroc c-am ajuns la Copou. Stăm olecuţă pe bancă

?Conu' Neculai întinde jurnalul pe banca din ograda bisericii. Prin jurnal şi prin rochiţă simt căldura scândurii bătute de soare.
Mă uit, printre ostreţele gardului, în cimitir. De mult nu se mai îngroapă morţi aici. Un singur mormânt îşi înalţă, din iarba voinică, crucea de fier cu spiţe ruginite, de care-i aninată de când lumea o coroniţă de mărgele albastre. Sub cruce tremură un păiuş subţire, ca un fir de fum de tămâie.
S-a mişcat iarba într-un loc... Mă dau mai aproape de conu' Neculai.

- Nu mergem acasă?
- De pe-acuma, Luchi-fată? Stăi să ne mai hodinim oleacă... Iarba foşneşte mai aproape. Trebuie să văd ce-i. Mă tem, dar trebuie...

Din buruieni a răsărit capul lui Haralamb, nepotul dascălului. Stă în patru labe şi se strâmbă la mine. Are limba lungă şi roşie şi se uită încrucişat şi pocit. Şi nu se gândeşte că acolo, sub iarbă, sub el, sunt morţi bătrâni! Mă fac că nu-l văd.

- Iaca şi muzica militară!... Auzi ? Asta-i din „Cavalerul Rozelor"... înveselit, conu' Neculai ridică în dreptul bărbuţei un deget subţire, care tremură. îmi înghit, cu noduri, râsul:

- Aud...

Haralamb, furios că nu-l iau în seamă, cântă de foc pe un firişor de iarbă „şapte gâşte potcovite"...

Vedenii

Baba Ana cârpeşte ciorapi la fereastră. Cum i s-or fi ţinând ochelarii pe vârfuşorul nasului?... Conu' Neculai e dus la pensie. Mi-a spus să-l aştept. Asta înseamnă că vine cu ceva bun.

Mi-e somn. între perne, sub portretul moartei, mi-am înjghebat cotlon călduţ şi moale. Mă cuibăresc în el, ca

o mâţă. Tare-s mititică!

Mi-e somn... Dar de data asta vreau să ştiu când o să adorm. Nu mai vreau să cad în somn ca o proastă, fără să simt. Uite, acuma... Ba nu, nu încă. Nici acuma...

Ţin ochii deschişi, să adun în ei lumina ferestrei. Lumina se sfarmă în cioburi şi mi se aşază pe frunte, pe mâini... E grea. Şi-i caldă. Vreau s-o scutur de pe mine, dar nu-mi mai pot mişca mâna.

De aici, de unde stau, nu se vede portretul femeii cu ochii închişi. Cu atât mai bine... îmi vine să cânt. Poate chiar cânt, dar nu mă aud. Oare baba Ana mă aude? Ea ţârâie ciorapi pe un ou răscopt şi ochelarii îi alunecă mereu spre vârful nasului. Şi eu cânt - şi nu mă aud. Ca un gramofon: cântă şi-l aude toată lumea, numai el singur nu se aude. Cum să se audă, săracul, dacă-i gramofon?...

Ape colorate mi se clatină pe dinaintea ochilor. întâi una roşie, pe urmă una violetă, mohorâtă. Acum e una verde... O pădure. Uite-o cărare, brazi întunecaţi, ferigi aurii pistruiate cu rugină şi tufe încâlcite, de mure. Parcă-i la mănăstire, în poieniţa de sus, până unde avem voie să ne ducem singuri noi, copiii. Uite şi trunchiul răsturnat de-a curmezişul poienii, cu coaja lui măcinată de ani, pe sub care foiesc furnici cu capul mare şi gândăcei roşii suflaţi cu aur, cu mustăţi lungi de aţă neagră.

în vale e pârâul, ascuns pe sub buturugi şi tufăriş. Răcoare. Vine umezeala dinspre apă şi din adâncul pădurii, dar aici, pe trunchi, e soare. Şi putregaiul de catifea castanie e călduţ şi moale...

A trosnit pe vale o creangă uscată. Pe urmă alta, mai aproape. Vine cineva...

E un călugăr. Cu capul gol, cu picioarele goale, cu rasa înverzită numai petice, vine încet, mormăind un cântec bisericesc. Se apleacă, adună ceva de pe jos, pune în traistă şi iar urcă, cu ochii în pământ, povârnişul zburlit al râpei.

Şi cântă. („Unde nu este durere, nici întristare, nici suspin...")

Cântec de mort: aşa cânta părintele Veniamin când a murit dăscăliţa. Şi dascălul Petrache făcea pe nas: oa-oa-oa... De jale, pesemne.

Nu pot să-l mai aud. îmi dreg glasul:

- Ce culegi mata acolo, părinte? Râşcovi sau gălbiori?

Călugărul îşi ridică spre mine privirea spălăcită. Şi, fără veste, ochii încep a i se mări, ca de spaimă. Şi cresc, şi-i cuprind toată faţa, toată poiana, tot cerul... Şi din toate câte au fost, nu rămâne decât o pată tulbure, şi în mijlocul ei o pupilă mică, numai cât o cireaşă amară.

Mă întorc între perne. Simt cum izbeşte în ele inima mititică şi speriată. Mă sperii aşa, ca o proastă! Doar sunt aici, în odaia lui conu' Neculai. Numai că-s singură şi-i noapte. De ce m-or fi lăsat aici, singură? Singură cu moarta din fotografie...

Luna albastră şi-a lipit de geam obrazul mare, a înălţat sprâncenele şi se uită la mine.

Nu, nu-s singură. Jos, pe covor, se mişcă ceva.

Mă ridic într-un cot, să văd mai bine: e o arătare mărunţică, o făptură zgrunţuroasă ca un nod de copac bătrân.

Se mişcă în salturi, ca o broască, şi-şi sucește fără rost braţele scurte şi subţiri. Ochii, cu albul de fildeş şi cu lumina în culoarea bălţilor stătute, nu clipeşte. Şi oricum se întoarce şi se frământă trupul de scoarţă, ochii rămân pe loc, cu privirea îngheţată.

încerc să intru în vorbă:

- Pe mine mă cheamă Luchi... da' mata cine eşti?

Vorbesc, dar nu-mi aud glasul. Strig mai tare, strig până nu mai pot. Degeaba. Oare-s mută?... Şi atunci, văd mai bine că ochii morţi se uită ţintă, cu spaimă încremenită, la poza femeii cu ochii închişi...

Cineva mă scutură de umăr:

- Ce-ai visat, 'duiţa babei, de suspini aşa? Vrei olecuţă de apă rece? Cu şerbet?

- Am visat ochi, babă Ană... şi de călugăr, şi de lună, şi de mort...

Baba Ana îşi pleacă ochelarii albăstrii deasupra mea şi-mi face trei cruci pe frunte, ciocănind îndesat.

- Ptiu, ptiu! Deschide fuguţa ochii şi uite-te afară, că îndată uiţi visul, ducă-se pe pustii locuri! Lasă că nu-i nimica... De fragi vrei ori de nufăr?

Am deschis ochii mari. Lumina mi i-a înţepat cu ace lungi, de gheaţă.

Am stat mult cu privirea dusă peste clopotniţele Cetăţuii şi-am aşteptat să se risipească visul cel rău.

Dar tot nu l-am uitat..

.Descântecul

Conu' Neculai citeşte tare din cartea cea cu poleială pe margini: nemţeşte.

- înţelegi ceva, Luchi?

Strâng umerii şi plec ochii, umilită:

- Nimica...

- Păcat, că tare-i frumos. Eu, când îs necăjit, citesc. Şi parcă-mi mai trece.

Descântecul păgân se deşiră monoton şi sacadat. Nu înţeleg nimic şi am o îndoială: oare conu' Neculai înţelege ceva, ori numai se face?

Dintre toate cuvintele, desprind unul, numai unul, cuvântul meu: *Morgen.* îmi place. îl aştept de cum se deschide cartea. Uneori, descântecul se isprăveşte fără ca bătrânul să-mi fi spus cuvântul. Altădată, îl spune de câte două şi trei ori. Atunci sunt bucuroasă. Când îl aud, parcă mă înţeapă în piept un ac subţire încălzit în foc, aşa de subţire că nici nu doare: abia gâdilă.

Ce putere o fi având cuvântul acesta?...

Am s-o întreb pe Nuţa. Ea trebuie să ştie. Nuţa e mare, e domnişoară. Poartă rochii lungi şi-şi răsuceşte în fiecare seară părul blond, şuviţă cu şuviţă, pe nişte cârligele de gumă. Se vede că aşa trebuie, ca să se facă doctoreasă...

O găsesc în odăiţa din fund. învaţă pe nişte cărţi mari de te-apucă groaza, cu poze urâte care arată oameni întorşi pe dos.

- Nuţă... *Morgen...*

Nici nu-şi ridică din carte năsucul ascuţit:

- Lasă-mă în pace, boţ cu ochi, că mâine am examen!

Când îmi spun seara rugăciunea, mă poticnesc de un cuvânt pe care nu-l înţeleg.

(Tatăl nostru *careleştin* ceruri...)

Ce-o fi însemnând *careleştin ?*

Nu-mi vine s-o întreb pe mama. Are să râdă:

- Vai, ce fată proastă am!

Dar vorba asta nu-mi dă pace. îmi vine s-o spun întruna, îmi vine s-o cânt pe toate cântecele: *careleştin!*
Poate că ştie Icuţă?
îl caut. Nu-i prin casă. Stă sub nucul din fundul grădinii, numai în cămaşă, cu mâinile sub cap. Şi cântă obraznic, ca să-mi facă în ciudă:
La revedere, Copilă dragă, Ţara mă cheamă, Da' nu mă duc!
...Să-l audă tata!...
- Icuţă!
- Ce-î?
- Icuţă, ce-nseamnă *careleştin ?*
- Moft! Nu-nseamnă nimica. Eşti o proastă...

Când învaţă Margareta, mă fac mititică într-un colţ şi ascult. Că dacă mă prinde, mă dă afară.
Fetiţa bodogăneşte tare, când subţire, când gros. Face cucoane pe caiet, ridică scaunul în două picioare şi mototoleşte covorul sub masă. Din când în când, scoate limba vărgată cu creion chimic şi se uită la ea cruciş, cu ochii ei albaştri.
Azi am auzit un cuvânt nou. Un cuvânt grozav de greu. îl spun întruna, bucuroasă că-l pot spune fără să mă-ncurc şi de frică să nu-l uit: *paralelipiped.*
Paralelipiped... strașnic cuvânt! Ăsta trebuie să fi având putere, nu glumă! Nu mai pot sta pe loc.
- Ce-nseamnă *paralelipiped,* Margaretă?

S-a întors furioasă, cu scaun cu tot, şi se răsteşte la mine:
- Ce cauţi aici, mă rog? Ce pofteşti?
- Vreau să-mi spui ce-nseamnă *paralelipiped...*
- Pe dracu-nseamnă! Lasă-mă-n pace. Eşti o proastă...

Nimeresc în bucătărie. Tasia nu-i acolo. Se uită peste gard în uliţa de dindos şi râde. Mă caţăr pe cuşca puilor şi mă uit şi eu.
Se sfădeşte o ţigancă cu ţiganul ei. Ea, goală sub polcuţa roşie, scurtă şi creaţă, îşi zvârle braţele în sus, ocărăşte ascuţit pe limba ei şi se trage de cozile împletite cu bani de argint. El, zdravăn, înfipt adânc în ciubote, cu o căldare uriaşă în spate, înjură gros şi îndesat - pe românește.

îmi place. Nu mai am răbdare:

- Tasio, ce-nseamnă...

Femeia râde cu ochii ei albaştri-alburii, de lipoveancă.

- Nu-nseamnă *nimica,* duduiţă... da' mata să nu mai zici aşa să te-audă şi alţii, că-i ruşine.

Ţiganii s-au depărtat. Tasia a intrat în bucătărie. Am rămas singură în soare, cocoţată pe cuşcă. Repet cuvintele nou-nouţe. Sună frumos.

Cum e ruşine, dacă nu-nseamnă nimic?...

Din toate vorbele fără înţeles, cu putere ascunsă şi vicleană, a căror taină nimeni nu vrea să mi-o dezlege, mi-am făcut singură un descântec. Un descântec ca acela pe care l-a spus de trei ori Sfânta Vineri când a lipit capul lui Făt-Frumos de trunchiul căzut în ţărână, de-a deschis ochii feciorul şi s-a întins la soare şi-a zis: „Bre, da' greu am mai dormit!".

Un descântec ca acela pe care-l mormăie Tasia când îmi pune pe frunte un benghiu cald de cenuşă muiată în apa în care-a stins trei cărbuni. Nu înseamnă nimic descântecul Tasiei, dar are putere: îndată-mi trece durerea de cap.

Descântecul meu are şi el putere. L-am încercat. Eram pe stradă, cu Nuţa. Tramvaiul venea fuga de la deal. îşi luase vânt.

Dintr-o ogradă, fugărit de-un dulău urât, a zbughit în drum un căţel cu coada întoarsă pe spate.

- Uite-un câine cu toartă!...

Zăpăcit, a luat-o de-a lungul şinelor.

Lumea a început să strige. Unii îl chemau, alţii îl alungau. Şi din urmă, tramvaiul venea în goană, sunând amarnic din clopot. îl calcă!

Nu mai era timp de pierdut. Am închis ochii şi-am spus repede descântecul. O hurducătură grea, zornăit de geamuri, o clipă de linişte... Am deschis ochii: tramvaiul se oprise la o palmă de câine...

Albă ca pălăria ei de olandă, c-o mână încleştată în dantela crăvăţii, Nuţa a ţipat scurt:

- Doamne!

Mă umflu în pene, pe tăcute. Numai eu ştiu de ce s-a oprit tramvaiul!
Ehei, dacă n-aş fi fost eu...
Dar nu spun nimănui nimic. Mi-e frică mie singură de puterea descântecului meu...
Tasia a ieşit cu puiul în drum: un puişor alb, cu gâtul gol. Sub pestelcă ţine cuţitul.
- N-o să treacă nimeni să i-l taie... n-o să treacă nimeni să... Ba trece!
Marin olteanul vine legănându-se, de parcă dansează. îşi leapădă coşurile cu cireşe şi întinde mâna spre pui.
Acu-i acu'!
Spun repede descântecul, în gând.
Marin ascute cuţitul de marginea trotuarului. Şi cuţitul ţipă, strepezit şi dureros, drept sub fruntea mea.
Spun descântecul cu glas, o dată încet, o dată mai tare.
Marin înşfacă puiul de aripi şi-l propteşte sub talpă. I-a întins gâtul: gâtul gol, gâtul subţire, gâtul roş, gâtul cald...
încep să ţip, bătând pământul pe loc cu papuceii, frământându-mi trupul, strângându-mi în palme tâmplele asudate. Vreau să fug şi nu pot. Vreau să închid ochii şi nu pot. Vreau să tac şi nu pot. îmi urlu în gura mare descântecul meu tainic, descântecul meu păgân, îl împrăştii de-a lungul străzii şi-l arunc, ca pe-un blestem, cerului nepăsător.
Marin se uită la mine nedumerit. I-a căzut cuţitul din mână. Puiul i-a scăpat de sub talpă, se scutură şi, zburlit, îşi caută loc pe lângă gard să intre în ogradă, la adăpost.Nu mai e nevoie de descântec.
Vreau să mă opresc, dar e prea târziu. îmi aud strigătul ca pe ceva străin şi înfricoşat, de care mă apăr cu mâinile, cu picioarele şi cu tot trupul, deznădăjduită.
Mă simt luată pe sus.
- I-o venit rău din pricina puiului... lămureşte Tasia, vinovată.
Nu mi-e rău. Nu mi-e nimic. Dar nu pot să tac.

Conu' Neculai a ieşit şi el în uşă. Şi-a pus mâna scoică lângă ureche şi ascultă atent, ascultă tot mai nedumerit descântecul meu, pe care nimeni nu trebuia să-l audă niciodată, din care nimeni nu poate să înţeleagă nimic.
Şi în răstimpul unei respiraţii dureroase, din învălmăşeala de glasuri speriate din jurul meu, îl desluşesc pe cel mai domol, pe cel mai trist:

- Fetiţa asta e cam nebună...

Casa de la tară

9De dincolo de negură

- Qtii, mamă, când m-am dus atunci cu Tana la plimbare ş-am văzut capul de vacă pe tăpşan...
- Când asta?
- Demult... acasă.

„Acasă" înseamnă la noi, la ţară. Nu mai ţin bine minte cum erau toate în casa aceea, din cale-afară de complicată pentru mine. Erau atâtea săli întunecate ca nişte hrube, ş-atâtea uşi, că niciodată nu nimeream unde voiam să mă duc. Şi când vorbeai mai tare, te îngâna de pe sus, de prin colţuri, omul din pădure... Nu mai ţin minte cum era „acasă". Dar nicăieri, cât e lumea asta de mare, nu era mai acasă decât acolo...

Mama lasă cusătura pe genunchi, suflă-n degetar, îşi scoate ochelarii şi se uită la mine de aproape, ca atunci când tuşesc.

- Ce spui tu?
- Când m-a dus Tana-n braţe pe câmp... Era un cap de vacă pe tăpşan, gol şi cu furnici roşii în loc de ochi. Şi erau şi coaste... Săraca vacă! O mâncase lupul de cu iarnă, ş-acuma sta şi aştepta să treacă ticălosul, să-l ia în coarne.
- Iar spui poveşti, Luchi?
- Nu-s poveşti. Tana avea pe cap dantela cea neagră în trei colţuri, c-un trandafir pe frunte...

Mama râde:

- Cum poţi tu să-ţi aduci aminte de Tana? N-aveai nici trei ani când a plecat ea de la noi. Ţi-o fi spus cineva cum te lua ea la plimbare, şi ţie ţi se pare că-ţi aduci aminte. Şi-ndrugi la minciuni, cum ţi-e obiceiul...

Şi-a pus iar ochelarii şi s-a apucat de cusut, liniştită. I-a rămas doar, în colţul gurii, picătură de râs: râde de mine.

Nu mai spun nimic. Răsucesc cu ciudă un firişor de lână tras din rochiţă. Rochiţa se destramă. Dacă mă vede mama, mă plesneşte peste mână. Atâta pagubă! Tot n-am să plâng. Nu vreau să mă

bocesc de gustul ei, cu toate că mă ustură plânsul în fundul gâtului şi parcă am nisip în ochi.

De ce nu mă crede nimeni pe mine, niciodată? Dacă-mi aduc aminte de ceva, de ce spune mama că nu se poate? De ce să nu se poată şi cum nu se poate, dacă-i adevărat?...

Numai Tana m-ar crede... Dar unde-o fi, dac-o mai fi pe undeva, săraca Tana?

Tana era soră cu bunica, soră tânără. Şi era văduvă. A stat o vreme la noi, pe urmă a plecat. S-a dus în lume c-un om întunecat şi bărbos, pe care-l chema Hadâmbu, şi care purta pe sub surtuc un brâu lat de piele bătut în ţinte de argint. Trecea prin sate şi prin târguri, c-un şir lung de care cu coviltir în urma căruţei lui înălţate pe arcuri şi trase de doi cai negri, care jucau în loc să meargă. Ducea sare de la ocne prin toate târgurile Moldovei.

Când se zvonea că trece Hadâmbu, fugeam pe la spatele casei, în grădină, cu Margareta şi cu Icuţă şi ne uitam printre scândurile gardului, cinchiţi în buruiene să nu ne prindă tata.

- Uite-l!

Hadâmbu stătea în picioare în uşa coviltirului, lângă argatul care strunea caii, mândru ca-n uşa unui cort împărătesc. Stătea cu braţele încrucişate peste brâul lui ţintuit, cu capul gol, cu barba-n vânt, şi nu se uita nici în dreapta nici în stânga pe sub sprâncenele groase cât nişte mustăţi.

- Halal bărbat! zicea Icuţă.

Mie mi-era frică. Mi se părea că dacă şi-ar întoarce privirea spre noi, ne-ar vedea prin scândură ca prin sticlă. Dar tot nu plecam. Mă uitam în întunericul coviltirului cu nădejdea dulce că poate de-acolo, din umbră, s-o alege măcar o clipă chipul Tanei, sub dantela ei neagră în trei colţuri. Dar n-am zărit-o niciodată. Căruţele treceau greoi şi hurducat, stârnind colbul drumului şi dulăii satului. De la o vreme, nu mai desluşeam decât un huruit adânc. De văzut, nu se mai vedea nimic.

Ne întorceam în casă cu părul alb, cu genele albe.

Iar v-aţi jucat în colb, ca ţiganii..

.

Şi într-o seară, după ce trecuseră căruţele cu sare, am auzit vorbă pe întuneric. Dormisem mult. Trebuie să fi fost târziu tare - ceasul acela când numai mama şi tata mai au voie să nu doarmă.

- Ne face neamul de râs, zicea tata, aspru. Nu vreau să-i ştiu de nume. Putea să se mărite c-un om al lui Dumnezeu. A cerut-o Manolache Toia: frumos, bogat... De ce nu l-a luat? Hadâmbu are nevastă şi copii la Bacău, şi ea hoinăreşte cu el în căruţă ca şătrarii! Mai mare ruşinea...
- Au casă la Iaşi, a zis domol mama.
- Au, şi la Iaşi şi-n toate târgurile. Dar e casa ei? E rostul ei?
- Măcar o dată, Iorgule... Aşa, seara târziu, ca acuma... N-are s-o vadă nime, n-are să ştie nime. Ştii cât ţine la fată...

Tata a răspuns târziu, cu glas scăzut. Şi până ce-a răspuns el, mi-am ascultat bătăile mititele ale inimii: vine Tana, vine Tana!

Nu mai stărui, Catia, şi nu te supăra. Dar în casa mea, lângă copiii mei, eu nu pot îngădui să intre ţiitoarea lui Hadâmbu..

.Săraca Tana! Trăieşte în căruţă cu coviltir, ca şătrarii, pentru că i-e drag un om întunecat şi bărbos!

Pe mine, ţiitoarea lui Hadâmbu m-a învăţat să râd.

Nu mai ştiu dacă era înaltă ori mărunţică, urâtă sau frumoasă. Ştiu că ochii ei vineţi râdeau fără astâmpăr şi că nu putea sta locului. îşi înnoda peste părul ruginiu, adunat în cozi pe creştet, dantela neagră în trei colţuri, mă lua în braţe şi pornea.

Ieşeam din sat. Moldova sclipea, departe. O luam într-acolo, prin zăvoi. Parcă era singură, aşa de slobod păşea, îmi plăcea în braţele ei: mă ducea uşor şi repede, era călduţ şi mirosea a floare...

După ce alerga, în veşnic neastâmpăr, Tana cea cu ochii vineţi ? După nenoroc, poate.

într-un târziu, mă arunca în iarbă.

- Uf, că nu mai pot!

Şi se culca lângă mine ciobăneşte, sprijinită-n coate. începea o melodie mică, din câte două note împărăcheate:
Vin' cioară
De la moară,
Cu făina subsuoară...
îi întindeam mâinile. Mi le prindea, împletite cu ale ei: *Vin' cioară...* De la o vreme, mâinile se zburătăceau, învălmăşite şi speriate.
- Unde-i făina?
- Nu-i!
- Cine te-a ciupit?
- Cine?...
- Ia, o cioară mititică!

Şi râdeam în iarba moale şi caldă de pe malul Moldovei. Nu eram decât noi, şi soarele de sus, şi soarele din apă...
Dar într-o zi ne-am dus departe, departe, dincolo de pod. Şi de pe-un tăpşan s-a uitat la noi un cap alb şi gol, cu coarne. în locul ochilor foiau furnici roşii, iar dinţii mari şi galbeni râdeau urât la drum.
M-am ghemuit lângă Tana.
- Ce-i asta, Tana?
- O vacă moartă. Nu te teme... A mâncat-o lupu' astă-iarnă, ş-acuma stă şi-l aşteaptă să iasă din zăvoi, să-l ia în coarne.

Am întins mâinile după căpăţâna năpădită de furnici:
- Dă-mi-o, Tana.

Tana a râs, scuturându-şi dantela pe frunte.
- Nu se poate. Asta nu-i jucărie pentru tine, Luchi-fată... Ş-acuma, mama nu crede că toate câte-au fost, au fost cu adevărat...

Dar cine putea să mi le spuie, când nu eram acolo decât noi, Tana şi cu mine? Cine era să-mi proiecteze în adânc, acolo unde-au rămas pentru totdeauna, lumina cerului de vară, aburul dulce al depărtărilor, sclipirea Moldovei pe şes şi râsul din ochii vineţi ai

Tanei - şi oasele albe de pe tăpşan, şi mâinile mele nou-nouţe întinse spre moarte ca spre o jucărie?

Badană

- ~M~ ergem la ţară, Luchi, să facem dulceţi ? Numai noi araân--LVA două... Vrei?

Cum să nu vreau? Să dorm cu mama în odaia albă şi mare, în care ar încăpea toată casa noastră de la târg, şi-n care miroase aşa de frumos a nu ştiu ce, cum nu mai miroase nicăieri pe lume, şi să am numai pentru mine, fără s-o mai împart cu Margareta şi cu Icuţă, toată, „spuma" de pe dulceţi?...

Mă joc în ogradă, prin apropierea bucătăriei, în aşteptarea spumei de cireşe amare. De cea de vişine m-am săturat.

Nu mai ştiu de ce să mă apuc... Am îngrădit cu beţişoare ţarcul pentru cele două vaci de gumă, una beteagă de-un picior, cealaltă fără coarne, pe care le-am găsit păstrate cu sfinţenie pe poliţă, sub candelă, de baba Laia. Au fost ale lui Icuţă, când era el mititel, şi poartă încă urmele dinţişorilor ca de şoarece...

- Bă!

Să fie şi Margareta aici, nu mi-ar fi urât. M-am săturat de când sunt cuminte...

- Bă!...

Badană şi-a vârât printre ostreţe nasul ascuţit. Mă fac că nu-l văd.

- Bă, tu!...

Badană e odrasla lui Vasile Brânză din poarta jităriei. Mamă n-are. într-un cămeşoi lung de cânepă, descheiat pe pieptul mic şi pârlit, adulmecând iepureşte cu năsucul aburul de mămăligă caldă, umblă toată ziua pe la casele oamenilor, după căpătat. îl cheamă Toader. Numai tată-său îi zice pe nume. Dar tată-său nu-l strigă decât ca să-l bată. încolo, tot satul îi zice Badană. Când îl întrebi:

- Ce-ai mâncat tu azi, măi?

Răspunde pe nas, fudul:

- Badană.

Asta înseamnă, pe limba lui, pastramă. Pastrama e cel mai bun lucru pe care l-a mâncat Badană de când a venit el pe lume. I-a dat părintele o bucăţică de Crăciun, că începuse a se strica. A

purtat-o în sân o săptămână, ciupind câte o fărâmă, să nu se isprăvească. Dar tot s-a isprăvit. Şi de atunci nu mai visează decât pastramă.
Mie nu ştie cum să-mi zică. Pe nume, nu-i vine; altfel, nu se pricepe. Şi-atunci, mă strigă, scurt: bă! Asta îl scoate din încurcătură.
- Bă!
- Ce pofteşti?
De obicei, Badană nu pofteşte nimic. Îşi face veacul lângă gard, uitându-se cu licuricii verzi ai ochilor la jocurile mele. I-s dragi păpuşile. Râde la ele, dar se fereşte să le atingă.
Azi însă, Badană vrea ceva. Zice, cepeleag:
- Mergi cu mine la Moldova, bă? S-o tras apele... şi-s mormoloci.
Moldova... Fâşia de soare viu care sclipeşte în câmp, peste livada lui Chiţimuş. învălmăşeala de ape care mă face să închid ochii, ameţită, când trecem cu trăsura peste podul sunător... Ziua, parcă-i la marginea cerului: dincolo de ea nu mai este nimic. Numai seara, înainte de a se stânge apa, se aprind departe luminile târgului.
O vreme, Moldova a fost mâniată. Se furişase pe sub gard până-n grădina bisericii. O zi şi-o noapte a bubuit înfundat, bolovănindu-şi apele galbene şi grele. Pe urmă s-a dus, şi a lăsat în urmă câmpul negru şi gol.
- Hai, bă! Că-s mulţi... la-aşa foiesc!
Deschid portiţa încet şi o iau cu Badană pe cărăruşa de lângă drumul mare; el înainte, c-aşa merg bărbaţii, eu în urma lui. Lângă biserică au dat la noi câinii părintelui. Badană, ca un om purtat prin cumpene, a smuls o nuia din gard şi m-a apărat cu vrednicie.
- Cu mine să nu se puie ei, bă! Că le-arăt eu lor...
Şi le-a arătat.
Câinii s-au tras chelălăind în ogradă. Numai o căţeluşă neagră s-a mai ţinut o vreme de noi, ocărându-ne ascuţit. Dar Badană nici n-a luat-o în seamă. Să-şi puie el mintea cu o javră ca aceea?
Nu ştiu când l-am luat de mână. Mergem acum alături pe cără- ruşa îngustă. Mă uit la el. Părul ieşit de soare i-e plin de scai.

Dar calcă voinicește, și fruntea lui de două degete e încreţită ca a unui om cu gânduri multe. Parcă nu-i Badană, cel care-și vâră în fiecare zi nasul umilit printre ostreţe. Dacă până și câinii părintelui îi ştiu de frică!

Am ieşit din sat.

Soarele a zvântat în pripă câmpul năpădit de ape. Crăpături adânci, în care sclipesc întunecat firișoare de apă, împart pământul în fel și chip de bucăţele. îmi simt sandalele ude. Aș vrea să mă întorc...

Dar Badană mi-a aruncat mâna cât colo, a chiuit de mi-a trecut prin urechi și a tulit-o spre râu, lepăind cu picioarele goale pe pojghița uscată de sub care mustește glod urât, sărind fără păsare peste șanţurile cu apă neagră. îl văd cine ştie unde, în apă până la brâu, cu cămeșoiul suflecat subsuoară, și-i aud ca din nemăsurate adâncuri glasul împrăștiat:

- Uite mormolocu', bă! Uite-ia!...

Moldova vuiește, sclipind repede din nenumărate tălgeraşe de lumină. Badană nu-i decât o pată mititică pe pânza apelor iuţi. De sus, soarele-mi înfige în creștet ace fierbinţi. Și-n jurul meu nu-i nimeni... Mă simt părăsită în pustiul plin de vuiet, printre crăpă-turile negre cu ochiuri de apă licărind amenințătoare în fund, acolo unde foiesc mormoloci urâți, cu coadă...

Mi-e frică... Ceva a clipocit lângă mine. Un broscoi slut, cu ochi bulbucați, mă privește neclintit de aproape. Gușa de mătasă albă i se zbate repede-repede, ca și inima mea. De când s-o fi uitând așa?... Deschide gura mai mare decât el, de parcă vrea să strige ceva și nu poate. Ce-ar fi să înceapă a vorbi?...

Ca să nu înceapă el, încep eu. Şi urlu, tot mai îngrozită de propriul meu glas, care se topeşte în larma apei, în

lumina grea ca o povară şi în
liniştea fără de sfârşit a
câmpiilor ude. Nimeni n

umă poate auzi. Nimeni n-o să mă audă niciodată... Ş-am să rămân aici, mistuită cu încetul de pământul moale în care sandalele încep să mi se înfunde ca într-un aluat murdar, singură cu broscoiul care mă ţintuieşte cu ochii lui de spaimă...

De pe cerdac, de-acasă, mama a văzut o rochiţă roşie zbătându-se pe malul Moldovei, departe. Când m-a ajuns, avea încă între degete boldul lung cu care scotea sâmburii la cireşe, şi o cireaşă strivită.

Stau întinsă pe un lăicer vărgat. Alături, sandalele spălate se usucă la soare. E cald, e bine. Picioarele mi se bucură, goale.

Baba Laia a pus pe foc lemne de brad şi miroase frumos, a pădure... Şi mama, în loc să mă bată, a plâns...

Spuma de dulceaţă, liliachie şi caldă, se răcoreşte pe farfurioara pe marginea căreia patru cocoşi negri cu creste albastre se fugăresc fără să se ajungă, de când am deschis eu ochii pe lume. Mama zice că aşa i-a apucat şi ea, de la începutul începutului... Tare trebuie să fie bătrâni, săracii!

Ce s-o fi făcut broscoiul cel care voia neapărat să-mi spuie nu ştiu ce? Şi ce-o fi vrut să-mi spuie, oare?...

- Bă!

Badană mă cercetează din poartă, adulmecând spre farfurioară. I-am mai dat-o şi altădată s-o lingă. Dar atunci era cu spumă de vişine. Acum e de cireşe. îmi place şi mie.

- Bă !...

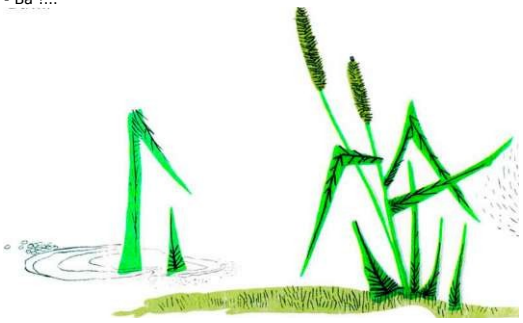

E plin de mâl până-n ochi, ca un malac ieşit din mlaştină la soare.

Baba Laia s-a repezit din bucătărie, cu broboada trasă peste ochiul gol, ridicând ameninţătoare lingura cu care mestecă-n dulceţi.

- Iar ai venit, *stărchitură*! Ha ?

Pe faţa lui Badană, ochii cresc deodată, nedumeriţi şi albi. Dar mai amarnic i se miră, mişcându-se ca o vietate străină, vârful nasului. Nu pricep ce are baba cu el.

- Ce-ai luat *copchila* la Moldova, ha?

Badană se uită la mine, se uită la babă... Vrea să spuie că nu-i el de vină, că nu m-a luat cu sila. Dar nu se pricepe. îşi frământă fruntea, de pe care mălul se desprinde în solzi mărunţei:

- Poi... e o vrut... cică să vadă mormolocu'...
- Cine-o vrut, flendurosule ? Cine-o vrut, păcătosule, bată-te Dumnezeu să te bată! Ha?

Badană îşi ia inima în dinţi, arată cu cotul spre mine, se oţărăşte şi răspunde, bucuros că a găsit, în sfârşit, un nume pe măsura mea:

- *Madama,* bă!

S-a jucat pădurea cu mine...

Mă ia tata cu el la Brad, la moş Neculai Ionescu.

Ştiu c-o să le fie ciudă, Margaretei şi lui Icuţă! Pe dânşii nu-i ia, că nu s-astâmpără şi-l supără pe bătrân. Am să le spun vestea aşa, ca şi cum n-ar fi cine ştie ce lucru mare, ca să nu-mi strice cheful, după obicei. încep să scotocesc prin dulapuri, fără rost.

- Ce cauţi? mă-ntreabă Margareta, ursuză, ascuţindu-şi un creion.
- Jambierele cele lungi... că vrea tata să mă ieie la Brad.
- Tata vrea şi tu nu vrei! râde Icuţă.

Lui nu-i pot spune minciuni. îndată mă prinde.

- Ai să te plictiseşti... zice cu nepăsare Margareta, râcâind înainte creionul. Eu, una, ştiu că nu m-aş duce.
- Ba mie mi-ar fi chiar frică, face Icuţă ochii mari. Moşneagul cela surd... şi odăile celea cu morţi şi cu stafii... Brr!

Margareta îşi încearcă vârful creionului pe limbă. Pe urmă, vorbeşte cu glas coborât, fără să se uite la mine:

- Ştii ce povestea tata, când a murit cellalt, moş Ion... L-au găsit îngheţat, singur în casă cu cele treizeci de mâţe ale lui, care urlau şi scuipau de pe sobe şi de pe dulapuri de nu se putea apropia nimenea de mort...

Sunt de trei zile la Brad şi nu mi-e nici urât, nici frică. Tata e veşnic dus pe la acareturi, pe la pădure, şi eu stau acasă la căldură cu moşneguţul puţintel la trup, ghemuit în cataveica lui din care nu i se văd decât mâinile subţiri şi papuceii cu moţ. Tata zice că pe vremuri a fost om de seamă în ţară, că vorba lui era vorbă de care până şi Vodă asculta. Acum, glasul lui e şoptit şi şovăitor. Ca să-şi cheme slugile multe şi netrebnice, fluieră dintr-un ţignal aninat de gât cu şnur, ca un mărţişor. Barba rară îi tremură, tichia de catifea albastră îi tremură, mâinile-i tremură, şi-n ochii stinşi nu mai stăruie decât un fel de spaimă tulbure de când singurul băiat i-a murit nebun...

în fiecare dimineaţă mă duce de mână în odaia cu storurile lăsate şi stă acolo plecat şi smerit, ca într-o biserică. Parcă se închină. De la o vreme, mi-e frică de umbra ghemuită prin colţuri, de rafturile cu cărţi mari şi colbăite, care stau gata să se răstoarne peste noi, de cerbul împăiat, ros de molii şi, mai ales, de oglinda vânătă, aburită de vechime, în care ne vedem amândoi aşa de mititei şi aşa de departe...

- Vezi, Luchi? Asta-i odaia băietului, aeste-s cărţile lui... Şi dincolo-i altă odaie, în care nu te duc pe mata, pentru că acolo a murit mama băietului...

De odaia aceea nu mă apropii nici pe dinafara casei. Acolo, după perdelele grele de rips, moarta stă şi acum între lumânări înalte de ceară, care ard neclintit, fără să se mistuie. Icuţă a văzut-o odată, şi de-atunci nu mai vrea să vie la Brad pentru nimic în lume!

Abia mă mişc, îmbodolită peste palton cu un şal mare trecut pe subsuori şi înnodat zdravăn la spate. Parcă-s un pui de bogdaproste. Cobor de-a tăvălugul scările cerdacului. Mă duc cu tata la pădure.

Pe valea Şiretului, casele cu acoperişuri de omăt ţuguiat sfredelesc văzduhul cu suluri albastre de fum. Peste livezile ninse, dealuri sure se suie unele peste altele până departe, la munţii cu păduri de zgură şi cu creste de argint.

Bordeiul pădurarului îşi scoate din troiene ogeacul strâmb şi ochiul afumat. De-acolo iese, împingându-se greu pe uşă, o arătare ciudată: o căciulă zburlită, un cojoc miţos şi o pereche de opinci.

- Apoi, îi bucluc cu Toader a Măriesii, cucoane!

Vorba iese de-a dreptul din cojoc. Şi sub căciulă clipesc, speriaţi de soare, doi ochi somnoroşi.

Cărarea pe care pornim duce în inima pădurii. Deasupra noastră se ţine o vreme un stol de corbi, ca nişte zdrenţe de noapte rămase printre copacii albi.

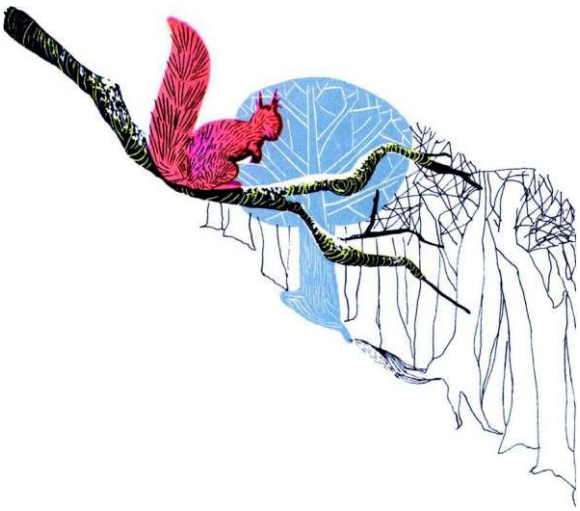

Paşii ni se înfundă în puful proaspăt. Din toate părţile vine o linişte care parcă n-o să se sfârşească niciodată. Mă tem să vorbesc. Pe urmă, un glas din fundul pădurii a strigat ceva, şi vorbele ajung la noi împrăştiate,

parcă vin de peste tot. Pădurarul răspunde gros, şi glasul i se întoarce într-un târziu, subţiat, din depărtate adâncuri

.într-o poiană, câţiva stânjeni de lemne închipuie căsuţe ninse pentru vedeniile friguroase ale pădurii. Nu m-aş mira să văd un firicel de fum ori o ferestruică scobită în omăt.

Ne oprim. Cărarea bătută se opreşte şi ea. Tata o ia înainte, pe un drumuşor înfundat, spre locul de unde iar îl strigă cineva.

- Cucoane!...

Parcă strigă într-o cofă!

Rămân cu pădurarul. Omul se lasă icnind pe un trunchi, întinde o pulpană de cojoc şi mă poftește să stau. Blana miroase a brânză

iute, a fum şi a usturoi. Îmi place. Miroase a cald.

S-a pornit de departe freamăt greu de apă. S-o fi dezgheţat pârâul vânăt? Mă ghemuiesc în cojoc. Mi-e frică de apă.

- Ia... vântul! zice omul, scuipând în ceea parte cu nepăsare.

Vuietul ne ajunge şi trece pe deasupra noastră fără să ne atingă. Numai crengile de sus se zbat o vreme, speriate. În capătul poienii, un stejar şi-a lepădat pe omăt, foşnind, cele din urmă frunze. Nu-i mai trebuie. îmi scutur danteluţa de promoroaca aninată de marginea şalului, deasupra frunţii.

Oare ce-o să se mai întâmple?

Un vreasc a trosnit, pe aproape. S-a rupt singur. Nu-i nimeni. O cioară se lasă deasupra noastră, legănându-se pe crenguţa prea subţire. Parcă se cântăreşte. Pe urmă, se duce şi ea.
Pădurarul fumează. Ţigara arde greu. Omul trage din ea cu ciudă, sloboade fumul pe nas şi se uită ţintă în pământ, cu gândul aiurea.
Iar a vuit pădurea, dar vântul n-a venit la noi, s-a dus în altă parte. Şi când s-a făcut din nou linişte, m-am pomenit faţă în faţă cu o veveriţă. Stă pe-o creangă şi mănâncă o alună. E roşie ca un smoc de frunze de toamnă pe care le-a uitat vântul în copac...
Nu mă mişc, de frică să n-o sperii. Dar ea m-a văzut. Se întoarce cu spatele, să-mi arate stufuI obraznic al cozii, pe urmă iar cu faţa, să-i văd căpuşorul mic, de şoarece.
întind mâna. Vreau şi eu o alună. Dar ea dă din cap, că adică nu se poate. Şi dintr-o dată se mistuie nu ştiu unde, fără zgomot, aşa cum a venit. Clipesc des, ca trezită din somn. Oare n-am visat?
Pe omăt, lângă şoşoni, găsesc o alună mozolită, cu urme de dinţişori înfipte în coajă. O culeg repede şi o strâng în buzunar.
Acasă, bătrânul îmi pipăie cu nelinişte obrajii aprinşi.
- Ce-i cu mata, Luchi? Ai fi răcit... Te doare ceva?
- Nu mă doare nimica... da-mi pare bine.
- Şi de ce îţi pare matale aşa de bine?
Pipăi aluna în buzunarul şorţului şi răspund încet, fiindcă ştiu că nu mă aude:
- ...că s-a jucat pădurea cu mine...

Moş Gheorghe Zamfîrescu

- IVTu se poate să nu-ţi aduci aminte de Gheorghe Zamfîrescu,

X i Luchi! *Capra cu trei iezi,* de la el o ştii. Nu-ţi aduci aminte cum făcea ca lupul, şi ţie ţi-era frică? A stat cu noi în odăile din fund, când ai avut tu anghină. Când mă dobora pe mine osteneala, el te veghea şi-ţi schimba compresele. Le punea aşa de uşor cu mâinile lui mari şi muncite, că nici nu simţeai... Erai mărişoară doar, cum de nu-ţi aduci aminte?

Mama se uită la mine cu mustrare şi cu un pic de tristeţă. Iar crede că mă prefac!

Moş Gheorghe Zamfîrescu e un personaj despre care se pomeneşte des la noi în casă: „Pe vremea lui Moş Gheorghe Zamfirescu...". Era omul de încredere al tatei, la ţară. I se zicea Gheorghe Zamfirescu spre

deosebire de toţi ceilalţi Gheorghe, şi mai mari şi mai mititei, care argăţiseră la noi de-a lungul anilor.

În seama lui erau toate.

Stătea în bucătăria din ogradă, unde era cuptorul de pâine. Când plecam noi la oraş, toamna, se muta în antreţelul de dindos şi ierna acolo, singur cu luleaua lui şi cu un cocoşel american care-i slujea de ceasornic.

- Era suflet cu credinţă, zice mama, luminată la chip de parcă o bate-n obraz soarele curat de pe malul Moldovei noastre. Când venea la târg, îl întrebam: - Nu ţi-i urât, Moş Gheorghe ? Şi el răspundea: - D-apui când să-mi hie urât, duducă? Că ziua fac pârtii prin ogradă şi noaptea stau la foc ş-ascult viscolu-n livadă şi lupchii în zăvoaie... Cum de nu-ţi mai aduci tu aminte de nimic? îmi aduc aminte de bucătăria din ogradă.

Era acolo un cuptor mare, care umplea toată încăperea. Şi-n cuptorul acela ardea un foc din lemne nedespicate, care-şi duhnea arşiţa până-n arşiţa de-afară.

Asta-i gura iadului... zicea Icuţă

.Şi după ce se scoteau pâinile pântecoase şi se duceau *sus,* de mirosea a cald până în fundul livezii, se punea în gura cuptorului, în spuză, o ulcică smălţuită cu lapte muls atunci, anume pentru mine.

- Lăptişor din cuptor, să ne crească fata mare! îl descânta Tana, pândindu-l să nu dea în foc. Şi râdea cu ochii ei fără astâmpăr.

Era acolo, în bucătăria din ogradă, o laiţă c-un lăicer vărgat: o dungă roşie, o dungă verde, alta roşie, alta verde, şi numai într-un loc una, subţirică, de culoarea bumbacului de păpădie. La capul laiţei şedea, îndoit, un cojoc miţos: cojocul lui Moş Gheorghe Zamfirescu. Alături, o cutie de tablă cu tutun şi două lulele negre, una lungă şi alta cârnă.

îmi aduc aminte de laiţă, de cojocul moşneagului şi de lulelele lui; *Capra cu trei iezi* o ştiu şi acum aşa cum mi-a spus-o el, dar de Moş Gheorghe Zamfirescu nu pot să-mi aduc aminte...

Am însă înaintea ochilor, de parcă ieri s-a întâmplat, îngropăciunea lui.

A murit în bucătăria din ogradă, pe laiţa lui, cu capul pe cojocul lui, lângă lulelele lui

.Nu ştiu dacă a zăcut sau nu. Văd doar cutia albă de lemn purtată pe umeri de patru vlăjgani - feciorii lui - ieşind pe poarta larg deschisă şi luând drumul bisericii. În urmă, mama, tata, fetele, Icuţă. Se duc după mort, dar nu plânge nimeni.

- A fost om cu credinţă şi se cuvine să-l cinstim, spusese tata la masă încruntând o sprânceană către fete, care se vede că n-ar fi prea vrut să bată drumul ţintirimului, prin soare, în urma unui biet argat.

S-au dus cu toţii şi m-au lăsat singură.

Clopotul cântă a mort calic, subţirel, în dungă. E soare... Cutia albă se depărtează pe drumul ţintirimului, legănată pe umerii feciorilor. Şi-n urma ei nu plânge nimeni.

Şi mă văd încă, cu mâinile încleştate de marginea ferestrei la care abia ajung cu bărbia, plângând amar cu lacrimi grele, plângând fără să înţeleg, plângând, eu singură în toată lumea asta, pe omul de care nu-mi mai aduc aminte..

.Casa cu cerdac

Ghitla

Casa noastră e lungă cât un tren şi are în faţă cerdac înalt, cu zăbrele.

Casa de la poartă-i seamănă, numa că-i mititică. N-are cerdac, are cerdăcuţ. N-are antret, are antreţel. N-are bucătărie, are bucătă- rioară.

Şi totuşi, conu' Neculai, stăpânul ei vremelnic, zice că palatul lui de la poartă e mai bătrân decât casa noastră.

- Casa asta mititică, Luchi-fată, a făcut-o pe cea mare...

Oare n-a început şi conu' Neculai să râdă de mine, ca şi ceilalţi?... Cum a putut o casă aşa de mică să facă una aşa de mare?

Stau singură în grădină, pe bucăţica de umbră de sub lilieci. Am vrut să mă aşez pe bancă, dar banca m-a fript de parcă m-aş fi aşezat pe plită.

Casa de la poartă se uită la mine cu ochii închişi. Acolo, înăuntru, e răcoare. Aici, toate frig. în streaşină, la soare, se scaldă-n colb o vrabie nebună. Şi cerdăcuţul ţine între zăbrele - parcă-i ţine în dinţi - o mâţă tărcată şi un motan roş.

Câţa e mama lui Moti. Câţa l-a făcut pe Moti - şi Moti e mai mare decât Câţa: parcă ea ar fi puiul lui. Şi mama nu-i mama Liei, şi Lia nu-i mai voinică decât mama? Şi Ghitla n-are un fecior de două ori cât ea? Când trece Hună cu covrigi şi Ghitla se ţine după el să-i dea şi ei unul, abia ajunge cu creştetul la cotul lunganului. Şi vezi, Ghitla l-a făcut pe Hună. Aşa şi cu casa...

Mă bucur că am înţeles. Parcă dacă întrebam, îmi spunea cineva ceva? Că aşa fac toţi: îmi răspund de mântuială, ca să scape de mine, şi pe urmă râd. Şi numai ei ştiu de ce râd...

Uite Ghitla în drum. Mi-e frică. Noroc că se teme de câini şi nu intră în ogradă

.Tare-i mititică! Nu ştiu dacă-i mai înaltă decât mine. Dar e aşa de groasă, că abia se-ntoarce. Şi cum o fi ducând un cap aşa de mare pe-un gât aşa de subţire? Obrazul ei e ca hârtia cea groasă de făcut pachete, ş-aşa de lat, de parcă şi nasul, şi gura, şi ochii ar fi mâzgălite cu creionul, care de care mai strâmbe. îţi vine să le ştergi cu radierul pe toate şi să le scrii din nou, fiecare la locul lor.

Ghitla poartă şi vara şi iarna un şal mare, negru, şi ghete bărbăteşti cu gumă, totdeauna pline de glod. Nu cere de pomană. Scoate numai de sub şal mâna roşie, cu degetele aşa de scurte, că parcă-s retezate, şi râde. Şi când râde, cască o gură aşa de mare şi de pustie, încât toată lumea îi dă ce-i dă, numai să n-o mai vadă râzând. Ghitla strânge repede mâna sub şal şi zice, gros:

- Mersi...

Toată lumea-i dă, afară de Hună.

- Covrigi prospete! Prospet' covrigeee!...

Hună aduce covrigei de cei mici, în formă de B, cu sare. Se sfarmă-n dinţi şi poţi mânca oricâţi, fără să te saturi. Haralamb al dascălului se laudă c-a mâncat odată o sută. Parcă are el atâtea parale!

Ghitla se ţine după Hună, gâfâind. Din când în când, cineva pune câte un covrigei în mâna ei întinsă.

- Mersi... zice Ghitla.

Dar n-are când pune covrigul la adăpost, sub şal: Hună i-l ia şi-l aruncă la loc în coş, să-l mai vândă o dată. Şi pleacă mai departe, cu Ghitla după el, fudul de parcă cine ştie ce boier mare ar fi şi ce negustorie de seamă ar învârti.

Domnul Leizăr, butnarul, mi-a spus când dregea putinica pentru murături că Hună o şi bate pe Ghitla. Săraca Ghitla! Dacă-i aşa de mititică...

Mama face butoniere la pieptarele mele de pichet. Cum poate cineva să facă butoniere?...

Mi-a dat şi mie o peticuţă şi un ac cu aţă, şi mi-a tăiat o cheutoare. Dar marginea s-a desrămat, aţa s-a încurcat şi-a ieşit din ac, iar acul întâi m-a împuns şi pe urmă s-a vârât nu ştiu unde printre scândurile cerdacului, de nu l-am mai găsit.

- Lasă-te păgubaşă, Luchi. Eşti prea mititică.

Mama împunge, împunge, şi pe urmă stă.

- Mamă, eu am să fiu totdeauna mititică?

Mama se gândeşte la altceva şi nu-mi răspunde. Stă cu acul înfipt în cusătură şi se uită pe deasupra grădinii la ceva care nu se vede. Cum de nu simte ea cu ce inimă, cât ca un ghemuşor de spini, aştept răspunsul ei?

Aş întreba a doua oară, dar ştiu că-i degeaba. Aşa-i mama uneori: aude târziu şi-mi răspunde după ce-am uitat ce-am întrebat-o.

- Ce zici?... Desigur că ai să fii totdeauna mititică... dacă eşti cea mai mică dintre toţi!

Ţip înăuntrul meu, ameţită, şi mi se pare curios că nimeni nu aude nimic. Aşa-s oamenii mari, nu le pasă... Oare şi eu, când am să fiu mare?... Dar eu n-am să fiu niciodată mare. N-a spus mama că am să rămân asa? Ca Ghitla!

- Ca Ghitla, mamă?
- Desigur, dacă n-ai să mănânci. Parcă Ghitla de ce-a rămas aşa, pocită? A făcut mofturi la masă: asta nu-i place, ceia nu-i place., şi iaca!

în sara asta tata a întârziat în oraş, şi mama are căutătura de zile rele, care vede tot. Nuţa a citit prea mult, mai dă-le-ncolo de examene! şi-i cu ochii scoşi; Margareta a venit la masă fără guleraş şi cu şnururile de la pantofi desfăcute... Iar mâinile lui Icuţă, cu toate că el se jură că s-a spălat, şi încă de două ori, cu apă

caldă şi cu săpun, nu par deloc
curate

- Cât despre Luchi, o şi văd că începe-a face mofturi la mâncare! Icuţă sâsâie printre dinţi, abia auzit, o melodie ale cărei cuvinte, potrivite de el pentru împrejurări ca asta, numai noi le ştim:

Ian ascultă, tobă bună, Mamele mereu cum sună...

Râdem pe-nfundate.

Şi tocmai în seara asta avem brânză cu smântână!

Nu pot să sufăr brânza cu smântână. Şi mama ştie... Atunci, de ce-mi pune în farfurie un bulgăre cât capul meu de mare? Măcar de m-ar lăsa s-o mănânc cu ceapă verde, ca tata...

încep să înghit bucăţi mari, nemestecate. Merge greu, dar merge, îmi dau lacrimile, dar înghit înainte. De la o vreme însă, brânza îmi stă în gât şi parcă are de gând să se întoarcă înapoi, pe nas. Mă înăbuş. Nu mai pot.

- Ce-i cu mata, Luchi? întreabă tata încruntând o sprânceană, a îngrijorare.

Se clatină casa cu mine, şi parcă suntem mulţi, tot mai mulţi în jurul mesei.

- Brânza...
- A mâncat-o toată! se bucură din senin Margareta
- De ce-ai mâncat-o dacă nu-ţi place? zice mama, blând.

Simt mâinile ei reci pe fruntea udă şi închid ochii, dusă:

- Ca să nu rămân mititică... ca Ghitla!

Cu limbă de moarte.

A murit bunica!

De-o bucată de vreme, de când a venit ea la noi, în toată casa miroase acru, a doctorie. Pe bunica n-am văzut-o deloc, iar mama parcă-i plecată de acasă. O văd rar şi totdeauna cu ochii

roşii, ca atunci când o doare
capul. Dar n-o doare nimic

.Icuţă n-a mai ieşit de la internat de nu mai ştiu când, şi Margareta e dusă la neamuri. Ţiuie casa a pustiu.
De la conu' Neculai, unde-mi fac veacul, o zăresc în drum pe Ghizela. Nu poate deschide poarta. Duce pe pumn o pălărie mică de care atârnă un văl lung, negru. Sar să-i deschid. Poate-mi „zice" vreun cântec...
Dar Ghizela clatină din cap şi oftează:
- Cântec? Nu se cade... Ce, nu ştii? A murit de-acu' mamaia de la mamaia matale...
Alerg acasă. Pe cerdac mirosea a biserică şi-n salon ard lumânări, ziua mare.
- Mamă! Mamă!
Cineva străin mă ia pe sus:
- Ce cauţi aici?
Tasia m-a suit într-o trăsură. Mi-a pus pardesiul peste pestelcă, şosetele mi-s murdare... Şi nu-mi place să merg cu Tasia în trăsură! Stă aşa de fudulă, că ar putea crede lumea că e mama mea... încep să plâng, de ciudă.
- Săraca coana mare! oftează Tasia. Aşa i-o fost scris...
Mă uit la ea cu spaimă. Uitasem că a murit bunica... Şi nu mai plâng.
Ne oprim la o casă mititică, în care stă un om mare şi bun: bădia Goghi. Mă aşteaptă în portiţă, cu Margareta de mână. Şi dintr-o dată mă simt şi eu, nu ştiu de ce, pentru întâia oară în viaţa mea, om ca toţi oamenii.
- Trebuie să ne ia şi pe noi! izbucneşte Margareta trântindu-se jos pe prag. Trebuie! I-am spus şi tatei că nu rămân şi nu rămân! Deseară-l scoate şi pe Icuţă de la internat. Trebuie să ne ia pe toţi, că doar e bunica noastră!
- De bună seamă... încuviinţează blajin bădia Goghi, de sus, de lângă streaşină. De bună seamă... numa' scoală-te de-acolo, că-i răci...
- Unde să ne ia? întreb eu.
- La ţară, că acolo o îngroapă pe bunica, cu băbăicu. Aşa a lăsat ea cu limbă de moarte...

Lumină mare peste câmp şi peste dealuri... Ceaţă albăstrie înseamnă, departe, drumul cotit al Moldovei.

Pe noi ne-au lăsat cu trăsura în drum. Patru oameni au luat pe umeri sicriul de tablă şi-l poartă încetişor prin ţintirimul de ţară, năpădit de buruieni. Lumânările îşi topesc lumina în lumină, iar cântecul preoţilor se risipeşte peste straturile sălbăticite, însemnate cu cruci. în urma cutiei în care nu înţeleg cum poate sta culcată bunica, păşeşte mama de mână cu bunicuţa. O poartă ca pe-un copil care învaţă să meargă...

Stăm în trăsură, sub umbra poditului. Icuţă vorbeşte cu Margareta. Vorbeşte încet, parcă se sfieşte de ceva. Şi mi se pare că, dac-ar ridica glasul, toate dealurile ar răsuna şi l-ar auzi toată lumea.

- Ai văzut pe băbăicu? întreabă el.

Unde l-o fi văzut Icuţă pe băbăicu?... Eu am zărit în biserică, într-un săcuşor pe care-au să-l puie în groapă la picioarele bunicăi, nişte oase şi ceva rotund, cenuşiu şi umed.

- Margareta se apără cu mâna în dreptul ochilor, ca de-o albină. Ei i-a fost drag băbăicu...L-ai văzut? stăruie Icuţă.

- Nu-i adevărat! *Aceea* nu era băbăicu... ţipă Margareta, mânioasă şi umilită. Şi începe să plângă, ghemuită sub poclit.

Convoiul se depărtează prin ţintirimul rumenit de toamnă. Zvon de glasuri, cântece de moarte se aud tot mai potolit. Mama cu bunicuţa de mână e acum departe peste vale, în urma cutiei care sclipeşte în soare. E tot mai departe, tot mai mică. Şi în jurul ei, crucile vechi şi negre, ori noi, de lemn tânăr, sunt tot mai multe şi tot mai mici...

Vizitiul trage caii la umbra unui cireş sălbatic, se aşază pe scara trăsurii, hurducându-ne, şi-şi aprinde ţigara. Mă uit la cireş. Pe codiţele ca spinii n-au mai rămas decât sâmburii ciuguliţi de vrăbii.

Icuţă geme încetişor, cu ochii în depărtarea care ni-i fură pe toţi. Avem tustrei acelaşi gând: oare or să se mai întoarcă vreodată de acolo, dintre cruci?...

- Mamă...
- Mai rău de *ghiata* cucoana Casandra, săraca... se amestecă vizitiul în tăcerea noastră, oftând în două cu tutun. Şi doară duduca Ilenuţa o lăsat cu limbă de moarte să nu-i spuie nimenea *ninicuţa...* „Mămuca să nu ştie c-am murit, o zis dumneaei înainte de-a închide ochii. Să-i faceţi scrisori ca din partea mea şi s-o ţineţi aşa cât a mai trăi..." Da' unde-o fost chip! Că-n ziua şi-n ceasu-n care şi-o dat dumneaei sufletu', cucoana Casandra, care-mpungea după obiceiul dumisale, o pus acu-n cusătură ş-o zis numa' atâtica: „Iaca, o murit şi Ilenuţa me...". Şi s-o plecat înaintea icoanelor şi s-o-nchi- nat. Da' de plâns, n-o plâns... Cum să plângă, dacă din ceasu' acela ochii dumisale, sărăcuţii, n-o mai avut lumină?... O ieşit pe cerdac, *achipăind* păreţii, şi m-o trimăs la nepotu' dumisale de peste vale, la cuconu' Mihăiţă. „Mihăiţă maică, i-o zis, bate telegramă la Eş, să mi-o aducă pe Ilenuţa aici, s-o îngrop lângă tătâne-său şi lângă mine, când s-a îndura cel de sus să mă strângă..."

Ascultăm tustrei, cu ochii goi în lumina care ne doare. Ţigara vizitiului s-a stins la jumătate. O scuipă-n drum. De departe se aude plâns, şi încep să cânte clopote. Cântă grăbit şi parcă vesel, de sărbătoare, nu de mort. Miroase a flori de câmp şi a tămâie

- .Hm!... Şi doară s-o rugat duduca Ilenuţa, Dumnezeu s-o ierte, să nu-i spuie... Cu limbă de moarte s-o rugat...
Şi mai scuipă o dată în drum, cu lehamite.
Cu limbă de moarte...
Nu prea înţeleg cum vine asta, dar trebuie să fie ceva grozav. Ceva peste care nu se poate trece...
Când spui o vorbă cu limbă de moarte, toată lumea e datoare să te-asculte şi să te creadă. Altfel, cine ştie ce se poate întâmpla!
Azi am văzut plecând cucoare. Margareta însă ţine morţiş că erau cocostârci. Parcă nu le-am văzut eu? Erau negre şi ţipau ca şi astă-primăvară, când mi le-a arătat bunica, de pe cerdac.
Săraca bunică! Cum a rămas ea singură acolo, în ţintirimul pârlit de toamnă... Oare mai aude ea cucoarele?...
Bunicuţa se duce-n fiecare zi, dibuindu-şi drumul cu bastonul, să-i aprindă o lumânărică lângă cruce. Da' de plâns, nu plânge: cum să plângă, dacă i-au murit ochii?
„...Şi doară s-o rugat duduca Ilenuţa, cu limbă de moarte..." Mă gândesc la bunica şi-mi vine să plâng. Dar Margareta nu se gândeşte decât la cocostârcii ei.
- Erau cocostârci, că erau albi. I-am văzut.
- Parcă eu nu le-am văzut că erau cucoare? Erau negre.
Glasurile ni se ascut, a sfadă. Până la urmă, ştiu că mănânc bătaie, dar cum să zic că erau cocostârci dacă erau cucoare?
- Ce-i asta, fetelor? Frumos vă şade?
Mama a răsărit lângă noi, nu ştiu de unde, ca din pământ, după obiceiul ei.
- Dacă Luchi zice că erau cucoare! mi-o ia înainte Margareta.
Cum să-i spun mamei, ca să mă creadă măcar ea, pe mine, pe care nimeni nu mă crede?
- Dacă le-am văzut cu ochii mei! Şi i-am spus de atunci că-s cucoare... i-am spus... cu limbă de moarte!

Haimana!

Cerdac de lemn, cu zăbrele roşii. Fiecare dintre zăbrele e o cucoană mititică, strânsă tare în corset, fără cap, fără mâini şi fără picioare. Nu ştiu câte-s. Le număr, câte zece, câte zece - şi nu le mai isprăvesc de numărat.

- îs cin'zeci şi şapte, cu cea groasă din colţ cu tot, zice Margareta.

- Cin'zeci şi şapte de milioane? întreb eu.

- Eşti o proastă!

Că-s proastă, ştiu. Toată lumea mi-o spune, de dimineaţă până seara. Dar tot nu ştiu câte cucoane sunt la cerdacul nostru...

Treptele, înalte încă pentru mine, cu scândura uşor scobită la mijloc, poartă scrise cu colb sau cu glod urmele unor labe mari de câine.

- Iar mi-o feştelit cerdacu', haimanaua dracului! ocărăşte Tasia în fiecare dimineaţă, frecând îndesat scândurile cu peria.

De la cerdac, ograda coboară grăbit la vale, până-n poartă. Cărarea pietruită face câteva ocoluri, aşa, fără nici un rost, lungind drumul de pomană. Şanţul de la cişmea se ţine cuminte pe-alături de cărare, să nu-i fie urât. De-o parte şi de alta, ograda se întinde cu suişuri şi cu scoborâşuri, cu cotloane şi cu prăpăstii. Zămnicul cu acoperiş de şindrilă parcă-i o broască ţestoasă adormită, care a prins mucegai. Ce-ar fi să se trezească într-o zi şi să plece la plimbare?...

Peste ograda asta stăpânim noi: Cotarla - haimanaua - şi cu mine. Ceilalţi intră, ies, îşi caută de treburile lor. Noi două n-avem treburi. Şi ograda-i fără de sfârşit.

Cotarla e deşirată, cu blana roşie ieşită de soare şi ciupită de molii, cum e caţaveica Tasiei. Labele i-s din cale-afară de mari şi niciodată curate. în sfârşit, cineva căruia i-aş putea fi dată şi eu de exemplu! Dar parcă cine se gândeşte la asta? A sosit într-o zi, nu se ştie de unde. A deschis singură portiţa pe care eu încă n-o pot deschide, a venit întins la cerdac, a urcat fără grabă şi fără sfială treptele şi s-a aşezat ca la ea acasă, cu botul pe labe. Tata îşi citea jurnalul. A coborât o sprânceană a supărare şi-a întrebat:

- Ce caută aici cotarla asta?

- Cotarla o cheamă? m-am bucurat eu.

Cotarla a bătut scândura cu biciuşca cozii. Ii ieşea colb din coadă. Dar Tasia s-a înfăţişat cu vătraiul:

- A hi turbată şi te-a muşca, săracan de mine!

Fără să-şi ridice capul, căţeaua i-a arătat, sub buza cafenie, colţii tari.
A venit şi mama. Ochii ei buni au întâlnit privirea suflată cu aur a veneticei.
- Las-o, Tasie... E noroc la casă.
- O dat să mă muşte... a pârât-o Tasia, morocănoasă.
- Nu-i adevărat. A vrut să râdă! am apărat-o eu.
Şi Cotarla a rămas la noi. A fost pusă imediat în porţie.
Dar porţia nu-i ajunge niciodată. După ce linge bine strachina, de ies la iveală, curaţi, cei doi cocoşi de smalţ de pe fundul ei, sare în ograda de dindos. Găinile cotcodăcesc, raţele se supără. Cotarlei însă nici nu-i pasă. Adună toată mămăliga de pe lângă coteţ, cercetează treuca, ronţăie fără plăcere câteva grăunţe, apoi vine să se aşeze sub ferestre. Stă pe coadă şi aşteaptă. Poate mai pică ceva...
în fiecare sâmbătă, când vine acasă, Icuţă se duce la bucătărie s-o vadă mâncând:
- A dracului mai mănâncă! Parc-a scăpat şi ea de la internat! zice el, cu admiraţie.
Din când în când, Cotarla se face nevăzută. Trece o zi, trec două. începe să-mi fie urât. Umblu de colo până colo fără nici un rost. Şi într-o dimineaţă, ne pomenim cu ea pe prispa bucătăriei. Doarme. Tresare prin somn, se întinde şi suspină. Parc-ar durea-o ceva. Dar spre seară se scoală veselă, mănâncă pentru toate zilele câte le-a lipsit, se scutură, strănută - şi mă-ndeamnă la joc, ca şi cum nimica nu s-ar fi întâmplat.
în uşă, Tasia îşi împreunează mâinile sub pestelcă şi clatină din cap:

Căzătura dracului!

La drept vorbind, Tasia spune o vorbă mai urâtă, pe care eu n-am voie s-o repet: silabe scurte şi aspre pe care le azvârle îndesat, încruntându-şi sprâncenele albe.

- De ce-o batjocoreşti? Poate că s-a dus şi ea... să-şi vadă copiii, ca Tinca.

Aşa face Tinca, spălătoreasă. Când îi abate, lasă treaba baltă şi se duce să-şi vadă copiii. Are mulţi. În fiecare an face câte unul, şi cum îl face, cum îl dă de suflet. Lipseşte câte-o zi, două, apoi se-ntoarce ca şi Cotarla, somnoroasă şi lihnită.

- Ce copii? râde Tasia, rea. Parcă o păcătoasă ca asta face copii?...

- Nici tu nu faci copii, zic eu.

Şi mă mir de ce se supără aşa de tare Tasia.

La joacă

Nu-s mult mai înaltă decât Cotarla. Ba, când vreau să merg ca ea în patru labe, sunt mai mică. De aceea îşi ia faţă de mine un aer de superioritate, care nu mă supără deloc. Cu Cotarla alături, îndrăznesc să mă avânt pe vale, în aventuri fioroase, pe care până acum mi le închipuiam numai, de sus de pe cerdac.

...Cum trecem de pădurea de brusturi, în care n-a călcat încă picior de om, şanţul de-un lat de mână se preface în râu turbat cu apă blestemată. Mă apropii de el, şi mă strânge frica-n spate: departe, pe celălalt tărâm, sub nalbe uriaşe cu fruct de cantalup, stau la pândă oameni negri şi buzaţi, cu arcuri şi săgeţi.

Lângă mine, Cotarla se face că nu-i pasă. Culege muşte din zbor şi le mestecă, clempănind. O chem aproape şi ţinem sfat. Mă înţelege. Bate colbul cu coada şi latră fără glas, să n-audă vrăjmaşii. Pe urmă se ridică, încet...

Acu-i acu'! închid ochii şi mi-i astup cu pumnii, până mă dor. Dacă *aş vedea,* pe loc m-aş preface în stană de piatră. Şi aş rămânea acolo mii şi mii de ani, şi m-aş uita cum îmbătrânesc şi cum mor toţi ai mei, şi n-aş putea să plâng măcar: cum să plâng, dacă-s de piatră?...

Într-o zi, o să sosească Făt-Frumos, să mă stropească cu apă vie... Dar dacă seacă până atunci fântâna cea bună, cum a secat fântâna din ograda bisericii ? Ori se-mpiedecă Făt-Frumos şi

sparge urciorul, ori uită, ori rătăceşte drumul? Câte nu se pot întâmpla! N-am văzut eu în faţa unei şcoli, lângă Mitropolie, un domn alb, de piatră, care stă pe un scaun alb, de piatră, şi citeşte într-o carte, tot de piatră - şi nimeni nu-i mai poate face nimic?

Nu văd ce se-ntâmplă dincolo de noaptea dureroasă a ochilor mei. Nu văd, dar ştiu: Cotarla se dă de trei ori peste cap şi se preface în bălăuroaică. Zboară peste apele urâte care se-nalţă s-o înghită şi, într-o clipă, îi face pe vrăjmaşi una cu pământul. Apoi îşi ia din nou înfăţişarea ei de toate zilele şi mă aşteaptă pe mal prinzând muşte - că, adică, nu s-a întâmplat nimic...

Trec râul, secat ca prin farmec, pe fundul căruia se usucă coji de cartofi şi felii de lămâie din ceai. Sunt emoţionată, îmi simt bătăile inimii.

- *Mersi,* Cotarlă...

Dar Cotarla se face că nu pricepe. îşi caută cu dinţii un purice prin blană. Nu ştiu ce să spun şi nu ştiu ce să fac...

Ca să nu stau degeaba, culeg un fruct turtit şi cleios de nalbă şi-l mestec îndelung, în silă, cum face Cotarla când mănâncă grăunţe.

Moş-Crăciun-cu-barba-albă...

Moş Crăciun a început să umble de cu toamnă prin târguri şi prin sate, să vadă ce purtare au copiii.

Nimeni n-a vrut să mi-l arate, dar eu l-am recunoscut. Trece uneori şi pe la poarta noastră. Are un palton cafeniu, vechi şi ros, cu guler care-a fost de blană şi-a rămas de piele, ca Moti după ce-a avut rapăn. în

loc de căciulă, poartă un fel de tichie împletită, şi-

npicioare târăşte nişte galoşi terfeliţi, unul mai mare şi altul mai mic, fără ghete pe dedesubt. Barba i-e argintie, lungă şi cu şfichi, ca-n poze. Ochi n-are; numai sprâncene. Gură n-are ; numai mustăţi. Are însă nas, un nas mare şi roşu ca un morcov.

Se opreşte-n poartă, să mă ispitească. îmi iau atunci un aer spăsit, de fetiţă care-n viaţa ei n-a făcut vreo poznă. Aş vrea să mă ştiu frumoasă, îmi potrivesc codiţele la urechi, îmi înalţ sprâncenele a cuminţenie şi fac gura mică.

Tasia, ca o femeie proastă ce se află, iese-n uşă bodogănind:

- Iar ai pornit-o la calicit, beţivu' dracului ?

Când e vorba de Moş Crăciun, Cotarla e de aceeaşi părere cu Tasia. Latră la el şi-l mârâie ca pe factorul poştal.

Moş Crăciun se depărtează încetişor, cu nasul în pământ. Mi se strânge inima de milă. Tasia râde, Cotarla se gudură, bucuroasă, de parc-a făcut cine ştie ce ispravă.

Mă uit urât la amândouă:

- Râdeţi voi... da' lasă c-o să v-aducă Moş Crăciun câte-o bortă de covrig!

Ograda-i albă, zămnicu-i alb. Numai gardurile au rămas negre. Pe omătul de sticlă, crengile salcâmilor întind horboţică albastră de umbră.

Am suit şi-am coborât în fugă, la întrecere cu Cotarla, treptele cerdacului. Când mă uit încrucişat, îmi văd obrajii roşii ca paltonul meu roşu.

Tresar. Moş Crăciun stă în poartă şi se uită la mine: se uită cu sprâncenele. Pe albul omătului, barba lui pare afumată. Şi-i zgribulit, şi-i flămând...

Adică nu-i el chiar aşa, dar se preface, ca să mă puie la încercare... Ce-ar fi dacă m-aş pune bine cu el, acum, în preajma Crăciunului ?

Tasia nu-i acasă, să-l alunge cu ocări. Intru pe dindos. Din paneraş, dintre cele patru colţuri de franzelă scobite de miez şi umplute cu dulceaţă de vişine, îl aleg pe cel mai mare, mai rumen şi mai plin.

- Pe ăsta l-ar fi mâncat Icuţă... mă gândesc cu oleacă de părere de rău.

- Ai şi flămânzit?... Vezi dacă nu mănânci la masă?

Mama-i dincolo şi-i cu spatele. Dar mama vede şi cu spatele...

Am scăpat. Numai de nu m-ar da de gol Cotarla! însă Cotarla
nu latră la moşneag, ca de obicei. Se vede că unde nu-i Tasia acasă. Coboară alături de mine drumuşorul tăiat în omăt şi mi se uită din când în când în ochi, că, adică, ştie ea ce ştie.

întind mâna peste portiţă. De cealaltă parte se întinde o cange mare şi neagră. Dar colţul de pâine s-a mistuit între mâinile noastre. Moş Crăciun mormăie o vorbă urâtă şi pleacă repegior: la colţul străzii, legănându-se între două coşuri mari de papură, s-a ivit Tasia.

Şi, în omăt până la piept, mârâind cu duşmănie, Cotarla înfulecă hulpav pâinea de furat. Pe albul fără pată a rămas doar o bobiţă de dulceaţă, ca un strop de sânge proaspăt.

în casă miroase a migdale prăjite şi-a apă de flori. Miroase a Crăciun...

Mă uit pe geam. Omătul e albastru cum e cerul primăvara, iar cerul e limoniu ca aripile fluturilor de toamnă.

- Mamă, unde-şi lasă Moş Crăciun zambalica şi târlicii când îşi pune pelerina de catifea cu glugă, tivită cu pufuşor alb?

Mama aşază turtele. Ia de pe tabla foile, subţiri de te vezi prin ele, le potriveşte rotund cu foarfeca pe farfurii, le presară cu migdale pisate şi le stropeşte cu sirop. Sub masă, Cotarla culege fărâmiturile: nu-i mare lucru, dar decât nimic...
Mama se întoarce, mirată.
- Cine ţi-a spus ţie că Moş Crăciun umblă cu zambalică şi cu târlici ?
Râde. Nu-i răspund. Parcă m-ar crede? într-un târziu, somnoroasă :
- Mamă, să-i spui te rog lui Moş Crăciun că nu-s eu de vină... Cotarla, nu eu...

Vine popa cu Ajunul

- OJ coală, Luchi, că vine popa cu Ajunul!
Mă frec la ochi şi nu-mi vine-a crede că s-a făcut ziuă. Niciodată nu m-am sculat aşa devreme. Casc, mă-ntind. Mi-e mai somn decât aseară!
Lumina de-afară e groasă ca laptele: se lipeşte de geamuri şi nu poate să intre în casă. în faţa focului din sobă, Margareta stă grecește pe covor şi se piaptănă. Icuţă se încheie la ghete, dar nu nimereşte găurile pentru că râde.
Povesteşte cum, după fiecare înmormântare, părintele Ţucă, milos din fire, face popasuri lungi în colţ la domnu' Pincu - ca să-şi dreagă inima.
- Dumnezeu să-l ierte pe răposatul! oftează sfinţia sa, după fiecare pahar.
- Cine-o murit nu mai învie! îşi răspunde singur, umplându-şi la loc paharul.
Dar încălzindu-se de la o vreme, şi mai pornind şi nişte blăstămaţi de ţigani din Mahalaua Lăutarilor să-i „zică" fierbinte şi îndesat, cum îi place sfinţiei sale, îşi scoate părintele potcapul, îl aşază cu cinste pe masă între pahare şi-l dăscăleşte blând, înălţând arătătorul în dreptul nasului:
- Şăzi cole binişor, şi nu te supăra... că lui Veniamin i-o venit gust să joace şi el olecuţă, ca omu'...
Şi adunându-şi poalele, şi uitând de povara pântecelui, începe a frământa podelele ca-n vremea de demult a tinereţii,

până-i iese codiţa albă din gulerul anteriului şi până ce nu mai poate.

Atunci se lasă gâfâind pe scaun, îşi şterge obrazul cu basmaua căpătată la lumânare, îşi netezeşte părul cu palmele şi-şi aşază cu smerenie potcapul pe cap.

- Eh! Cine-o mu'it nu ma'nvie, Veniamine taică! oftează el, de data asta mai mult de jalea lui decât de-a răposatului.

Părintele Ţucă se porneşte cu Ajunul cu noaptea-n cap, că are popor mult. Mărunţel şi înfoiat în antereie, intră prin ogrăzi izbind portiţa cu umărul, măturând omătul cu patrafirul şi împrăştiind pe nas şi pe gură abur gros, de parcă i se topeşte barba în ger. În urma lui, dascălul Petrache calcă cu grijă, tipărind omătul de parcă n-ar avea altă treabă decât să astupe cu galoşii lui urmele lăsate de bocancii potriviţi ai părintelui.

Au început să latre ca la urs câinii de prin vecini. Pe Cotarla au închis-o în bucătărie. Ei nu-i e drag părintele Ţucă, iar în bucătărie e bine azi: se cenătuieşte curcanul pentru mâine.

Icuţă intră şi iese pe uşă, pândind. N-are astâmpăr. Nasturii tunicuţei lui de mare ţinută sclipesc a sărbătoare. Pe lângă el se frământă Margareta, „ghiavolul", cum a botezat-o a doua oară, cu nume păgân, popa Ţucă. Şi-a pieptănat numai una din cele două cozi din care-şi răsuceşte câte-un culbec galben la fiecare ureche. Dar astăzi nimeni n-o mai bagă-n seamă. De-ar fi casa gata până soseşte părintele!

- Vine popa, Luchi!

Şterg cu batista geamul aburit şi inima neastâmpărată porneşte iute, cu o bucurie care doare puţin.

Trop, trop, trop...

- Fugi din uşă, să nu răceşti!

- Naşterea Ta, Hristoase, Dumnezeul nostru...

Părintele Ţucă se închină la icoane, ne vâră sub nas, pe rând, pernuţa mâinii cu miros de tutun şi de busuioc şi începe să adulmece cu nasul mititel şi roş aerul călduţ din odaie:

- Pui rămăşag, cucoană Catia, c-ai făcut şi cu fisticuri!

- Am făcut oleacă anume pentru sfinţia ta, că ştiu că-ţi plac... răspunde mama ferindu-şi zâmbetul.

În fiecare an, părintele Ţucă blagosloveşte şi gustă turtele. Gustă câte-o farfurie întreagă din fiecare fel, risipind pe patrafir fărâmituri subţiri, nucă pisată şi mărgele de sirop. După ce blagosloveşte şi vinul, gustându-l şi pe el cu răbdare şi cu socoteală, se urneşte greu de lângă sobă cercetându-şi sub patrafir catarama curelei şi lărgind-o puţintel.
Se face linişte. Toată lumea ştie ce-o să se întâmple. Ştiu şi eu, că mi-a spus Icuţă. Dascălul îşi duce din timp mâna la gură.
Părintele tuşeşte, să-şi dreagă glasul:
- Şi de Sfântu' Ion, cucoană Catia, n-ăi uita mata să trimeţi la biserică o colivioară şi-olecuţă de vinişor de ista bun, de sufletu' lui conu' Ionică, Dumnezeu să-l ierte şi să-l hodinească...
- Părinte Veniamine, răspunde mama domol, iar ai uitat: pe tata îl chema Alexandru, nu Ion...
Părintele Ţucă îşi înalţă a mirare pământufurile sprâncenelor, apoi se luminează:
- Că bine zici, taică! Ei, bată-te ! Conu' Ionică era socru' lui conu' Gligore, de-alături...ea... Mai uit şi eu, la o zi ca asta. Dă, bătrâneţele!
Părintele s-a dus, valvârtej, să vestească naşterea lui Hristos şi să blagoslovească şi pe la alte case turtele şi vinul.
În urma lui, a început să ningă.
Sus în cer, dincolo de văzduhul de câlţi, îngeri mărunţei şi harnici potrivesc cu forfecuţe de argint foi subţiri de turte pentru masa cea mare. Şi fărâmiturile albe cad peste ograda noastră încet, ostenite, că vin de departe...
Tare-s mari!

îmi iau paltonul şi fug afară să le prind cu gura, ca Cotarla

.Veste de la bunicuţa

Prin ninsoarea cuvioasă, de sărbătoare, s-a oprit la poartă oaspete străin. Nu-i Moş Crăciun, dar aduce daruri. îl cheamă Panaite Havrici. Poartă cojocel cu daţă roşie, căciulă zburlită şi cizme scurte, cu carâmbul răsfrânt. Tata i-a întins mâna, i-a zis „bădiţă Panaite" şi l-a poftit în casă.

Omul şi-a netezit cu amândouă palmele pletele lungi cu cărare la mijloc, s-a plecat cu smerenie şi a vorbit rar, ca din carte:

- Sărut mâna, duducuţă dragă, şi-ţi foarte mulţămesc pentru cinste, cucoane lorgule. Dară eu n-am când zăbovi. Am venit la Eş de mi-am luat fecioru' de la Seminar. Am stat de vorbă cu părintele Director ş-am aflat că Gheorghieş a' meu are purtări frumoase. De aceea mă vedeţi acuma cu inima uşoară. Pe fecior l-am mânat de-a dreptul la gară cu buclucurile lui, iară eu am venit să vă aduc nişte lucruşoare de la cucoana Casandra, bunica domniilor-voastre. Şi pe urmă oi grăbi şi eu la gară, să nu prăpădim *trinu'* ca s-apuce Gheorghieş desară colindele-n sat...

Omul s-a aplecat deasupra traistei.

- Ce face bunicuţa ? a întrebat mama cu glas schimbat, micşorat şi dulce: glas de nepoată.

- Apoi, îi sănătoasă... numa' cât nu vede. Da' de astâmpărat tot n-o rabdă inima să s-astâmpere, şi somnul tot nu se prinde de dumneaei... Şi mi-o dat în grijă să păzesc ca pe ochii din cap cutia asta, că-i pentru duducuţa cea mititică. Cică nu care cumva să se farme *moaca* dinnuntru...

Singură în odaie, desfac cutia. Lăcriţa de carton e învălită în jurnale multe, şi peste fiecare jurnal e legată cu câte-o sfoară înnodată cu străşnicie. Ridic capacul cu zăbavă, ca să-mi lungesc bucuria aşteptării. Pe o salteluţă albastră doarme, cu ochii închişi, o păpuşă de porţelan. Aşa-i de albă, că parcă-i bolnavă. O strig încetişor, să nu se sperie:

Moaca...Păpuşa s-a ridicat, a deschis ochii şi a râs la mine. Panaite Havrici are dreptate : aşa o cheamă. Se vede că i-a spus bunicuţa.

Ne uităm una la alta, stingherite amândouă. Nu ştim cum să-ncepem vorba. Moaca are ochii verzi, ca frun- zişoarele de magheran, şi nasul cârn: când treci cu degetul peste el, abia îl simţi. îmi arată costumul ei tirolez, pestelcuţa brodată, pălăria cu pană de cucoş şi ciuboţelele cu şnur. îmi arată şi rufăria, de la care nu lipseşte nici un bumb. în punga de muşama cu cureluşă peste umărul ei descopăr un ban de argint. Moaca îmi spune că mi l-a trimis bunicuţa. Ştiam eu şi fără să-mi mai spuie ea!

Ne ghemuim amândouă pe pat şi vorbim despre bătrână

.Bunicuţa mi-e străbunică. Bunica a murit tânără încă, dreaptă şi frumoasă. La moartea ei, bunicuţa a orbit. Trăieşte singură în casa pustie de la ţară, prea mare pentru ea. E mititicuţă şi adusă puţin de spate, iar obrazul alb şi ochii care-şi lunecă privirea pe deasupra lucrurilor, fără să le vadă, o fac să pară artificială, ca o păpuşă care-ar fi îmbătrânit.

Poartă, de când o ştiu, o rochie de rips verde, cu jacheta tăiată în clini mulţi şi tivită cu catifeluţe negre. Şi peste părul alb, uşor îngălbenit de vechime, o dantelă neagră în trei colţuri.

în fiecare vară ne ducem s-o vedem. Când aude trăsura, iese-n cerdac să ne întâmpine. Ne pipăie obrazul cu degete subţiri şi reci: să ne „vadă".

- Aista-i Icuţă... s-o mai îngrăşat de an'. Asta-i Mărgărinta, o mai crescut... Asta-i Luchi, mititica...

Şi ne apropie pe rând de polcuţa ei verde, care miroase dulce a flori uscate - şi sub care nu se mai simte bătaia inimii bătrâne.

O întreb pe Moaca:

- Tot aşa râde bunicuţa, mărunţel-mărunţel ?
- Tot aşa, răspunde Moaca, pe limba ei.
- Şi ce face baba Laia?

Moaca râde: parcă ce poate să facă baba Laia decât plăcinte cu poale-n brâu?

- Şi tot aşa de bune plăcinte face baba Laia?
- Tot...

A murit Moaca

Toţi s-au dus de-acasă şi m-au lăsat singură cu Tasia şi cu Moaca. E ajunul Crăciunului...

Tasia a ferecat porţile, a
zăvorât uşile şi a stins
luminile. Odaia noastră dă cu
ferestrele-n grădină. Rar
răzbate până la mine zvon
subţiat de colindă

.Mi-e inima rea: de ce m-au lăsat singură, fără colinde?
- Tu eşti mititică. Tu trebuie să stai acasă şi să dormi, ca să creşti mare... mi-a spus mama la plecare, ca să mă împace.
Ce urâtă trebuie să fie din stradă casa noastră, cu ferestrele întunecate! Ce-or fi zicând colindătorii ?
- Casă de calic!...
Şi ce frumos trebuie să fie acolo unde s-au dus cu toţii, dacă până şi Margareta s-a ţinut să fie cuminte o zi întreagă, numai s-o ia!
- Tasio, spune-mi o poveste...
- Că de poveşti îmi arde-acu, după ce-am frecat podelele de mi-o ieşit sufletul!
E linişte.
Lângă mine, într-o cămeşuţă de noapte de-a mea, prea largă pentru ea, doarme Moaca. Doarme, cu ochii închişi. Cinchită dinaintea focului, Tasia ronţăie seminţe de floarea-soarelui. Lumina rumenă îi joacă pe obraji, de parcă râde. Dar ochii decoloraţi privesc încremenit şi aspru, ca într-o întunecime.
Moti pisoiul toarce cu întreruperi pe perna lui de după sobă. Ţine isonul unui cântec pe care mi-l cânt singură în gând, ca să-mi treacă de urât.
În bătaia focului, odaia creşte, se micşorează, iar creşte... Lucrurile sunt când departe, cine ştie unde, când aproape, de să le ajungi cu mâna.
Moti nu mai toarce. A adormit. Şi cântecul meu s-a sfârşit o dată cu caierul lui.
...O fi târziu? Tasia e tot la foc, dar focul s-a stins, şi Tasia a isprăvit seminţele. Odaia a încremenit, albă. Pe covor, parc-a nins. Luna se uită, printre perdele, la mine şi la Moaca. Acopăr cu mâna ochii păpuşii: când se uită luna la ei, copiii visează urât...
O stea mititică de hârtie roşie îşi scutură zurgălăii la geam.
Cântăreţul nu se vede: steaua cântă singură, subţirel.
- Margaretă, steaua!
Margareta doarme ghem, învelită până peste cap. Numai un vârf de codiţă i-a rămas afară. O mai strig o dată, să se bucure şi

ea că a venit Crăciunul şi că s-au pornit stelele. Tace. Măcar nu dă din coadă prin somn, ca Moti!

- Au venit băieţii cu steaua, Moacă!

Dar Moaca nu mai este lângă mine. Moaca nu mai este nicăieri: de jos, de pe covor, trupuşorul ei de chembircă întinde spre mine o sârmă roşie, cu cârlig. Şi împrejur, cioburi.

De sub pat şi de lângă piciorul mesei, culeg în palmă mărgelele ochilor.

Ochii Moacăi sunt reci, iar privirea lor desperecheată păstrează încă ceva din sufletul dulce al fetiţei de porţelan. Şi-i strâng în palmele somnoroase, şi suflu peste ei plângând, să-i mai încălzesc o dată.

„Mărunţele"

Zi de sărbătoare - de iarnă, de primăvară, ziua vreunuia din noi, nu mai ştiu. Pe faţa de masă fără o dungă, fără o pată, mama aşază farfuriile cu dunguliţă subţire, aurie: farfuriile de zestre ale Nuţei. Fiecare avem dinainte câte trei farfurii, tacâmuri suflate cu argint, toate la fel, şi câte două pahare cu picioruţe înalte. La colţul lui de masă, Icuţă zbârnâie.

- Cum dracu' să mănânci, când toată vremea trebuie să te gândeşti numai să nu strici vreo farfurie, să nu răstorni vreun pahar din ăsta într-un picior şi să nu pici sos pe faţa de masă...

La urmă, mama aduce şi vasul albastru din odaia ei şi-l aşază în mijlocul mesei. Dacă e iarnă, în vas se desfac, printre crengi de mahonia, două sau trei garoafe. Dacă-i primăvară, un mănunchi de mâţişori, cu puful încă umed. Şi-s aşa de veseli ochii mamei când aduce florile sărbătorii, încât până şi Icuţă îşi uită necazurile şi-i râd şi lui ochii albaştri.

Numai mie nu mi se schimbă tacâmurile, că nu pot să mănânc cu cele mari, iar sub farfurii mi se aşterne un şervet, să nu scap ceva pe faţa cea albă. Dacă-s mititică şi proastă!

Dar bucuria începutului de masă, când tata deschide tacticos cutiile cu sardele, iar Tasia, cu şorţ alb pe dinainte, aduce

farfuria cea mare cu jambon fierbinte, scade încetul cu încetul. Spre sfârşitul mesei, ochii mamei încep să se uite la tata cu îngrijorare. Icuţă şi Margareta îşi întind pe farfurioară crema de ciocolată înghiţind cu noduri.

Numai Nuţa şi cu mine suntem liniştite. Eu, pentru că nu învăţ încă la şcoală, iar Nuţa, pentru că nu mai învaţă. Ea e studentă şi, pe deasupra, cum spune Tasia, mai e şi „bursăriţă".

Mare lucru e să fii bursăriţă! În fiecare lună, te duci şi-ţi încasezi bursa. Şi bursa nu-i leafă. Pentru leafă munceşti ca tata, pe când bursa îţi pică aşa, din senin. Hotărât, când am să cresc mare, am să mă fac şi eu bursăriţă.

Când îşi primeşte bursa, Nuţa vine acasă într-un suflet, mă găteşte frumos şi mă duce la cofetăria franţujilor. Iarna îmi dă prăjituri, vara - îngheţată şi totdeauna îmi mai cumpără pe deasupra câte o cutioară liliachie pe care scrie Heller, plină cu bomboane în formă şi cu gust de toporaşi, acrişoare şi parfumate.

Tasia aduce trei cești de cafea de trei mărimi: a tatei, cât o ceaşcă de ceai, a mamei, ceva mai mică, iar a Nuţei, mică de tot. În faţa noastră, a celor mici, mama împinge o cutie cu bomboane, întreagă! Mi-o aleg din timp pe cea mai frumoasă dintre ele, una verde cu fisticuri. Dar nici Icuţă, nici Margareta nu întind mâna spre cutie. Şi eu nu pot lua înaintea lor... Stau amândoi spăsiţi, cu ochii în pământ. Mama e albă-albă, ca atunci când se dă cu pudră. Şi nici Nuţei, cât e ea de bursăriţă, parcă tot nu-i e tocmai îndemână.

Tata îşi drege glasul. E aşa de vesel că-ţi vine a crede c-o să înceapă a cânta. Scoate din buzunarul de sus al vestei două patace de argint de câte cinci lei şi le aşază la dreapta farfuriei. Dar mama, în loc să se bucure, se ridică speriată:

- Iar, Iorgule! De ce nu laşi copiii să se bucure şi ei de

ziua asta?

- Cum nu-i las ? se miră tata cu acelaşi glas de zile mari. Tocmai asta vreau, să se bucure şi ei! Să-şi primească fiecare, după cuviinţă, răsplata muncii şi a purtării lui.
Şi întorcându-se spre cei doi spăsiţi:

- Ei, ia aduceţi-mi notele, să vedem care înhaţă anul ăsta pataca! Cei doi sar de pe scaune şi se întorc umăr lângă umăr, aducând
fiecare câte un carneţel cenuşiu de pânză. Al Margaretei e nou-nouţ, al lui Icuţă, cu colţurile zburlite.

Şi rămân amândoi în picioare, fără să se uite nici unul la altul, nici la noi, ceilalţi

.

Tata îşi pune ochelarii, mai ia o gură de cafea, apoi deschide carneţelele. Le aşază alături şi începe să le cerceteze, urmărind rândurile cu degetul, când pe unul, când pe celălalt. Şi pe măsură ce le cercetează, ochii i se întunecă. O sprânceană i se ridică, încreţindu-i fruntea deasupra ei, cealaltă i se coboară.

- Hm! Mărunţele, mărunţele...
zice el cu alt glas, cu glasul lui
de fiecare zi

.Mama are lacrimi în ochi. Nuţa „mănâncă din falcă", aşa cum face întotdeauna la necaz: îşi muşcă obrajii pe dinăuntru. Eu am uitat de bomboană. Cutia e lângă mine, şi din cele cu fisticuri îs trei la fel una lângă alta. Aş putea să le iau pe toate, să le vâr în buzunar, că de mâncat nu pot mânca acum, şi nimeni n-ar băga de seamă. Dar mi-e milă de Icuţă. Cu toate că se ţine, strâmbându-se urât, o lacrimă i-a scăpat pe la coada unui ochi şi-i alunecă repede pe obraz la vale, rotundă şi tulbure.

- Mărunţele... Şi tu, Mărgărinto, cum de-ai luat şapte la purtare? Ce-ai făcut?

- Nimic, îngaimă Margareta.

Dar amintirea cine ştie cărei năzdrăvănii îi aprinde o scânteie de veselie în ochi. Icuţă, care pesemne că ştie despre ce e vorba, îşi scutură lacrima şi încearcă să-şi stăpânească râsul. Mama se luminează şi ea: dacă râd copiii...

- Mărunţele...

Şi în timp ce tata culege de pe masă cele două patace şi le pune în buzunarul vestei, Icuţă şi Margareta o zbughesc afară ca din puşcă: dacă-i iarnă, încep să se bată cu omăt, dacă-i primăvară, îi trag un şotron pe trotuar, în stradă, cu pantofii cei noi, să se ducă vestea!

Mă bucur şi eu şi-mi frec ghetuţele una de alta sub masă. Ştiu că Nuţa are să iasă după copii şi are să le dea la fiecare, din bursa ei, câte o patacă de cinci lei, iar Icuţă are să strige:

- Bravo, bursăriţo! Tot tu eşti mai de treabă...

Mamei i-a înflorit din nou obrazul. Răsuflă uşurată. întind şi eu mâna spre cutia cu bomboane. Numai tata mai rămâne o vreme încruntat. Oftează!

- Mărunţele... Prea-i alintăm, Catia, prea le intrăm în voie...

- Dar îs copii buni, Iorgule, face mama cu glas tremurat de emoţie.

- Buni, nu zic... dar, oricum, când eram eu ca ei...

începe să-şi aducă aminte. Şi gândindu-se la cel care fusese cândva Gheorghieş Casian, feciorul preotesei văduve, Maria din

Cotul Vameşului, sprâncenele i se aşază la locul lor şi în ochii lui - unul mai verde şi altul mai albastru - se face iarăşi sărbătoare.

Eu n-am apucat să mă bucur sau să mă mâhnesc la zile mari din pricina carneţelului cu note. Intr-o primăvară, înainte de a mă fi dat la şcoală, când se făcea obişnuita scuturătură şi toate sertarele casei erau întoarse pe dos, Icuţă a găsit pe biroul tatei o hârtie ciudată, împăturită frumos. A întins-o. Era ca dată cu ceară, gălbuie şi împodobită pe margini cu fel de fel de înfloriturі. Şi dintr-o dată, bucurându-se grozav, a chemat-o pe Margareta şi au cercetat amândoi „patalamaua" urmărindu-i rândurile cu degetul, cum făcea tata pe carneţelele lor cu note. Erau răzbunaţi!

Şi în ziua sărbătorii de primăvară, când s-a dus tata în odaia lui să ia cele două patace pregătite de dimineaţă - a găsit pe birou, desfăcută larg, diploma lui de absolvire a Şcolii de Institutori din Bucureşti, din care se vedea fără putinţă de tăgadă că elevul Casian Gheorghe avusese şi el pe vremuri câteva, ba chiar mai multe, „mărunţele"...

A împăturit la loc frumos pergamentul, l-a vârât în sertar şi s-a întors în capul mesei de sărbătoare mai puţin vesel ca de obicei, dar mai înduioşat.

- Iţi mulţumesc, Catia... i-a şoptit el mamei, neştiind că vinovatul era Icuţă.

Iar la cafea, ne-a trimis pe toţi cei mici afară, să mâncăm bomboanele pe cerdac - şi niciodată n-a mai cerut nimănui carnetele cu „mărunţele".

Soare cu dinţi

Mi-a trimis Lia un pian cu clape poleite, pe care se cântă, dulce, cu două ciocănele de lemn. Lia e tot fata mamei, dar e cucoană. Are şi doi copii. Sade într-un târg, departe, şi nu vine decât de Paşti. Atunci, Ionel mă bate, iar Veronica îmi strică toate jucăriile şi tot ea plânge. Plâng şi eu, dar pe-nfundate: doar sunt mătuşa lor.

încerc, una câte una, clapele pianului. Am şi învăţat să cânt „Ah, în mai" şi „Şapte gâşte potcovite", până la „Dar gânsacu' le-a-ntâlnit": de-acolo, nu mai merge.
I-am făcut şi Liei un cântec. Numai de nu l-aş uita până la Paşti!
Lie ciocârlie,
Lie de la vie,
Ce-mi aduci tu în cutie?...
Afară-i soare. Omătul tot e presărat cu aşchii ascuţite, de sticlă.
- E soare, e soare... încerc să cânt, din gură şi din pian, pe „Deşteaptă-te, române".
- Soare cu dinţi! râde Icuţă, care vine de-afară cu frigul după el.
- De ce cu dinţi?
- Fiindcă muşcă. Cum ieşi pe uşă, face: hap! Şi te-apucă de nas...
Ne ducem la plimbare. Icuţă avea dreptate: abia am coborât scările, şi-mi simt nasul străin, rotund şi rece ca o bobiţă din gâtul unei sticle cu limonadă. De nu l-aş prăpădi!
Cotarla sare în jurul meu, închipuind o luptă cu un vrăjmaş nevăzut. în ziua de Crăciun, îmi pot îngădui orice...
- Mamă, îi dai voie şi Cotarlei să meargă cu noi?
Icuţă se bucură. Şi lui i-e dragă Cotarla. Dar fetele se uită urât, întâi la mine, pe urmă la Icuţă, pe urmă la Javră". Ca şi cum ar fi înţeles despre ce-i vorba, Cotarla a şi luat-o înainte pe stradă, cu nasu-n vânt, fudulă.
- Trebuia s-o închizi în bucătărie până plecam! ţipă Margareta la Icuţă.
- Dacă ne-ntâlnim cu cineva, să nu spui că-i a noastră, zice Nuţa luându-mă de mână cam smucit.
- Dacă iese şi Luiza cu pechinezul ei?...
Icuţă îmi dă un ghiont:
- 1-l face ferfeniţă Cotarla!
Râd şi fetele. Ne-am împăcat. Pornim.
Aşa de frumoasă-i strada!
Trec, cu tobe şi fluiere, Irozii. Fetele uită că-s domnişoare şi rotunjesc ochi mari, de copil, cum sunt ochii tuturor copiilor în ziua

de Crăciun. Zăpăcită de zgomot, dar şi curioasă, Cotarla a venit să se lipească de mine. Merge pieziş şi mă-mpiedic mereu de ea. Dar nu mă supăr.

în faţa noastră s-a deschis uşa unei crâşme. Zbucneşte-n ger un pachet de aer gros, cald şi acru. Clipind mărunt din ochii tulburi, iese în lumină o ţigancă în polcuţă verde. Şi-n urma ei, se poticneşte-n prag Moş Crăciun...

Se sprijină c-o mână de uşor, cu cealaltă apucă femeia de după umeri şi încearcă să scuipe dincolo de barbă. Dar nu poate. E prea departe. începe să cânte, gros şi răguşit:

Ia-auzi valea, cum răsună valea, Şi mândruţa-mi ţine calea, măi!

- Aista-i Albescu, ţiganul, râde Icuţă. Nu ştiu când s-a îmbătat, că ş-aseară era beat!

Irozii au trecut. Se mai aud, înfundate, cele trei bătăi gemene de tobă. Clătinându-se, se depărtează şi Moş Crăciun, de gât cu mândruţa lui cu polcă verde.

Mă întorc spre Cotarla. Dar Cotarla nu-i lângă mine. Face cunoştinţă c-un dulău negru şi lustruit de parcă-i dat cu cremă de ghete. O strig:

- Hai acasă, Cotarlă.
- Dă-o dracului! se răsteşte Margareta la mine.
- Haimana! zice şi Icuţă, roşu în obraz.

Nu mai pricep nimic. îmi vine să plâng, şi nu ştiu de ce, şi mi-e ruşine. Mă uit în vârful şoşonilor. Parc-a suflat cineva peste soare şi l-a stins. Scânteile de omăt nu-s bune decât să-mi înţepe ochii: soare cu dinţi...

Merg cuminte, în rând cu ceilalţi. Dar gândul mi-i în urmă: Unde-i Cotarla? Unde-i Moş Crăciun?

Şi pomul încărcat cu lumină din vitrina în faţa căreia ne-am oprit începe să se clatine în ape calde de lacrimi

.Cântec de plâns

Rochiile mele şi ale Margaretei ni le coase madama Janeta.

Madama Janeta stă într-o casă mititică, făcută dintr-o mulţime de cutiuţe înghesuite unele într-altele şi unele peste altele, cu atâtea scări de lemn şi cu atâtea cerdăcuţe, că după ce-ai intrat nu te mai pricepi pe unde să ieşi. Şi casa asta e în fundul unei ogrăzi întinse cât vezi cu ochii, înconjurată de case la fel cu a madamei Janeta: aşa de la fel, că dacă m-aş duce singură la cerdac, n-aş nimeri în care să intru.

Pământul bătătorit n-are un fir de troscot, un brusture ori măcar un scai porcesc. E scobit de gropiţe pentru jucat pichiul şi din loc în loc, mai ales pe sub păreţi, înnegrit vremelnic de câte-un pârâuaş. Aici se joacă, izvorând de prin cotloanele de scânduri vechi, toate plodurile din vecini: unii încă în rochiţe, alţii cu pantalonii despicaţi la spate şi cu basmaua tăvălită prin colb. Vorbesc o limbă repezită, toţi deodată, apropiindu-şi frunţile de parcă se sfădesc şi lungind cuvintele la coadă de parcă le cântă. Din când în când, câte unul mic, lăsat din braţe de-un frate mai răsărit, începe să scâncească. Atunci cel mare îl mută oleacă mai încolo. Şi-n locul lui rămâne o baltă rotundă, pe care-o usucă repede soarele şi-o acoperă colbul stârnit de joaca celorlalţi.

Vara, ograda e neagră de muşte de toate soiurile şi de toate mărimile.

Când trecem printre ploduri, Margareta le spune nu ştiu ce pe limba lor. Şi băieţii cu pistrui se burzuluiesc şi-i strigă din urmă, ascuţindu-se:

- Mişighină!
- Ce le spui tu, de se supără?

Aş vrea să le spun şi eu ce le spune ea, ca să mă facă şi pe mine „mişighină".

- Toate de le-i şti, vei îmbătrâni! îmi răspunde Margareta.
- Mişighină! o ocărăsc şi eu supărată.

Madama Janeta are ochii roşii, ca găinile, sprâncenele albe şi genele la fel. Veşnic parcă s-a jucat în colb. Cât ne cearcă, vorbeşte de fetele ei plecate la America şi plânge.

- Aşa nişte fete, ca nişte trandafiri!

Şi-şi trage lacrimile pe nas, cu zgomot, de mă gâdilă-n ureche.

- Da' ce, au murit, de plângi? întreabă Margareta.

- Fereascâ Dumnezeu! sare madama Janeta, gata să-şi înghită acele pe care le ţine între dinţi. Fereascâ Dumnezeu! Trăiesc, şi-s bogate, nu le fie de deochi! Şi li-i bine acolo, la Americă... Da' tare-s departe, mamă dragă, tare-s departe!

Şi iar mă gâdilă-n ureche.

Nuţa a trecut de la madama Janeta la domnul Zeida, care lucrează rochiile mamei. Peste doi-trei ani, are să treacă şi Margareta. Şi madama Janeta numai mie are să-mi sufle-n ureche de dorul fetelor ei „de la Americă".

- Mamă, când oi creşte mare are să-mi facă şi mie rochii domnu' Zeida?

- Are să-ţi facă... dac-o mai trăi pân-atunci! râde mama.

Domnu' Zeida e bătrân. E mic şi gras şi are părul alb. Numai bărbuţa triunghiulară, care-i ascute obrazul rotund, e roşie ca focul. Vorbeşte despre el ca despre cineva străin:

- Domnu' Zeida vre să mai scurteze olecuţă jacheţica, dacă vrei mata... Când zici mata să vie domnu' Zeida la cercat?...

Domnu' Zeida are să cumpere păn-atunci sutaş şi bumbi asortaţi... Are o pernuţă verde de catifea, murdară-murdară, pe care-o aduce Ghizela cea mititică o dată cu rochiile, de câte ori vine la cercat. Domnul Zeida pune pernuţa în faţa mamei, se aşază în genunchi şi face o mătanie, icnind. Pe urmă mută pernuţa oleacă mai încolo şi face altă mătanie. Şi tot aşa, de jur-împrejurul mamei, până ce isprăveşte de dat semne cu creta.

- Să nu lese coadă... zice mama.

- Vai de mine, madam' dragă, da' unde se pomeneşte una ca asta la domnu' Zeida? îmi pare rău!

Şi mai face o mătanie pe deasupra, ca să se încredinţeze că toate sunt aşa cum trebuie să fie.îmi place s-o văd pe mama gătită, şi-mi plac şi închinăciunile lui domnul Zeida. Mă uit şi mă gândesc ce mare meşter trebuie să fie cineva ca să facă o rochie cu atâtea falduri şi cu atâtea volane. Unde le-ar nemeri, aşa ticluite, săraca madama Janeta mea? Dar poate că nu-i vorba numai de meşteşug... Mai ştii? Mie nu mi se pare lucru tocmai curat. La urma urmei, de ce poartă domnul Zeida bărbuţă roşie? ca cineva al cărui nume nu trebuie să-l pomeneşti în casă fără să faci trei cruci cu limba?...

De la o vreme însă, nu mai stau la cercat. M-am împrietenit cu Ghizela. Stăm amândouă în antreţelul de dindos sau pe cerdac şi mâncăm covrigi.

Ghizela nu vorbeşte. Cântă. După ce isprăveşte de ronţăit covrigul în dinţii din faţă, că alţii n-are, îşi scutură palmele una la alta, le şterge de şolduri şi râde amărât:

- Mersi... Să-ţi zic de-acu' un cântec? Ştiu unu' frumos.

Nici n-aşteaptă răspuns. Cântă încetişor, cu capul în piept, cu ochii ţintă la vârful săndăluţelor ei vechi, de parcă acolo ar fi stând scris cântecul. O şuviţă de păr sărac, galbenă şi fără lustru, îi cade pe o tâmplă. îşi frământă degetele slabe, cu vârfurile împunse de ac, şi cântă.

Când isprăveşte, ridică dintr-un umăr şi zice:

- Gata.

Şi pleacă.

Am învăţat şi eu cântecele Ghizelei. Le cam încurc, că unele-s prea lungi, iar altele-s într-o limbă pe care n-o pricep. Plec capul în piept şi mă uit şi eu la vârful sandalelor. Dar sandalele mele nu-mi spun nimic, se vede că-s prea noi şi nu ştiu. Unul din cântece, cel mai vesel, seamănă a horă, şi fiecare bucăţică sfârşeşte cu o chemare dulce:

- Oi, meidălă, meidălă, meidelă!

Pe ăsta îl ştiu tot, de la un capăt la cellalt. Dar de când a râs Icuţă de mine şi m-a făcut jidaucă, nu-l mai cânt decât în gând, în fundul grădinii, când nu-i nimeni pe aproape.

- Mai ştiu unu'... zice Ghizela după ce şi-a isprăvit covrigul. Unu' „de plâns". Să-l zic?

Şi începe:

Pe o stradă pustiită, Căutând pe un amic, Văd o fi'nţă rătăcită, Un copil de cinci ani mic...

Povestea e lungă şi cam încâlcită, iar cântecul monoton. De la o vreme, îmi dau seama că Ghizela a luat-o de la capăt. Cântă şi plânge:

Haide, nene, mama moare, Nu e nimeni lângă ea, Plânge rău, nu ştiu ce-o doare, Nu ştiu ce-are mama mea...

încep să înţeleg. „Nenea" s-a dus cu băiatul într-o sărăcie de bordei. Acolo, pe un pat fără ţoale, trage de moarte o femeie care, înainte de a-şi da sufletul, încredinţează străinului băiatul. Şi „nenea" pleacă, pe strada pustiită, de mână cu copilul (de cinci ani mic)...Şi eu sunt mică, de cinci ani... O văd pe mama legată la frunte cu felii de cartof crud bătute-n hrean. Stă culcată şi geme. Duce des la gură o batistă făcută ghem şi-şi strânge ochii, a durere.

- Te doare, mamă? întreb încetişor, să n-o supăr.
- Nu ştiu, Luchi... nu ştiu ce am.

(Nu ştiu ce-are mama mea...)

Şi pe urmă, îi trece...

- Matale nu plângi? mă-ntrebă Ghizela, vârându-mi sub obraz nasul roşu şi ochii umezi.

Uite, nu plâng. De ce să plâng? Şi nici nu vreau să plâng. îmi pare rău de copil. Dar mama lui nu putea să-şi puie la cap cartofi cu hrean, şi să nu moară?...

Şi dintr-o dată, o spaimă grea, de noapte, o spaimă de vis rău pe care nici un bocet de pe lume n-ar şti s-o risipească, mă năpădeşte fără milă din toate părţile. înţeleg, pentru întâia oară în bucăţica mea de viaţă, că mama ar putea să moară. înţeleg, nu cu mintea aiurită, care se împotriveşte să înţeleagă, ci cu tot trupuşorul care mă doare de moarte. Şi umerii şubrezi se zbat zadarnic să scuture de pe ei durerea nouă şi fără nume.

Ghizela mă priveşte nedumerită. Apoi împachetează repegior în jurnal pernuţa verde a lui domnul Zeida şi pleacă fără zgomot, pe lângă pereţi, umilită.

- Nu te supăra matale, lasă... n-am să ţi-l mai zic pe-aista...

Şi nu mi l-a mai „zis". Mi le-a cântat de nenumărate ori pe celelalte. Dar din toate cântecele ei, cântecul „de plâns" e singurul pe care nu l-am putut uita.

Avem oaspeţi

Duduca Liza vine la noi de-a dreptul de la gară. Vine pe jos, c-un geamantănaş cafeniu cu pântecele supt ca o armonică dezumflată. întinde din poartă o mână împăciuitoare, cu degetele ieşite

prin mănuşa de aţă, şi strigă cu glasul tăiat în bucăţele de răsuflarea scurtă:

- Nu vă speriaţi, că nu stau mult... Nu-mi place mie să deranjez oamenii!

E slabă şi-şi ţine un umăr mai sus decât celălalt, din care pricină aduce puţintel la înfăţişare cu Ioan-Vodă cel Cumplit din cartea Margaretei. Aşa zice Icuţă. Dar Ioan-Vodă, cu toate că e cumplit şi bărbos, e mai frumos. Duduca Liza are ochi de răţuşcă speriată şi un cap ţuguiat, care-i tremură mereu, de parcă-i prins de gât cu teluri.

Ne trece pe sub nas, de bun găsit, mănuşa ei care miroase a tutun şi a oţet de trandafiri şi aruncă în vânt, peste capetele noastre, câte-o sărutare. O singură dată am simţit pe frunte atingerea unui vârf de nas, sticlos şi rece ca o bobiţă din gâtul gărăfilor cu limonadă. Şi de-atunci, nu-mi mai trebuie să mă sărute.

Mama o întâmpină şi încă nu s-a săturat să povestească întâmplările minunate, niciodată de două ori la fel, din viaţa „bietei Ilenuţe, Dumnezeu s-o ierte".

- Nu ştiu când ai să te mai saturi de edecurile tale, Catia... zice tata, coborând puţintel o sprânceană.

Când vorbeşte tata aşa, mama face ochi de copil pedepsit.

- Ce să-i fac, săraca? A fost prietenă cu mama, ţine la copii... Şi pe urmă, nu stă mult, mâine la şapte pleacă...

Tata ridică dintr-un umăr şi râde. Râde şi mama. Ştiu ei că duduca Liza nu pleacă niciodată „a doua zi". Şi mai ştiu că atunci când pleacă, geamantănaşul ei costeliv e aşa de umflat, încât curelele trebuie înnădite cu sfoară ca să-l cuprindă.

A venit şi Onorina.

Când vine ea, se bucură toată casa. Până şi Tasia uită să bom- bănească dimineaţa, când scutură aşternuturile, de ciudă că scutură unul mai mult.

- Copchil *urfan,* săraca... oftează ea.

Onorina e orfană şi-i un fel de nepoată de-a tatei. Dar mie nu mi-e nici vară, nici mătuşă, cum s-ar cuveni. Nu ştiu ce fel de

neam sunt eu cu ea. Când încearcă mama să-mi spuie, mă zăpăcesc de-atâtea nume câte-mi înşiră şi tot nedumerită rămân.

Onorina are părul castaniu ca al meu şi ochii în culoarea alunelor când încep a se coace: nici verzi, nici bruni. Îşi muşcă întruna buzele, de parcă tot îi vine-a râde şi nu vrea. Şi-i subţirică şi bătută-n palme ca un băieţel. Tunica lui Icuţă o încape numai bine. Numai când îşi pune pe sub rochie pieptăraşul căptuşit cu volane creţe, samănă şi ea a fată.

Azi mi-a adus din târg un bucheţel de flori ca nişte ceşcuţe de porţelan alb, pline cu primăvară. Sunt cele dintâi lăcrămioare pe care le văd. Cine le-o fi plâns, aşa de mari? Tare necăjit trebuie să fi fost...

Vin Pastele, cu înserări legănate de clopote, cu miros de var proaspăt, de ceară şi de terebentină. Unde te întorci, miroase a curat. Şi n-ai voie să calci pe nicăieri...

în grădină a înflorit un zarzăr. Numai trei floricele, de încercare, pesemne: dacă-i bine, să înflorească şi celelalte; dacă nu, să mai aştepte.

La bucătărie se fac cozonacii tot „de încercare", ca să vadă mama dacă făina e destul de uscată şi dacă drojdia creşte. încearcă şi ea, ca zarzărul. Şi-s mai buni cozonacii de încercare, fiindcă-s mai puţini. De cei de la Paşti, din care mănânci cât vrei, te saturi repede şi nici nu te mai uiţi la ei.

Tasia pisează scorţişoară, şi Onorina - zahăr. Piuliţa Tasiei cântă mai subţire decât a Onorinei. Mă aplec s-o ascult. Dar mă ustură nasul şi strănut ca o pisică.

- Câţi!... face mama.

Mă duc lângă Onorina. Cu ochii strânşi, cu gura căscată, adulmec colbul sticlos şi dulce care pluteşte în jurul fetei. E cu vanilie.

- Ai să te îneci! râde mama.

Scârţâie portiţa. Numai când vine duduca Liza scârţâie portiţa aşa, de nu se mai isprăveşte. îi ies repede înainte. S-a dus să cumpere stafide, şi alesul stafidelor e treaba mea: una-n gură, una-n farfurie.

Dar duduca Liza nici nu mă vede. Capul i se clatină mai tare ca de obicei, şi pana năpârlită de pe tocă îi joacă de parc-o bate vântul.

Nu-i singură. în urma ei vine un băiat subţiratec şi spălăcit, cu ochelari încălecaţi pe nas, înfăşat într-o redingotă prea strâmtă şi prea lungă pentru el.

Mama îşi leapădă şorţul, îşi şterge mâinile şi-i întâmpină zâmbitoare şi nedumerită.

Mă duc după mama în salon. Musafirul a intrat şi el, însemnân- du-şi drumul cu urme late de colb pe scândurile ceruite. Să fac eu asemenea urme!... S-a aşezat pe un scaun prea scund şi a rămas acolo, aplecat înainte, cu degetele răsfirate pe genunchi, cu vârfurile ghetelor aduse unul spre altul. Se uită pe dinăuntru la ochelarii lui, de parcă nu vede dincolo de ei.

Duduca Liza îşi face vânt c-un jurnal, înfierbântată:

- Să vezi cum o fost, Catia... Ieşisem de la „greci" cu stafidele, când iaca, la fereastră, Adela Zavati! „Vai, Lizo dragă, zice, se poate să treci pe la uşa mea fără să intri?..." Ş-am intrat, că drept să-ţi spun mi-era dor de Adela. N-o văzusem de la nunta nepoate-şi, Maricuţa, cu băietu' lui Postelnicu, cel care-o ţinut Todirenii înaintea lui Petrache Ivaşcu... Pe-atunci, Alecuţu era în liceu, şi ia priveşte ce mândreţă de flăcău s-o făcut!

Mama s-a întors binevoitoare către musafir. Parcă aşteaptă să spuie şi el ceva. Dar Alecuţu se uită înainte la ochelarii lui şi zâmbeşte împrăştiat, cum zâmbesc copiii mici în faşă.

- Şi când să plec, numa' ce-l văd pe dumnealui că vrea să mă conducă! O fi auzit că este pe-aici o fată de măritat, ştrengarul...

Duduca Liza râde, cu nevinovăţie. „Ştrengarul" şi-a proptit băr- bia-n piept. Urechile i s-au aprins, cum mi se aprind mâinile când le ţin, seara, în zarea lămpii. Vrea să spuie şi el nu ştiu ce, dar fiecare vorbă i se opreşte de-a curmezişul în gât şi le ţine-n loc pe celelalte.

Sprijinită de uşorul uşii, în celălalt capăt al odăii, Onorina stă ca de lemn, cu braţele strânse peste piept, cu gura căscată.

Nici nu şi-a scuturat măcar colbul de zahăr din păr. Din când în când, musafirul strecoară spre ea, pe la colţul ochelarilor, o privire nesigură, care se anină în treacăt de toate mărunţişurile din cale. Dar cum se simte surprins, îşi trage repede privirea sub ochelari, la adăpost, şi-şi scutură de pe reverul hainei, cu arătătorul făcut cârlig, o gânganie închipuită.
într-un târziu a sărit de pe scaun ca înţepat de-un ac, s-a împiedicat de-un covor şi a plecat, uitându-şi bastonul cu mâner de os în chip de plisc de raţă.
Tasia s-a uitat după el cum se duce-n mers săltat, cu două palme mai înalt decât gardul de după care nici tata nu se vede:
- Ia-te-uită, frate! Parcă merge călare...
Iar duduca Liza s-a oprit în faţa cuierului, s-a uitat lung la bastonul părăsit şi-a suspinat cu duioşie:
- Zi-i tinereţă şi te mântuie!
Onorina n-a venit la masă. Zice c-o doare capul. Mama n-are gust de vorbă. Tata se uită în farfurie şi, cât nu mănâncă, bate cu furculiţa în scăueşul de sticlă. Să fac eu aşa!... Din când în când, aruncă spre duduca Liza privirea ochilor reci ca două alice de grindină. Dar bătrâna parcă nu bagă de seamă nimic.
Margareta şi cu Icuţă se ghiontesc pe sub masă şi-şi fac semne. Le-a spus nu ştiu ce Tasia şi-s tare veseli. Râde şi Nuţa, pe furiş. N-am astâmpăr. Abia aştept să aflu ce-i.
- Luchi! M-a strigat Onorina, în săliţă. îmi vâră în pumn două caramele şi-mi spune repede, pe întuneric:
- Ascultă, Luchi... Să te duci după masă în „odaie" şi să asculţi ce-o să spuie duduca Liza despre Alecuţu Zavati... înţelegi? Şi pe urmă să vii să-mi spui...
- Ce-i cu Onorina? întreabă mama, cu gândul în altă parte.
- Hm! îşi drege tata glasul. Dar nu spune nimic.
- O doare capul... zic eu.
Şi mă duc în „odaie".
îmi pare rău că nu pot ieşi pe cerdac, cu Nuţa, cu Margareta şi cu Icuţă. îi aud râzând... Dar nu se poate. Mi-am primit plata şi trebuie să mă ţin de cuvânt.

„Odaia" e un fel de cămăruţă îngustă, unde-şi are mama maşina de cusut şi unde, la masa lungă şi goală, îşi fac lecţiile - fiecare la un capăt, ca să nu se „cotească" şi să se

bată cu picioarele -

MMUM

gMargareta şi Icuţă. în fund e o canapeluţă strâmbă, cu telurile cam ieşite, pe care-şi face culcuş, când vine la noi, duduca Liza.

Mama a deschis cutia de lucru şi a început să coase, sub lampă. Prinde la loc mâneca unei tunicuţe, ruptă în goana după un zmeu cu zbârnâitoare scăpat din sfoară şi găsit, pe înserate, spânzurat în firele de telegraf din grădina Ghicăi-Vodă. Stă cu spatele spre mine. îi văd ceafa înaltă sub părul greu şi, în capacul de lac negru al cutiei deschise, fruntea de porţelan.

Nu m-a văzut ori se face că nu mă vede, nu ştiu. Tace şi ea, tac şi eu...

Stau pe un scăueş sub fereastră şi mă uit în zarea lămpii la caramele. Au început a se topi. Una-i cu portocale, alta cu fisticuri. Bine că nu-i cu zmeură!

Duduca Liza vine de la cozonaci, fâşâind cu papucii ei de pâslă.

- Straşnici o ieşit, Catia dragă! Vezi dac-ai opărit făina cu borş, cum ţi-am spus eu?... C-aşa făcea şi Ilenuţa, Dumnezeu s-o ierte...

- Duducă Liză, nu te supăra... Dar m-a întrebat lorgu şi n-am ştiut ce să-i răspund. Cu ce gând a venit la noi băiatul Adelei Zavati?

Duduca Liza s-a înfipt în scaunul cu spătar în chip de liră şi s-a uitat la mama cu o scânteie de veselie în ochii ei de răţuşcă speriată

- .laca întrebare! Ce vrei să caute un băiet tânăr într-o casă-n care s-o pripăşit o fată de măritat? Că doar Onorina n-are de gând să îmbătrânească pe la uşile neamurilor! Şi Alecuţu, slavă

Domnului, îi frumuşel, îi din oameni şi are slujbă bunişoară la Epitropie... Că - fie vorba între noi - nici Onorina nu-i cine ştie ce: ia, acolo, o bucăţică de fată. Fără părinţi, fără zestre... Parcă voi ce-o să-i puteţi da? Adela ţine la patruzeci de mii şi trusou. Da' dacă se prinde băetu', nu se mai uită el la ce spune mă-sa, că-i cam hop într-o parte... Las-că nici Adela nu-i mai acătării. Mie nu-mi place să vorbesc de rău pe nimeni, da' aşa viespe de femeie, mai rar! împunge cu gura, nu alta. Şi - nu c-o critic - da' umblă pe-acasă ca o slugă. Avea pe dânsa o fustă, ce să-ţi spun? Nici de pomană să n-o dai! Şi vorbea de patruzeci de mii, aşa, ca de nimica toată. (Patruzeci de mii bani gheaţă şi trusou, că altfel nu-l dau pe Alecuţu!) Parcă Alecuţu dumisale ar fi cine ştie ce scumpete... Ce să-ţi spun, că doar l-ai văzut: slut cât se cuvine, şi nu-i în stare să înnoade două vorbe ca lumea. Sâsâie ca un gânsac şi înghite-n sec. Da-i drept că şi Adela era amărâtă azi, că i-o murit doi curcani de toată frumuseţea. Şi omul, la necaz... Aseară i-o văzut că piro- tesc, da' o gândit că poate se schimbă vremea. Şi azi, gata! C-o început să umble-n târg holera găinilor. Iaca, să nu uit să le dăm mâine untdelemn cu piper şi cu usturoi... Grozavă boală! M-am întâlnit şi cu Nataliţa Raşcu. Nu zici c-o prăpădit, săraca, sămânţa găinilor pe care i le-o adus Nicu Muşat tocmai de prin India, de pe unde-şi înţarcă dracul copiii?... Ce, nu ştii? Trăiţi într-un târg şi habar n-aveţi unii de alţii! Apoi, Nicu Muşat, înainte de-a o lua pe Olimpia Secară, o vrut s-o ieie pe Nataliţa, după ce-o murit Iorgulescu, bărbată-su dintâi. Da' ea n-o vrut. Zicea că s-o săturat de feciori de popă! Şi l-o luat pe Raşcu, că-i mai de neam. De drept, aşa-i. Bunicu-său de pe mamă o fost însurat întâi (c-o fost însurat de patru ori) cu Raluca, fata logofătului Cumpătă... Straşnic om, Cumpătă ista! Numa' de năzdrăvănii s-o ţinut. L-o cunoscut şi Ilenuţa, Dumnezeu s-o ierte. Noi eram demoazele, Ilenuţa şi cu mine, şi el era bătrân de-l purtau doi feciori cu jilţul dintr-o odaie în alta, da' tot cu ochii după fete umbla! C-aşa le-o fost neamul. Frate-său, Mihăiţă, n-o furat pe fata lui Manolache Zapan tocmai când o pornea tată-său la mănăstire la Agafton, s-o călugărească?... Că era stareţă la Agafton maica Filofteia Racliş,

care era nepoată de soră a Mitropolitului Calinic, Dumnezeu să-l ierte...

Onorina mă aşteaptă în săliţă.

-Ei?

Rămân în faţa ei cu ochii plecaţi, ca o vinovată. Degetele mi-s încleiate pe caramelele topite, gândul mi-e încleiat ca şi degetele. Caut să prind un capăt din ghemul de vorbe al duducăi Liza. Parcă mi-a dat cineva să descurc un scul de lână pe care l-au scărmănat pisicile.

- Apoi... zicea că Adela Zavati şi cu Alecuţu umblă cu fusta ruptă... şi că holera găinilor a dus curcanii lui domnu' Muşat unde-a înţărcat dracul copiii, fiindcă logofătul Cumpătă a furat pe Mitropolitul Calinic, Dumnezeu să-l ierte, când îl pornea tată-său să se călugărească la Agafton cu maica Filofteia...

Cad în soare!

- IVTu pune mâna. Asta-i oglinda bunicului...

X i Alţi copii au bunic. Eu n-am decât oglinda bunicului. Şi nici pe aceea n-am voie să pun mâna!

- Când are să-mi crească şi mie barbă, am să mă bărbieresc în oglinda bunicului, se fudulește Icuță.

încep să râd: Icuţă cu barbă!

- Ce te râzi? se supără el. Mi-a spus mama că mi-o dă mie. Voi sunteţi fete, n-aveţi nevoie să vă bărbieriţi.

...Dar mătuşica Dina nu-i cucoană - şi se bărbiereşte? Când ne sărută, ne-nţeapă...

- Da' dacă-mi creşte şi mie barbă? întreb, cu puţină frică.

- Atunci te ducem la iarmaroc şi facem parale cu tine! se veselește Margareta.

Şi proptindu-se bine pe picioarele ei lungi, se încruntă şi începe să strige gros, ca turcul de la panoramă:

- Numai zece bani intrarea! Poftiţi, vă rog. Nemaivăzut şi nemaiauzit: femeia cu barbă din Africa Centrală!...

Aş vrea să nu plâng, dar nu pot. Margareta se uită urât la mine. I-am stricat cheful.

- Iar te smârceşti! Şi-mi întoarce spatele, cu dispreţ.

Dacă nu-i chip să spun şi eu o vorbă fără ca Margareta să mă facă de râs! Măcar să nu fi fost de faţă Tanţa popii... Cum o lasă mama pe Margareta să se joace cu Tanţa? N-are niciodată batistă şi are totdeauna guturai. Şi fuge de acasă să n-o pieptene mă-sa...

Nu mai plânge, Fasolica tatei. N-aţi oglinda... da' să n-o spargi, că te ia mama dracului

!Tot Icuţă-i mai de treabă. Dac-aş mai putea plânge, ar fi în stare să-mi aducă „peştişori" de mintă de la Alexiadis... Dar nu mai pot, şi parcă-mi pare rău.

Oglinda bunicului, cu ramă şi cu mâner de lemn negru de pe care lustrul s-a şters de mult, are două feţe. Intr-una văd un obraz de uriaş, cu dinţi laţi ca de cal, cu ochi cât pumnul şi cu gene groase, de sârmă. Nu-s eu aceea: e zmeoaica. Se face că seamănă cu mine, ca să mă momească. Până şi alunica de pe tâmplă o are ca mine. Numai că a

ei e cât o alună turcească... Mă strâmb. Se strâmbă şi ea. Râd. Râde şi ea. Dă-o-ncolo, că prea e slută!

Pe cealaltă parte, oglinda bunicului mă arată pe mine, dar mititică-mititică, ca prin binoclul întors. Dacă o sprijin de părete şi mă depărtez puţin, în ovalul ei încap întreagă, cu rochiţă şi cu sandale cu tot. O păpuşă... îmi place. Aş vrea să ies din oglindă şi să umblu prin casă, aşa, mică... Numai să nu mi se rupă degeţelele! Ce-ar zice mama când m-ar vedea? Dar Icuţă? M-ar băga în buzunar. Poate m-ar lua cu el la internat şi m-ar vârî în pupitru?... Nu vreau, că trebuie să fie întuneric acolo şi să miroasă a cerneală.

Dar dacă, pe urmă, nu mai pot intra la loc în oglindă şi rămân pe lume aşa, pocită? Ce-ar face săraca mama cu mine ? M-ar ascunde, de ruşine, să nu mă mai vadă nimeni, niciodată...

Pun la loc, în saltarul ei, oglinda bunicului. E plină de primejdii. Ce gust şi la bunicu', să se bărbierească într-o oglindă fermecată! Poate că de-

aceea a şi murit... Mai bine nu i-ar mai da-o mama lui Icuţă, să nu i se întâmple şi lui cine ştie ce!

Eu nu l-am cunoscut pe bunicu'. Nu eram când a murit el. Asta n-o înţeleg: unde eram când nu eram?... Aş întreba, dar mie nu-mi spune nimeni nimic.

Lui bunicu' i se zicea „băbăicu". Icuţă şi cu Margareta vorbesc mereu de el. Ştiu şi eu o mulţime de întâmplări cu băbăicu şi, uneori, mi se pare că am fost şi eu de faţă şi mi-e drag şi mie...

În salon este o fotografie care arată un domn bătrân, cu fruntea foarte înaltă, cu ochi buni, c-un guler răsfrânt şi c-o cravată de cucoană. Acela-i băbăicu. Mama zice că seamăn cu el. Cum pot să seamăn eu, o bucăţică de fată, cu domnul cela cu mustăţi?

Da, dar cu zmeoaica din oglinda bunicului, cum seamăn?... Iar nu mai înţeleg nimic.

Mai bine ies afară să mă joc.

E soare...

Icuţă şi cu Margareta joacă şotron pe trotuar cu Haralamb al dascălului. Ca golanii... Să-i vadă tata!

Eu n-am cu cine să mă joc. Oriunde mă duc, încurc lumea...

Pe strada noastră, oameni mulţi au săpat, de-a lungul, un şanţ adânc până-n fundul pământului. Oleacă dacă mai săpau, ieşeau pe ceia parte... Zile întregi m-am uitat, cocoţată pe-un scăueş, la gard, cum aruncau lutul din groapă. Mirosea frumos a pământ şi a răcoare. Au scos odată şi nişte ciolane galbene, pe care le-au descurcat din ţărână şi le-au adunat grămăgioară sub gard, pe-un sac rupt. Icuţă mi-a spus că-s de om... Aşa a zis el, ca să mă sperie, dar nu-i adevărat. Nu ştiu cum vor fi fiind oasele de om, dar acelea prea erau urâte...

Astă-noapte a plouat amarnic. Până la ziuă a bătut ploaia cu pumnii în tabla casei. Şi acum, e soare. Aşa de soare, că trebuie să strâng ochii şi să încreţesc nasul ca să văd ceva.

Şanţurile-s pline cu ploaie până sus. Acolo, în apă, soarele-i mai blând: mă pot uita la el cu ochii deschişi. Şi cerul, alburiu şi sclipitor sus, în apă e albastru. Mă aplec peste marginea şanţului, cu spaimă dulce:

- Cad în soare... cad în soare...
- Ia seama, Luchi!

Nu ştiu cine-mi poartă de grijă. N-am vreme să întorc capul. Vântul clatină faţa apei şi soarele din fund începe să joace. Şi o mulţime de sori

mărunţei şi veseli, suflaţi cu aur, încep să licărească pe cerul adânc sfărâmat în bucăţele.

- Cad în soare... cad în soare...

Mă văd şi pe mine acolo, printre cioburi de cer şi de lumină. Faţa mi se lungeşte, mi se turteşte şi joacă în tot felul. Parcă râd - cu toate că nu râd. O fi şi apa asta fermecată, ca oglinda bunicului?... Mă aplec, puţin ameţită, să mă văd mai bine.

- Cad în soare...

Şi dintr-o dată, soarele se aruncă nebunește spre mine plesnin- du-mă, ud şi rece, în obraz.

Din şalul cu pătrăţele al mamei, în care miroase cald a ceai cu rom, scot la lumină un ochi, numai unul.

Sunt în bucătărie, aşezată ca o buccea pe-o canapeluţă de pai, în faţa focului. Pe plită bolboroseşte o oală acoperită, pufnind din când în când pe sub capac. Mi-e foame..

.într-un lighean stau, claie peste grămadă, rochiţa, sandalele, ciorapii, pieptarul... Săracele, tare-s murdare!
- Pentru isprava asta, Cati, cred că fetiţa noastră ar merita câteva palme undeva...
încremenesc. N-am pe mine decât o cămeşuţă. Cum s-ar lipi palma mamei, acuma! A mamei, că tata nu dă: el numai „face intrigă", cum zice Margareta.
Dar îmi vine repede inima la loc. Glasul mamei e amestecat cu râs:
- Dă-i-le dumneata, lorgule... dacă te-nduri.
Oala a zvârlit capacul în sus: se bucură şi ea. Miroase tare a inibahar şi a frunză de dafin. Se fierbe jambon.
Vreau şi eu o aşchie fierbinte şi afumată şi c-o bucăţică de slănină străvezie, ca o mărgică...

Vine „Iură"

Dacă ai să fii totdeauna cuminte, să ştii că au să vie îngeraşii să te ducă de-a dreptul în rai, zice Tasia, frecând de zor cuţitele.
- Da' de ce să mă ducă în rai? întreb oarecum măgulită, dar destul de speriată.
- Aşa, pentru cuminţenia şi bună-cuviinţa matale, răspunde femeia.
- Ba, mulţumesc! Ce am eu, adică, cu raiul? Şi unde-i raiul acela? Şi cum au să mă ducă îngerii acolo? Şi dacă au să mă scape din zbor şi cad tocmai pe turnul Goliei?... Şi ce-am să fac eu în rai?
- Apoi, îngeraşii au să cânte şi au să înceapă să facă mătănii şi mata ai să încerci să faci ca ei.
- Alta-i acu'! Mai bine m-ar lăsa să mă uit pe gaura cheii. Frumuşei cum sunt, mi-ar plăcea să-i văd cum fac mătănii, mai ales că nici unul n-are chiloţei. Dar e aşa de departe de rai până la magazinul domnului Kahane, ca să vină cineva să le cumpere,

săracii! Aşa că ce-aş mai râde când s-ar ploconi!... Dar să rămân acolo, mereu, singură de tot, asta nu! Aş rămânea, cu casa noastră, cu mama, cu tata, cu Icuţă, cu toţi ceilalţi... Şi cu dumneata, Tasia, ca să ne faci mâncare bună, adaug, vicleană. Ba aş mai vrea să meargă cu noi şi bădia Goghi. Bădia Goghi e nepotul mamei. O vreme m-am mirat: cum poate mama, care-i aşa de mărunţică şi de subţire, să aibă un nepot care-i aşa de lung, de cărunt şi cu nişte mustăţi de i le face Margareta hăţuri când o poartă „merchi"? Pe urmă m-am deprins şi cu asta. Ce, adică n-am şi eu un nepot, ba încă mitropolit, bătrân, cu barbă şi cu mustăţi şi cu căciulă de aur?...

Bădia Goghi stă în curtea unde am stat şi noi când am venit de la Roman. Noi ne-am mutat, el a rămas. A rămas cu mătuşica Lina cea blândă şi dulce şi cu soacra dumisale, cu cucoana Zamfira.

Cucoana Zamfira e voinică, vorbeşte tare şi puţin sâsâit. Se recomandă întotdeauna la toată lumea: Zamfira K. Frimu. Mult timp m-am gândit eu cum l-o fi chemat pe răposatul de-i zice, prescurtat, „Ka"? La urmă m-am lămurit; desigur „Kahane", că alt nume cu litera asta nu cunosc. Şi am încetat să mai despart cuvintele în două. Pe cucoana Zamfira o cheamă Kafrimu şi gata, lucru care pare a-i face o deosebită plăcere.

Numai Margareta nu se împacă deloc cu cucoana Zamfira. Când pleacă mama cu tata şi cu Nuţa la neamuri pe o zi sau două, pe noi ne lasă acasă, cu Tasia. Atunci e urât. Icuţă se ceartă cu Margareta, eu, cu Tasia... Dar când pleacă pe mai multă vreme, ne lasă la bădia Goghi. Şi atunci, e frumos.

Casa lui bădia Goghi e mică. Nici nu ştiu cum face el să intre cu noi călare după cap pe uşa joasă, fără să ne lovească de pragul de sus. Are el, aşa, un talent, cum zice cucoana Zamfira. Noi, cei din cârca uriaşului, mângâiem din treacăt streaşina de

lemn făcută din felii de pepene galben sau din turtă dulce, şi trecem. Dar cum le potriveşte el toate aşa de bine, nu înţeleg.

La colţul curţii largi din jurul bisericuţei, aşa de nouă că nici nu seamănă a biserică, a rămas casa unde am stat noi. Parcă ne aşteaptă încă... Dar eu nu m-aş mai întoarce acolo. De când am plecat, casa parcă a îmbătrânit. Vopseaua cerdacului s-a făcut din albă - cenuşie şi tot cerdacul s-a lăsat în jos, la pământ, de când pe scândurile lui nu mai răsună paşi de copii.

Din mâncărurile cucoanei Zamfira, Margaretei nu-i plac decât colţunaşii. În schimb, supa gălbuie de zarzavat, pe care ne-o dă la fiecare dejun, o scoate din sănătate.

- Aşa ceva, mârâie ea obraznică, mama n-ar da nici la porc!

Şi făcând şervetul mototol, îl pune îndesat pe masă şi iese pe
trotuar, să facă o partidă de şotron.

- Să fiu a dracului dacă-i mai dau ceva, zice cucoana Zamfira, furioasă. Să se întindă de foame, obrăznicătura!

Dar bădia Goghi se ridică domol, cât îi el de lung, iese încetişor pe uşă şi pleacă să facă împăcăciune.

- Hai, Margaretă, hai că rămâi flămândă. Te rog eu. Ia o lingură de supă, că zău că-i bună, şi pe urmă îţi pun eu o farfurie întreagă de colţunaşi presăraţi cu nucă pisată şi cu vanilie...

- Merg... da' să mă duci în casă „merchi".

Şi peste cinci minute, bădia Goghi apare cu Margareta după cap. Mătuşica Lina râde, râd şi eu. Icuţă râde de-a binelea şi chiar cucoana Zamfira zâmbeşte puţin pe furiş şi se ridică să aducă mult râvnita farfurie cu colţunaşi.

Cu Icuţă e altă socoteală. El e mai prieten decât toţi cu cucoana Zamfira, din pricina grăunţelor de la Sfântul Andrei. în fiecare toamnă, în seara dinspre Sfântul Andrei, cucoana Zamfira

vine la noi singură. Sub cataveica ei albastră, frumos împodobită cu vulpe roşie, aduce o oală mare cu grăunţe fierte, îndulcite cu zahăr şi cu miere, fierbinţi.

- îs bune pentru copii, Catia, zice ea din uşă. Nu se mai ating strigoii de ei în vecii-vecilor!

Legea e lege. Fiecare copil (ba chiar şi Nuţa!) mănâncă o ceaşcă de grăunţe dulci, în nădejdea că s-o fi rătăcit pe acolo moneda de argint pe care bătrâna o pescuieşte cu polonicul în oală pentru cel mai norocos. Bietul Icuţă mănâncă şi câte trei cești, doar o găsi francul. Dar îl găseşte regulat cucoana Zamfira între grăunţele sfărâmate de pe fundul oalei, de unde îl trece în punguţa ei verde.
Nu l-a găsit nimeni niciodată în ceaşca lui. „A dracului Kafrima!" zice Icuţă.

Dacă-i vorba să plec în rai, aş mai vrea să iau cu mine şi o prietenă, dar Tasia zice că nu se poate, că-i evreică. îmi pare rău. Pe prietena mea o cheamă Ţipra. E oleacă mai mititică decât mine şi mai neagră, dar încolo semănăm.

Ca să intri în curtea lui bădia Goghi, trebuie să treci printr-o uliţă îngustă, împodobită c-un oţetar roşu şi strânsă între două ziduri înalte, date cu var. Dincolo de ziduri se văd balcoanele negre de scândură afumată ale unor case cu etaj, iar pe balcoane stau întinse, zi şi noapte, frânghii cu rufe puse la uscat: mai ales rufe de copii, mai ales pantalonaşi şi, mai ales, pantalonaşi roşii de cit.

în uliţa aceea, fetiţele poartă rochii lunguţe şi strâmte la piept, iar băieţii, chiar cei mai mărişori, pantaloni cu „batistă" la spate. Din când în când, câte unul din băieţii care bat pichiul cu îndârjire în mijlocul uliţei aleargă la zid, întorcându-se cu spatele la noi. Se joacă de-a ascunselea, îmi zic. Dar peste o clipă, băiatul se întoarce la pichiul lui, iar pe zid rămâne o şuviţă subţire care se adună, jos, într-o baltă mititică de spume.

Pe uliţa aceea, Icuţă e într-adevăr „ghinărar". Mai întâi, frumos în uniforma lui, apoi, e viteaz cum nu-i altul.

Se ştie că evreii nici nu mănâncă, nici nu pun mâna pe raci - aşa nişte dihănii urâte şi spurcate, cu foarfeci în loc de nas! Iar la nunţile evreieşti, băieţii de creştin n-au altă grijă decât să arunce în domnul rabin şi în miri cu raci. Când s-a măritat Clăruţa lui madam' Clara, am fost invitaţi şi noi trei. Era seara. Curtea era măturată şi stropită, cortul întins. Clăruţa, ca un băieţel îmbrăcat în rochie de mireasă, stătea nemişcată sub cort. Tocmai se pregătea mirele să spargă paharul cu papucul - semn de autoritate - când ceva a pătruns ca din praştie sub cort şi s-a încurcat în rochia de mireasă a Clăruţei. Fata nici nu s-a mişcat, deşi era vorba de cogeamite rac viu şi verde. în schimb, mirele şi-a uitat şi de papuc şi de pahar şi-a zbughit-o numai în ciorapi spre ciuveiele adunate vraf în colţul curticicăi. L-am apucat de mână pe Icuţă. Urmărindu-i privirea, am văzut o umbră cenuşie şi subţire lunecând peste gard, în stradă.- Haralambie, mi-am zis.

Atunci, Icuţă m-a lăsat de mână, a făcut câţiva paşi de om bătrân - parcă era tata - şi a intrat sub cort. Clăruţa nu se mişcase, iar dihania, prinsă cu cleştele de văl, bătea din coadă ca o nebună. Icuţă a prins-o cu degetele de după cap şi a aruncat-o jos cu foşnet. Imediat, o talpă groasă, a nu ştiu cui, a acoperit-o. S-a auzit un pocnet uscat, apoi nimic. Mirele a ieşit dintre ciuveie, şi-a reluat papucii şi demnitatea şi, în cântecele obişnuite, slujba şi-a urmat cursul. Numai Clăruţa nu se urnise din loc, neînchipuit de dreaptă şi de palidă.

La sfârşit, Icuţă a primit cea mai mare bucată de turtă dulce din paner, iar pentru Margareta, ba chiar şi pentru mine, ni s-a ales câte o felie cât capul nostru...

Iar a doua zi, Haralambie al dascălului purta în fundul pantalonilor două petice cusute cu sfoară şi mergea cam strâmb: Icuţă o răzbunase pe Clăruţa pentru umilinţa îndurată.

Prietena mea Ţipra avea ochii mari, nespus de trişti şi de speriaţi, de parcă vedea mereu ceva ce numai ea putea să vadă şi-i era frică. Cuminte, vorbea puţin şi totdeauna în şoaptă. îmi

spunea poveşti.

Ştia multe, dar niciodată nu mi-a spus vreuna până la sfârşit. Ori începea să vorbească pe limba ei de nu mai înţelegeam nimic, ori ofta, ridicându-şi umerii înguşti:

- Şi gata!... Şi nu mai spunea o vorbă, s-o fi picat cu lumânarea. Pe uliţa aceea intra destul de des „droaga", oprindu-se în faţa vreunei portiţe. Un omuleţ negru, scurt şi gros, domnul Handarache

,sărea de pe capră, intra în vreo curte şi ieşea repede, ducând subsuoară un fel de cutie de zahăr. Apoi, droaga o lua la goană hodorogind, câteva femei alergau după ea bocind în gura mare - şi unul dintre copiii străzii nu mai venea niciodată la joacă...

într-o zi, a răzbit până în uliţă un zvon ciudat. Parcă clocotea ceva departe, înăbuşit. Clocotul se apropia. începeau a se desluşi glasuri omeneşti: unele cântau - acelaşi cântec, dar luat pe rând şi pe tonuri diferite -, altele urlau, altele făceau ca trompeta. într-o clipă, toţi pantalonaşii şi toate cămăşuţele au dispărut de pe frânghii, portiţele din ziduri s-au deschis, şi glasuri speriate au început să strige aşa cum îşi strigă pisica mea pisoii când ies printre ostreţe.

Mă plimbam cu Ţipra pe marginea trotuarului, sub oţetarul crescut în uliţă. Ţipra îşi lungise gâtul şi asculta. Ochii ei nu mai erau trişti. în adâncul lor se înfipseseră nenumărate ace negre.

- Vine... mergi să ne uităm? Şi parcă în glasul ei răguşit era acum ceva aspru şi întunecat.

- La ce să ne uităm, cine vine? am întrebat-o.
- Vine „iură", mi-a răspuns fata.

într-adevăr, la capătul uliţei, începea să se arate „iură". Pe strada mare se îmbulzeau oameni mulţi: unii voinici (încinşi cu brâie roşii şi cu ciomege noduroase în mâini), alţii pirpirii ca vai de capul lor. Un bărbat cu pălăria cât roata carului stătea în picioare într-o birjă care mergea la pas şi răcnea nu ştiu ce, dar nu se auzea nimic. Din când în când, îşi ştergea obrazul vânăt cu basmaua, şi atunci mulţimea urla, înnebunită:

- Ura... ura.
- Iură, se înfioră Ţipra.
- Ţipra, strigă atunci cucoana Maica, groasă şi cu perucă, sco- ţându-şi pe portiţa lor numai capul şi braţele (restul nu încăpea). Hai că vine „iură", Ţipra!

Dar Ţipra nu auzea. Stătea în mijlocul uliţei cu ochii peste măsură de mari şi mă ţinea de-o mână, iar pe cealaltă o ţinea în sus, cu degeţelul ridicat. Femeia ne-a mai aruncat un ghem de vorbe repezite, apoi a trântit portiţa şi a tras zăvorul pe dinăuntru:

- Mişighină!

Cred că în această vorbă dulce femeia mă cuprindea şi pe mine. De obicei, când mă făceau băieţii din uliţă „mişighină", alergam la bădia Goghi să mă apere. Acum însă, nu era chip: Ţipra îmi strângea mâna ca într-un cleşte în mânuţa ei fierbinte. Atunci a venit alergând bădia Goghi şi m-a luat subsuoară, ca pe-un pisoi. M-am mai uitat o dată în urmă. În momentul acela, în dreptul casei domnului Mozes a început să coboare de la balcon o icoană: un sfânt tânăr, călare pe un cal alb, cu un băţ lung băgat în gura unui fel de şarpe albastru, care părea că dă din coadă ca racul de la nunta Clăruţei, iar dedesubt scria cu cărbune: *aici creştin...*

- Nu-i e ruşine obrazului lui domnu' Mozes, cât e el de bătrân! Aşa un mincinos - am mai auzit-o pe Ţipra, care a luat-o

apoi spre capătul ulicioarei, singură, cu degeţelul în sus. Ajunsă acasă, am întrebat pe bădia Goghi:

- Ce strigă ăştia?

- Strigă „ura". Manifestaţie de alegeri...

Am prins la glas. Voiam să ştiu acum ce-s acelea alegeri, dar am luat-o pe departe:

- Şi de ce strigă „iură"?

Bădia Goghi a început să râdă:

- Vezi dacă o lăsăm pe stradelă? A început să vorbească ca în ghetou!

Rostogolindu-se greu, tumultul ajunsese până la noi.

Mi se părea că n-are să mai înceteze niciodată, că are s-o ia pe uliţa noastră, să umple curtea, să spargă geamurile şi să pătrundă până în bucătăria cucoanei Zamfira.

Şi deodată, într-o clipă scurtă de linişte (că niciodată liniştea nu e mai adâncă decât în mijlocul tumultului), a răzbit până la mine un strigăt subţire, care mi-a îngheţat inima. I-am răspuns:

- Ţipra!...

Seara, după ce s-au strâns farfuriile, am rămas cu toţii în jurul mesei din sufragerie. Adică nu chiar toţi. Margareta, cu spatele sprijinit de perna de părete, cu genunchii între braţe şi cu bărbia pe genunchi. Se uita urât ca totdeauna când e tare amărâtă. Când o vede aşa, Icuţă zice de obicei: „Margareta plânge pe dinăuntru". Cum poate plânge cineva pe dinăuntru nu înţeleg, dar dacă aşa zice Icuţă, aşa trebuie să fie...

Icuţă s-a aşezat ciobăneşte pe burtă, cu picioarele în sus spre spate, bătându-se îndesat cu călcâile acolo unde de mult n-a mai mâncat bătaie. într-un ciorap i se vede o gaură, şi de la gaura asta mătuşica Lina nu-şi mai ia ochii... Se vede că i-a pus gând rău.

încep eu vorba ca fiind astăzi omul cel mai important dintre toţi. Doar mie mi-a murit prietena, iar telegrama cu vestea că

mâine seară vine mama de-a dreptul de la gară să ne ia acasă, eu am primit-o şi eu m-am bucurat mai tare decât toţi. Iau mâna uriaşă a lui bădia Goghi în mâna mea mititică: parcă vreau să-i cer iertare că mă bucur de plecare.

- Bădie Goghi, mata ai văzut-o pe Ţipra*pe urmă.* Tot cu degeţelul ridicat stă?

Bădia Goghi rămâne puţin pe gânduri.

înţeleg că ar vrea să mă mintă, dar nu poate.

- Nu, Luchi-fată. Când a lovit-o bestia, şi-a strâns pumnul şi şi l-a dus la rană. Cât au încercat pe urmă să-i desfacă mâna, n-au putut. Pleacă pe lumea cealaltă cu pumnişorul plin de sânge închegat...

- Sărăcuţa, oftează tremurat mătuşica Lina.

- Mititica, zice şi Margareta, c-un glas pe care încă nu i l-am mai auzit şi care parcă mă face să înţeleg cum se poate plânge „pe dinăuntru".

- Era o fetiţă tare cuminte şi tare politicoasă, adaugă şi cucoana Zamfira. Nu mă întâlnea vreodată fără să nu-mi spună săru' mâna, ca una de-ale noastre...

- Dar „iură" şi-a făcut datoria patriotică, zice Icuţă, punându-şi amândoi pumnii sub bărbie şi descoperindu-şi dinţii de dinainte.

Cucoana Zamfira îl priveşte cu admiraţie.

- Bravo, Icuţă! Iaca aşa şi băietul meu, ţină-mi-l Dumnezeu pe unde-o fi! Tace ce tace, iar când zice o vorbă, o loveşte aşa de-ţi vine şi să râzi şi să plângi. Ai să-i sameni, băiete!

Şi înduioşată, bătrâna scotoceşte o vreme prin

punguţa ei verde, din care
însă nu scoate nimic

.Atunci, noaptea s-a rupt în două ca o pânză, într-un ţipăt sălbatic şi uscat. Urla biata cucoana Maica. Bădia Goghi s-a ridicat nesfârşit de lung, a închis amândouă rândurile de ferestre şi a coborât peste ele draperiile grele de catifea verde, rămase din zestrea cucoanei Zamfira.

- Aşa, a încuviinţat bătrâna. Să nu se mai audă. Ea cu priveghiul ei, noi cu al nostru. Păcat că n-am fiert câteva grăunţe de sufletul bietei fetiţe, ca la priveghi...

Lui bădia Goghi i-a tresărit mustaţa a râs, dar n-a râs. Numai Margareta a şoptit, aşa, ca să n-o auzim decât Icuţă şi cu mine:

- C-atâta mai lipsea, să-i fiarbă Ţiprei grăunţe ca strigoilor de Sfântul Andrei!

A doua zi nu m-au mai lăsat să ies în uliţă. Stăteam la colţul cerdacului şi mâneam agrişe, alegând din farfurie pe cele care pocneau mai tare în dinţi şi uitându-mă cu jind la străduţa pustie. Şi deodată, am văzut sosind droaga cea neagră. În jurul ei s-au adunat într-o clipă toţi pantalonaşii cu batistă la spate, iar la portiţele pitice au ieşit bocind femei cu broboade negre de mătase. Domnul Handarache a scos din curtea Ţiprei, ca pe o jucărie, o cutie lunguiaţă de lemn negeluit. Uşiţa droagei s-a izbit aşa cum

se izbeşte tabla de pe casă în furtună. Şi droaga a luat-o la goană, hurducându-se pe bolovani. Numai biata madam' Maica, uitând să se-aşeze de-a curmezişul, ca de obicei, rămăsese prinsă în portiţă fără să poată ieşi. Atunci Haim, nebunul curţii, a luat-o de coate, i-a pus genunchiul în şale şi a împins-o. Madam' Maica s-a trezit ameţită, în mijlocul străzii şi, fără să-şi mai încheie ghetele, a pornit să alerge, gâfâind fără o lacrimă, strigând:

- Ho, mişighină, că doar nu dau turcii!

Dar în capătul străzii mici, procesiunea dispăruse. Peste uliţa îngustă juca, aurit de lumina toamnei, colbul uşor stârnit de copii şi de şnururile de la ghetele cucoanei Maica. Numai oţetarul, copac străin, îşi înălţa în soare braţele roşii şi nemişcate.

Iar Ţipra se ducea în cutioara ei lunguiaţă, hurducată prin gropile străzilor, spre Păcurari, spre „raiul" ei - că într-al meu nu voia nimeni s-o primească...

La circ

Pe locul gol de lângă gară, acolo unde bat băieţii mingea cu picioarele, a crescut într-o noapte din pământ un cort teşit, ca o ciupercă din ţara uriaşilor.

Tanţa popii s-a oprit în poartă şi ne-a întrebat:

- Voi aţi fost la circ?

- Desigur c-am fost! minte Margareta, aşa de liniştită că-mi vine a crede că s-a dus pe furiş de mine.

- Este acolo un cal maaare... Şi are un nas maaare... şi nişte urechi maaari... se amestecă în vorbă Haralamb, care s-a cinchit într-o seară pe sub ciupercă şi a „privit" minunea până ce l-a prins un neamţ cu ţăpoiul de fundul pantalonilor şi l-a zvârlit peste gard, în drum.

- Acela-i elefant, prostule! îi trânteşte Margareta întorcându-i spatele.

- Cine doarme după dejun merge deseară la circ, zice mama. Cine nu, rămâne singur acasă...

închid ochii bine, să nu mai încapă nimica în ei. Dar sub pleoapele strânse creşte o ciupercă cenuşie cât lumea de mare, şi-n ciupercă, o namilă cu nas lung şi cu urechi clăpăuge.

- Cât îi de mare elefantul? întreb încetişor pe Margareta.

Dar, trântită de-a curmezişul patului, cu capul strâmb, Margareta doarme de-a binelea.

Cât o fi de mare?...

Şi vremea asta care nu mai vrea să treacă...

Lume multă, gălăgie, zgomot tare de alămuri şi lumină care ustură ochii. Oameni mititei se azvârl şi se prind, ca nişte păianjeni, în plase de frânghie spânzurate de tavan. De n-ar cădea!

- Figura asta o fac şi eu la şcoală, se laudă Icuţă, dar încetişor, să nu-l audă tata.

Deasupra, pânza cortului se clatină larg, ca faţa unei ape răsturnate. Şi într-un colţ, printr-o spărtură, se vede o bucăţică de cer cu trei stele-n mijloc: se uită şi ele la circ, ca Haralamb, fără parale!

Mă doare ceafa...

A venit August cel prost, cu gulerul lui zburlit, cu nasul de carton şi cu aluniţa în obraz. îşi înalţă sprâncenele până la rădăcina ciufului de păr ca focul, se împleteceşte, se calcă singur pe ghetele prea mari şi cade-n nas, împrăştiind pe rochiţa mea albastră nisip ud amestecat cu rumeguş de lemn. August plânge, lumea râde. îmi scutur rochiţa cu batista.

Şi când ridic ochii, perdelele roşii cu ciucuri de aur se dau la o parte ca să intre o arătare de culoarea scrumului, în faţa căreia se ploconesc oamenii îmbrăcaţi în catifele şi încărcaţi cu fireturi ca nişte prinţi.

- Elefantul! zice Margareta plesnindu-şi cu palmele genunchii goi, de mare bucurie.

Calcă greu cu butucii picioarelor şi clatină din capul uriaş la fiecare pas, parcă tot încuviinţează: da... da... Merge ca-n somn, cu nasul în pământ, cu ochii mititei ascunşi sub frunte. Pielea prea largă, ca de împrumut, spânzură pe el în falduri, iar urechile late, ca nişte frunze colbăite, îi atârnă a plictiseală.
îngenunchează, pufnind pe nas. Şi trupul moale i se răstoarnă pe nisip ca un boţ de aluat tăvălit prin cenuşă.
Tare-i urât, săracul... Şi nespălat.

- Are rapăn! zice Icuţă cu dispreţ.

De dincolo de perdele, din cuştile cu paie ude, vine miros iute, care înţeapă nările ca doctoria pentru guturai. Din când în când, câte-o sălbătăciune mârâie, întărâtată. Ce-ar fi să scape?...
Un pitic cu hăinuţe roşii vine fuga şi se cuibăreşte lângă nasul elefantului. Cum de nu se teme? Are cap de om bătrân şi amărât, dar un glas ascuţit ca o muşcătură de fierăstrău.

- Nu teme, cupii... Eu mare, da' prost, eu mare, da' bun... Eu iubesc la voi şi iubesc cuvrigi... Nu teme, dai la mine cuvrigi...

Nepăsător şi adormit până acum, elefantul deschide un ochi, pe urmă pe cellalt şi înalţă şarpele voinic al trompei. Coastele i se ridică şi i se lasă greu. Oftează. Poate că-i e dor de ţara lui, de pădurea lui, de puii lui... Se uită împrejur împrăştiat, cu ochi de om, cenuşii şi buni.
Şi dintr-o dată mă întreabă, de-a dreptul:

- Matale frică de mine, fetiţă?...

Clipeşte dintr-un ochi şi parcă aşteaptă răspuns.

- Frică tare?...

Toată lumea tace şi aşteaptă. Mă ridic în picioare şi răspund, înroşindu-mă, ca o fetiţă bine crescută ce sunt:

- Nu... *domnule!*

Hulubii lui Cocuşor

- Ţ nchide-ţi motanul, madamă Tasio, că ţi-l mănâncă fript conaş **-L** Cocuşor!Capul Anicăi, înfăşat şi iarna şi vara în tulpan negru, iese deasupra gardului când nici cu gândul nu gândeşti, ca muţunache din cutia cu păcăleli. Obrazul ei vechi, de lut, e crestat în fel şi chip, cu cuţitaşul parcă. Vorbeşte acru, tuşeşte gros şi duhneşte-a tutun cale de-o poştă.

- Mănânce-l din partea *me,* se îndeasă Tasia de dincoace. Da' ce are cu el?
- Da' el ce are cu hulubii lui conaş Cocuşor? Hai?

Moti nu mănâncă hulubi. Îi place şi lui să se uite la ei, cum îmi place şi mie. Stăm amândoi, el sus, pe gard, eu jos, sub gard, unde scândurile-s mai depărtate, şi ne uităm în ograda de-alături.

Acolo e împărăţia hulubilor. Albi, cenuşii, negri cu lustru, în culoarea cafelei cu lapte, guşaţi, guleraţi, zbârliţi, toată hulubăraia pământului sălăşluieşte în cele două căsuţe cu uşi şi cu ferestre de dantelă de lemn, cocoţate în câte-un vârf de par.

- De s-ar mai isprăvi odată şi „vacanţâia" asta, să se ducă conaş Cocuşor la Doamne iartă-mă! zice uneori Anica de după gard. Ce-aş mai face-o ciulama de hulubi, colo, să se ducă vestea!
- De ce nu faci ş-acu'? o-ntârâtă Tasia.
- Acu'?... Da' unde-i chip să-i sucesc vreunuia gâtul? Că pe fiştecare-l ştie a' cui îi şi când o ieşit din ou, că-i trece-n condică, ca la Primărie!

Stăpânul hulubilor vine de departe, din târgul acela unde bom-boanele-s mai bune decât la noi şi stau în cutii mari şi frumoase, din care nu-i voie să iei decât câte una.

- Numai una, Luchi... că-s de la Bucureşti.

Cocuşor nu vine la mama lui decât vara. Şi cum vine, începe să-mi puşte mâţele vecinilor, că cică-i mănâncă hulubii. I-o fi mâncând cine i-o fi mâncând, dar Moti n-are nevoie de hulubii lui Cocuşor. El are ce mânca. Străchinuţa lui, sus pe dulap, ca să nu fie la îndemâna Cotarlei, e totdeauna plină cu lapte. Iar bucăţica de carne, o are de câte ori o cere. Nici nu trebuie să miaune măcar: cum cască gura, Tasia i-o şi dă. Abia îşi duce burta de sătul ce-i.

- Parcă-i a făta! râde de el Tasia.

Iar Moti râde şi el pe limba lui, hârâind subţire.

Pe Cocuşor nu l-am văzut niciodată. Vin uneori printre hulubi, zburătăcindu-i, „nebunii lui conaş Osvald", Păstorel, Ionel şi Puiuţu. Anica îi alungă cum alungi uliul când vine la pui, zvârlindu-şi braţele-n sus şi ţipând cât o ţine gura:

- Ho, zărghiţilor, că spărieţi hulubii!

Cu „nebunii lui conaş Osvald" m-aş juca şi eu, bucuroasă. Îi văd uneori cum sar capra în ograda bisericii, de mai mare dragul. Dar nu mă lasă mama. Vorba Anicăi: îs zărghiţi. Desigur că nici pe Cocuşor nu-l lasă mama lui să se joace cu ei. El trebuie să fie mai mic, dacă-l cheamă Cocuşor! şi l-ar bate...

Mi-l închipui pe Cocuşor, ca şi cum l-aş fi văzut: are păr castaniu, lung şi buclat, ochi rotunzi, hăinuţe de catifea şi guleraş de dantelă făcut cu drotul. Aşa ceva ca Iencuşor-Ochişori din cartea mea. Cum ar putea să fie altfel împăratul hulubilor?
Desigur că ştie şi limba lor...
Când coboară între ei, hulubii i se lasă uşurel pe umeri, ciugulesc grăunţe din palmele lui şi-i răcoresc obrajii cu aripile desfăcute ca nişte evantalii...
Dar cum poate un băieţel care iubeşte hulubii să împuşte mâţele ? Pe ele nu le doare? De ele nu-i e milă?
Asta n-o pricep.
Insă, poate că povestea cu mâţele nu-i decât o scornitură de-a Anicăi, care-i o babă rea, ca să-i facă-n ciudă Tasiei...
A plesnit ceva, scurt, ca un bici. Şi-n aceeaşi clipă, s-a prăvălit peste gard un ţipăt de dihanie lovită, atât de omenesc, că tot trupul mi se face ghem, de parcă mă doare pe mine.
Tasia iese în prag, cu broboada desfăcută, cu braţele în vânt:
- L-ai împuşcat, fi-ţi-ar hulubii ai dracului să-ţi fie, câine bătrân!
Cotarla a ridicat şi ea botul în sus şi-a aruncat spre gard un urlet lung, ca un blestem.
Toată lumea aleargă la bucătărie. Mă duc şi eu în urma tuturor, urnindu-mi greu picioarele care mi se-ndoaie când calc, ca ale păpuşelor de petică. Nu pot să-mi încheg în cuvinte adevărul adevărat. Nu vreau.
Nuţa trece repede pe lângă mine. Are în mână un pachet de tifon şi sticluţa cu iod.
- Tu să nu intri... zice ea muşcându-şi obrajii cum face totdeauna când e supărată.
Şi-mi trânteşte uşa în nas.
Cu-atât mai bine. Mă opresc în prag. Cineva, sprijinit de uşă pe dinăuntru, plânge încetişor. Margareta? Icuţă?... Nu ştiu, dar îmi vine şi mie să plâng. îmi sprijin fruntea de uşă şi plâng şi eu, pe dinafară.
- Scapă! E lovit superficial, zice Nuţa, bucuroasă.
Nu ştiu ce-i aceea „superficial". Dar dacă scapă Moti, înseamnă că-i bine. L-a legat la cap. I-a lăsat afară numai botul, o ureche şi un ochi. Icuţă i-a făcut pat dintr-o lăduţă de zahăr. Eu i-am împrumutat salteaua şi perna păpuşii. Se vede că nu-l mai doare. Se lasă culcat şi purtat sus, pe cerdac, ca un paşă. Mi se pare chiar că şi toarce, alintătura!
- Unde l-o pălit? întrebă peste gard capul Anicăi.

Vorbeşte în şoaptă. Se vede că ucigaşul e pe-aproape.
- La superficial, răspund eu cu importanţă.
- Când te-i face tu sănătos, măi Moti, măi - zice Icuţă tare, ca să-l audă ticălosul de peste gard - am să prind un hulub, am să-l jumulesc de viu ş-am să ţi-l dau să-l mănânci tot, măi!
Moti nu se scoală din lădiţă decât ca să se ducă până jos, sub cerdac. „Are voie" în stratul cu conduraşi. Ia să fi-ndrăznit înainte una ca asta! Vine încetişor sus, cu hodinele, urnindu-şi anevoie pântecele dolofan, lincheşte un pic de lapte, apoi se culcă în cutie şi doarme. Uneori, toarce prin somn. Alteori, tresare şi scânceşte ca un pisoi lepădat. Se vede că tot îl mai doare câteodată.
Margareta şi cu mine îl păzim cu rândul.
- Nu se poate să rămâie nerăzbunat! zice Margareta potrivindu-i perna sub capul bolnav. Nu-i aşa, măi Moti?
Moti clipeşte din ochiul slobod. Desigur că nu se poate.
- Sucim gâtul la zece hulubi şi gata! zic eu.
- Ba dăm drumul lui Cotoşman, c-acela le face felul la toţi!
Cotoşman e sălbătăciunea lui conu' Neculai. îl ţine ziua într-o

cuşcă de găini şi noaptea în cămară, de frica puştii lui Cocuşor

.

Dar ce-s de vină hulubii, săracii? Mă gândesc la ochişorii lor roşii, cercuiţi cu alb şi cu negru, ca la păpuşi. Cum să le sucești gâtul?

- Mai bine-l batem pe Cocuşor, că el e vinovat!

Nu spunem nimănui nimic. Nici măcar lui Icuţă. Icuţă l-ar bate măr, dar ce haz ar avea să-l bată un băiat? Să-l batem noi, fetele, ca să-i fie ruşine câte zile-o avea...

Plecăm de-acasă pe ascuns. Margareta a luat cureaua tatei, al cărei gust nu-l ştie decât Icuţă când aduce de la şcoală carneţelul cu note. Eu am luat linia cea lată, căptuşită pe-o parte cu gumă, care se lipeşte aşa de bine pe gol...

- Să-l însemnăm cu pecetea infamiei! zice Margareta cu ifos.
- Să-l însemnăm...

Dar cum să-l baţi, acasă la el?

Trebuie să-l scoatem în stradă. Poarta e departe de casă. Până să se ducă el să spună ce-a păţit, noi ne şi întoarcem acasă şi stăm spăsite, ca şi cum nici nu ne-am fi urnit de lângă lădiţa lui Moti.

- Du-te de-l cheamă, zic eu în portiţă.

- Ba du-te tu, că de mine poate să-i fie frică, se apără Margareta. Mi-e greu, dar ce să fac? Dacă nu mă duc, mă bate pe mine şi rămâne Moti nerăzbunat...

Intru în ograda străină, cu sufletul ghemuit în gât şi cu furnici la genunchi. De nu m-ar lua în primire „nebunii lui conaş Osvald"! Mă pitesc pe lângă gărduţul care desparte grădina de flori. Miroase pipărat, a garoafe calde... întins pe-un scaun de pânză, la soare, un domn cu ochelari negri şi cu capul tuns chilug fumează liniştit din lulea. Mă apropii.

- Ce doreşti mata, fetiţo ? întreabă el pe la colţul gurii, pe lângă lulea.

Nu pot să-i spun ce doresc, pentru că-mi vine-a râde. Capul neted şi cu lustru, ochelarii negri, luleaua...

Se ridică de pe scaun, nesfârşit. E un uriaş.
- Cauţi pe cineva?
Ca să mă pot uita acum la el, trebuie să-mi dau capul pe spate, de mă doare ceafa.
- Vă rog... dacă-i acasă, să-l poftiţi pân-la portiţă... că-l aşteaptă...
- Pe cine să poftesc pân-la portiţă şi cine-l aşteaptă? întreabă luleaua, blând.
Dau să răspund, dar n-am când. De după colţul casei a ieşit Anica:
- Conaş Cocuşor! Conaş Cocuşor!
Uriaşul întoarce spre ea ochelarii şi luleaua.
- Ce este?
- Conaş Cocuşor, o mai ciocnit un ouşor!
Nu ştiu pe unde-am scăpat linia. Mi s-a pus între umeri un bulgăre de gheaţă. Picioarele deapănă singure, de capul lor, că eu nu le mai simt. Margareta mă aşteaptă-n drum, cu cureaua la spate, pusă pe bătaie.
- Unde-i Cocuşor?
Zbughesc pe lângă ea, fără să mă mai uit în urmă:
- La dracu'!... Hai acasă, că-i bătrân!

Joacă bine, Nicolae

!Dormităm în iarbă, în liniştea după-amiezei adânci de vară. Spice subţiri şi zdrenţuite se clatină deasupra noastră, dar nu se simte nici urmă de vânt. Câte-un cosaş de colb sare sprinten peste noi. Cerul fierbinte sclipeşte şi se leagănă: balonaşe de lumină coboară de sus şi se sparg în ochii mei. Le urmăresc, le număr... Mă dor ochii.

Margareta a început o poveste, a încurcat-o cu alta, pe urmă a tăcut. Stă cu mâinile sub cap şi se uită ţintă la cer. Pe dânsa n-o dor ochii când se uită mult în albastru. Pesemne că unde-s albaştri şi ei.

Prin liniştea caldă, grea de parcă numai un tunet ar putea-o urni din loc, răzbat ca o părere bătăi înăbuşite de tobă: câte două, câte două. întocmai ca la Crăciun, când se pornesc Irozii. Numai că atunci bat câte trei, câte trei... Ciulim urechile. Nu mi se pare.

- Ce-o fi?

Şi sărim, zvârlugi.

Pe strada noastră nu-i decât soare şi vrăbii. Dincolo de ograda bisericii, acolo unde un boier cu barbă şi cu căciulă priveşte peste lilieci,

dintr-un vârf de par, la lumea care se-nghesuie la cişmea - acolo este ce este!

Ne uităm repede una la alta.

- Numai de n-ar scârţâi portiţa!

Margareta o deschide cu grijă. De-nchis, rămân s-o închid eu. O apropii, încetişor. Dar când să se prindă în clampă, o scap. Tronc! Parc-a dat cu tunul... Rămânem de lemn.

Noroc că suntem dincolo de poartă! Din casă nu s-arată nimeni. Ferestrele dorm.

- Uf, că de nimica nu eşti bună! se răcoreşte Margareta, pe gratis.

O luăm repegior pe lângă gard, prin umbra îngustă. Simt pe degete colbul cald şi uscat. Nu pot să-l sufăr. Trotuarul frige prin sandale. Suntem fără şosete, cu rochiţele descinse, cu capul gol: ca nişte ţigănci, cum ar zice mama.

Trecem prin ograda bisericii, cu soarele în frunte. Toba se aude tot mai aproape. Uite lume, adunată strugure în jurul a nu ştiu ce. Ne facem loc, Margareta înainte, împungând mulţimea cu coatele ei ascuţite, eu în urma ei.

Un ţigan deşirat, c-o pălărie fără fund, c-o polcă roşie, de femeie, desfăcută la piept, dar cu şalvari grei de catifea şi cu ciubote ca pentru miez de iarnă, râde cu gura până dincolo de urechi, bate-n toba cu zurgălăi şi cântă:

Joacă bine, Nicolae!

Nicolae e o maimuţă cenuşie, abia cât ciubota stăpânu-său. Parcă-i un căţel bicisnic. Poartă ghetuţe de muşama, rochie verde şi pălărie cu pană de păun. La gât are mărgele şi-n mânuţa subţirică ţine un beţişor.

Joacă bine, Nicolae!

Şi Nicolae joacă, ţăcănind mărunţel din ciuboţele şi rotindu-se de i se vede fusta de pe dedesubt, cu dantelă. Lumea râde. Nicolae ne priveşte cu ochi serioşi, de om bătrân.

Ca boierii la plimbare...

Nicolae păşeşte rar, cu nasul pe sus, cu bastonul departe de trup, fudul.

Ca cucoana la grădină...

Nicolae îşi ia coada la subsuoară, pleacă uşor capul pe-un umăr şi se leagănă în mers: cochetează.

- Ptiu, spurcăciune! face-a admiraţie o babă legată c-un tulpan peste măsele.

Săracul Nicolae nu mai poate. Se face ghem pe marginea trotuarului, cu pălăriuţa strâmbă. îşi freacă picioarele şi scânceşte ca un pui de mâţă lepădat.
Stăpânu-său întinde toba de jur-împrejur, cu acelaşi râs fără sfârşit.
- Pântru Nicolae, boiarule! Pântru Nicolae, cocoană!
Fiecare dă câte ceva. Cum să nu dea, pentru Nicolae ? Numai eu n-am ce da. Noroc că-n buzunările fără fund ale Margaretei se găseşte totdeauna câte ceva. A scos, tocmai din adânc, un ban cu bortă. Pornim. Ţiganul cu Nicolae înainte, noi după ei. Nicolae merge cât merge ca oamenii, pe urmă o dă pe-a lui şi se lasă-n patru labe, tăvălindu-şi rochiţa prin colb. C^)

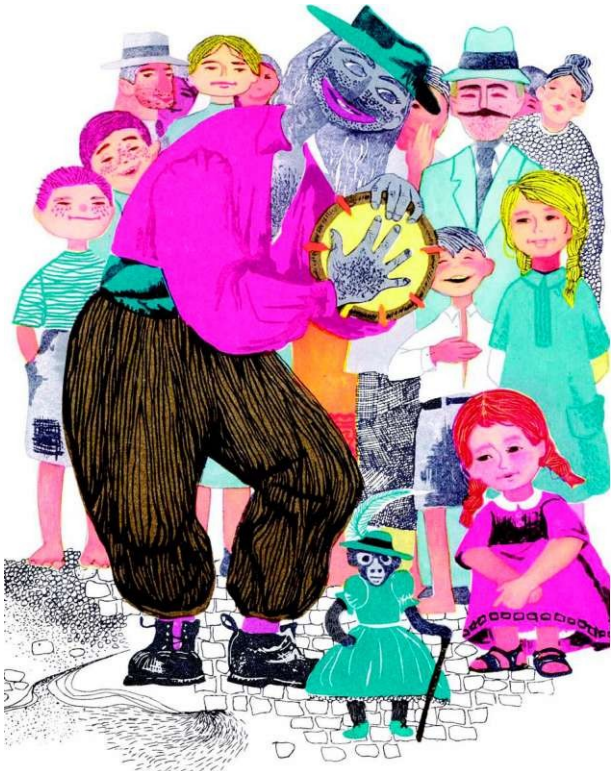

La capătul străzii, altă reprezentaţie. Nicolae pare mai vesel. I-a dat Margareta, pe furiş, o bucăţică de rahat.
Suim dealul Tataraşilor, pe lângă spital. Publicul se primeneşte mereu şi se risipeşte mai ales când întinde ţiganul toba. Margareta a dat, pe rând, tot ce-a avut prin buzunări: întâi gologanii, pe urmă doi covrigi, pe urmă o cutiuţă cu mărgele, pe urmă un radier... Ţiganul râde şi primeşte orice:
- Pântru Nicolae, duducuţă...
Umbra caselor se culcă în drum, răcorită. Umblăm pe străzi pe unde n-am fost niciodată, printre căsuţe cu femei îmbrobodite pe la porţi. Băieţi murdari şi dezmăţaţi se leagă de Nicolae, îl trag de coadă şi aruncă în el cu ciocălăi de păpuşoi fierţi. Unul îmi împinge un ghiont în coastă, face cu ochiul şi mă-ntreabă:
- Zi, bă! Nicolae-i băiat ori fată?...
Ni-e foame, ni-e sete, ne dor picioarele şi ne ustură în gât de colb. Suntem într-un fund de mahala, pe nu ştiu unde. Lăsăm să treacă înainte alaiul, tot mai zdrenţăros, şi rămânem sprijinite de-un gard.
Se înserează. Ne prinde frica. Nu spunem nici una nimic, nici nu ne uităm măcar una la alta.
- Auzi ? Tramvaiul!
Nu ştiu cum oi fi arătând eu. Dar în obrazul bătut de colb al Margaretei numai ochii îi sticlesc, albastru, îi sticlesc de bucurie.
O luăm cât ne mai ţin picioarele pe linia tramvaiului, care trebuie să ne scoată în Târgu Cucului. De-acolo pân-acasă, e o nimica toată.
Prindem curaj.
- Al dracului, Nicolae!
Dar în portiţă, ne oprim: dacă o fi ajuns tata înaintea noastră?...
- Ascultă, Luchi... Să zici că tu ai vrut, că pe tine nu te bate.
Mă codesc. Nu mă bate... Dar când îşi ridică tata o sprânceană şi şi-o coboară pe ceilaltă peste ochiul cel întunecat, intru-n pământ.
- Să-ţi fie ruşine obrazului! se înfurie Margareta. Eu dau tot ce am ca să-ţi fac ţie plăcere, şi tot eu să mănânc bătaie?
Şi-şi întoarce pe dos buzunările, din care se scutură doar câteva fărâmituri ş-un pic de scamă. Mi se moaie inima.
- Lasă... am să spun că eu...
Spălate din cap până-n picioare, periate, schimbate, stăm la judecată.
- Ea a vrut! zice Margareta îndesat, arătându-mă cu cotul.
- Dar tu, ca mai mare, trebuia să te duci de gustul ei, de-a valma cu golanii şi cu ţiganii? o dojeneşte mama, încercând să nu zâmbească.

- Dac-a început să scâncească, cum i-i obiceiul, ce era să-i fac ? minte liniştită Margareta.
Nici ea, nici mama nu se uită la mine. Mi-e totuna, acum. Un singur gând rău îmi loveşte tâmplele pe dinăuntru: ce mă fac dacă ne dă afară de la masă? Mă doare foamea-n trup, adânc.
- Tu ce zici, Luchi? întreabă, în sfârşit, mama.
- Mi-e foame! răspund, speriată.
De ce-or fi râzând toţi?
- Haideţi la masă. Voi două n-aveţi clătite în sara asta... hotărăşte mama.
- Pagubă! îmi zvârle Margareta în ureche. îs cu brânză de vaci! Pentru noi opreşte Tasia „cu nimic"...
Şi-n vreme ce toţi mănâncă tacticos clătitele cu brânză, pe care nu pot să le sufăr, Margareta se foieşte pe scaun, iar Icuţă, obraznic, bate cu degetele pe sub masă tactul cântecului care-mi sună-n cap:
Joacă bine, Nicolae!
Tata se face că n-aude, dar se cunoaşte că-i vine-a râde. Aş râde şi eu. Dar am mâncat prea mult şi mă gândesc cu jale că n-au să mai aibă loc foile de clătită presărate cu zahăr tos, care se rumenesc acum în rolă, dosite de Tasia pentru noi - vinovatele.

Nepotul meu, mitropolitul...

Tasia scobeşte merele. Dacă ne dă mere coapte, înseamnă că azi la dejun „e jale", cum zice Icuţă. Dar mie îmi place s-o văd pe Tasia scobind merele. Treaba asta e cu dichis. Cu un cuţit care a fost ca toate cuţitele, dar a rămas
pe jumătate de atâta treabă câtă a făcut, femeia scobeşte mărul cu încetul, să nu crape, că apoi se scurge din el tot zahărul şi tot untul. Adun „ciocănelele" şi scociorăsc din ele sâmburii copţi. Tare-s buni, amărui şi cleioşi! Cuţitul scrâşneşte în carnea umedă a mărului, întreb:
- Oare pe măr nu-l doare când îl scobeşti aşa?
- Altă prostie! sare Margareta de la fereastră, unde îşi face lecţiile, că doar îi măr, nu-i om.
Nu-i răspund, dar ştiu eu ce ştiu. Nu mi s-a întâmplat odată, când eram eu supărată tare, să mi se pară că-s un măr scobit pe dinăuntru? Şi dacă eu, că-s om, m-am simţit ca un măr, de ce să nu se simtă mărul, că-i chiar măr?

Dar îndată, după ce are să-l aşeze în tavă în rând cu celelalte, Tasia are să-l umple cu zahăr şi are să-i pună deasupra o bucăţică de unt. Şi atunci, chiar dacă-l doare, are să-i treacă...

Pentru mine, pentru Margareta şi pentru Icuţă, Tasia pune în gropiţa merelor şi câte trei bobiţe de dulceaţă de vişine. Uneori greşeşte şi pune câte patru: „face risipă", cum zice tata.

Paşi în curte. Se întoarce tata de la slujbă mai devreme ca de obicei. Ce-o fi având? Nu râde la mine de departe şi nu mă mai aşteaptă să-i ies înainte. Trece pe lângă bucătărie de parcă nici nu m-ar vedea şi intră în casă. Mă iau după el.

- Ce s-a întâmplat? îl întâmpină mama, îngrijorată.
- A murit Mitropolitul, îi răspunde tata.

Şi mama înţelege şi-şi pleacă fruntea adânc.

De asta bălăngănesc de-un ceas toate clopotele târgului! Cum de n-am întrebat pe nimeni? Când se clatină clopotul cel mare de la Mitropolie, dârdâie geamurile.

Mi se face inima mititică. Mitropolitul e doar „nepotul" meu...

Tata e bisericos. Mama, nu. De când a venit la Iaşi, în fiecare duminică tata mă ia de mână şi mă duce cu el la Mitropolie. îi simt încă mâna mare şi bună, în care a mea încape toată, ba mai rămâne loc şi pe delături.

Mitropolia e aproape. Cum treci de cofetăria lui Alexiadis, grecul, cel cu peştişorii lui de mintă, dai de ea.

Ne-am dus aşa o dată, de două ori, de trei ori. Şi într-o zi, în strana din dreapta, l-am văzut pe Mitropolit. Era întocmai ca un înger bătrân căzut din vreo icoană. La început chiar m-am speriat, dar tata s-a apropiat de el, trăgându-mă şi pe mine până la picioarele stranei, şi i-a sărutat mâna. Bătrânul s-a uitat la tata, a clipit mărunţel şi deodată s-a bucurat:

- Tu erai, bre Gheorghieş Casian? Ce faci, băiete?

Mi-a venit să râd. Să fi fost Margareta în locul meu, hotărât că nu s-ar fi putut stăpâni. Auzi ? să-i spună cineva tatei „băiete"!

Povestea cu „băietul" am aflat-o mai târziu.

Tata era cel mai mare dintre cei şase copii ai preotului Gavriil Casian, din Cotul Vameşului. Şi preoteasa văduvă, Maria, hotărâse că, mai mare fiind, Gheorghieş trebuia să rămână pe lângă gospodărie, să muncească pământul puţin pe care-l aveau - zestrea fetelor - şi să îngrijească de ceilalţi copii ca un tată mititel ce se afla.

Dar Gheorghieş nu se împăca deloc cu gândul că are să rămână numai cu învăţătura din sat. Era deştept, harnic şi puţintel încăpăţânat. S-a pregătit într-ascuns un an întreg şi, în toamnă, a plecat pe jos de la Roman la Bucureşti, să dea concurs la Şcoala Normală. S-a sculat într-o dimineaţă cu noaptea în cap, şi-a pus în traistă actele, un rând de schimburi şi o pereche de ghete bune, câteva cărţi, un caş rotofei şi o pâine mare de casă - şi a plecat.

Cât mergea pe jos, cât, despriponind câte-un cal împiedecat pe marginea şoselei, călărea pe deşelate câţiva kilometri, atât cât să nu se rătăcească bidiviul la întors. Şi aşa, în câteva zile, poposind pe unde nimerea, a ajuns la Bucureşti cu traista lui, în care nu mai avea nici o bucăţică de caş şi nici o fărâmitură de pâine.

Era ultima zi când se mai putea înscrie. S-a spălat la o cişmea pe stradă, s-a încălţat cu ghetele cele bune şi a bătut la uşa cancelariei. Secretarul s-a uitat cam lung la băiatul cel voinic, cu ochi hotărâţi şi plin de colbul drumului.

- Ai pe cineva la Bucureşti? l-a întrebat.
- N-am pe nimeni.
- Vezi că... am încheiat înscrierile de azi-dimineaţă.
- Poate că mai încap şi eu pe listă, că vin de departe...

în clipa aceea a intrat pe uşă arhiereul Iosif Naniescu, profesorul de religie al şcolii. Era de pe atunci bătrân şi mititel. A ascultat povestea feciorului de preot din ţinutul Romanului, care venise pe jos la Bucureşti, unde n-avea pe nimeni...

- Gheorghieş Casian zici că te cheamă? Hai cu mine, Gheorghieş, că-i fi ostenit. Şi de azi înainte să nu mai spui că n-ai pe nimeni în Bucureşti, că mă mâniiu!

Până la concurs, la care tata a reuşit bursier, a găsit adăpost şi ocrotire în casa Mitropolitului de mai târziu. Iar după ce a terminat şcoala, nu l-a mai văzut până în ziua când, de mână cu mine, s-a apropiat de el să-i sărute mâna.

- Asta ţi-i fata cea mai mică, zici ? s-a mirat bătrânul. Ia te uită la ea, că nu mai are nici un dinte! Când ţi-au căzut, mătuşică ?

Şi de atunci, eu, Luchi, mătuşica Mitropolitului, am voie să stau în fiecare duminică pe treptele stranei arhiereşti. E bine acolo. Din când în când, nepotul îşi coboară asupra mea privirea bună şi zâmbetul cald. Am

îndrăznit o dată, spre spaima tatei, să pun mâna pe mătăniile Mitropolitului, care nu s-a supărat deloc, ba chiar m-a lăsat să mă joc cu ele.

Vreau să-mi aduc aminte acum de ochii lui şi nu pot. îi văd faţa prelungă, barba subţire, mâinile înguste şi mititele, dar ochii, nu. Erau albaştri, cenuşii, verzi? N-aş putea să spun. Se uita la mine de sus în jos, cu lumină în priviri, şi mă întreba:

- Ce mai faci mata, mătuşică?...

La masă, tata n-a mâncat mai nimic. Icuţă şi cu Margareta au împărţit între ei porţia de mere coapte a tatei, certându-se pe muțește de la mărul cel mai mare.

- Şi-l aşază în Mitropolie? întreabă mama.
- După-amiază la patru. îmbracă-te, să mergem amândoi. îi datoresc tot...

„După-amiază la patru"... De unde să ştiu eu când e „la patru"? Pentru că mi-am făcut planul: să mă duc să-l văd şi eu, fără ştirea nimănui. Doar i-s mătuşică. Şi pe urmă, e aproape. Treci de cofetărie, dai de Mitropolie..

.Clopotele bombănesc adânc, de parcă se cutremură pământul. Când se porneşte cel mare, crezi că se dărâmă catapeteasma cerului peste târg.

Nu mai am răbdare.

îmi netezesc părul cu palmele unse cu sirop, îmi trag bine ciorapii şi-mi scot şorţul, vârându-l mototol după dulapul din săliţă. Rochia e destul de curăţică. Merge...

Cobor încet pe cărare, ca şi cum m-aş plimba. Cotarla se ia după mine, dar îi închid poarta în nas. Şi după ce fac pe după colţul străzii, o iau la goană spre Mitropolie, fără să arunc măcar o privire spre peştişorii lui Alexiadis.

Mă opresc în faţa scărilor. Din biserică izvorăsc atâţia popi, că începe să-mi fie frică. Parcă-s furnici din muşuroi, îl caut printre ei pe cel mai mititel, pe nepotul meu, dar cum are să fie dacă a murit ?

Urc scările, speriată. De nu m-ar da cineva afară! Un călugăr bătrân care-şi numără lumânările în pridvor bombăneşte nu ştiu ce. Mă opresc şi-l ascult:

- Paş'trei, paş'patru... nu, nu vorbeşte cu mine. Trec pe la spatele lui, în vârful picioarelor.

Niciodată n-a fost Mitropolia aşa de mare ca acum. Când vin cu tata duminica, abia putem intra. Acum e goală. Doar câţiva călugări mormăie nu ştiu ce prin colţuri.

Mă uit la strana arhierească. E goală. Mi se strânge inima: să ştii că-i adevărat. Dar unde-i mort? în mijlocul bisericii nu-i decât un jilţ. Unul înalt, cu spătar, şi atât. Şi dintr-o dată îmi vine să râd, să strig şi să cânt în gura mare: pe scaun stă chiar Mitropolitul! Stă drept, cu căciula lui de aur pe cap, cu mâinile mititele şi cuminţi pe piept, ca-n strană. îşi ţine ochii închişi - e obosit, săracul, dar mort nu e. Doar morţii nu stau pe scaun! Cine i-a mai spus tatei şi minciuna asta, c-a murit Mitropolitul ? Să nu fie de faţă călugărul cel înalt, cu ochelari, care se uită ţintă la mine, m-aş apropia de Mitropolit şi l-aş striga, şi el ar deschide ochii bătrâni şi buni şi m-ar întreba:

- Ce mai faci mata, mătuşico?...

Mă trag binişor îndărăt. Oricât de uşor aş călca, mai uşor chiar decât Moti motanul, paşii mei tot se aud, sus, sub bolţile înalte până în cer.

Am scăpat. Cobor scările în goană, ies pe poartă pe sub zăbranicul negru, trec strada şi intru pe străduţa noastră. Uite casa, uite portiţa, uite Cotarla care mă aşteaptă. Urc scările într-un picior. Tata iese în uşă mirat, cu peria de ghete în mână.

Bucuria pe care i-o aduc mă înăbuşă. Vreau să i-o spun. Casc gura ca puii cei de vrabie, dar nu iese nimic. Şi deodată izbucnesc în plâns, în râs, în cântec:

- N-a murit, tată, n-a murit! L-am văzut eu. Stă pe scaun şi doarme. Da' de murit, n-a murit, n-a murit, n-a murit!...

Tata îmi mângâie codiţele, îi tremură mâna. Nu spune nimic: însă ochii plini de lacrimi nu-s ochii lui de fiecare zi. Sunt ochii tineri ai lui Gheorghieş Casian cel de demult, care s-a pornit pe jos de pe apa Moldovei, cu trăistuţa pe după gât, să înveţe carte la Bucureşti...

Cartea cu visuri

Numai eu ştiu, în toată lumea asta, ce poveşti minunate pot spune literele care încă n-au nume, gângăniile misterioase care-s cuminţi numai cu oamenii mari, de frică, pesemne.

Aşa-s de pline cu poze cărţile fără poze! E destul să fii singură şi să te uiţi la ele cu ochii strânşi, până se împletesc genele de sus cu cele de jos: îndată literele sar de la locul lor şi încep să umble în toate părţile ca furnicile, rândurile se strâmbă, se frâng şi fug - şi poveştile ies la iveală singure, zugrăvite în umbre şi-n lumini.

Poveştile „citite" de mine pe furiş, în întunericul cămării liniat, printre scânduri, cu dungi înguste de aur colbăit, nu le ştiu decât eu şi nu le spun la nimeni...

Stăm la soare. Margareta şi cu mine, pe scara de la bucătărie. Pe prag, cinchită pe-un scăueş, Tasia curăţă morcovi şi povesteşte o

întâmplare cam încâlcită. Ascult, din bucăţi. Margareta scocioräşte c-un beţişor între scânduri: colb, furnici, scamă, o mărgică roşie...

- ...şi-n sara ceia o *chicat* o ste... Aista o fost sămn de la Dumnezău c-are să moară fata.

Tresar. Nu prea ştiu despre ce fată-i vorba, dar eu nu vreau să moară! Se vede că nici Margareta nu vrea. Aruncă beţişorul cât colo şi ridică spre femeie obrazul pârlit şi ochii albaştri, dintr-o dată răi:

- Prostii! Parcă de câte ori cade câte-o stea, numaidecât moare cineva ?

Tasia s-a supărat. Şi-a împins mai pe ochi, cu dosul palmei, broboada galbenă lipovenească. Morcovul, zvârlit de sus în strachina cu apă, ne stropeşte mărunţel şi rece.

- Apoi, dacă ştiţi matale mai bine decât mine, iaca, eu tac.

Şi tace.

E soare, e cald... Cuţitul râcâie umed carnea dulce şi parfumată a morcovului. Aş mânca o felioară, dar ştiu că Tasia nu-mi dă.

- Soi rău! zice, când îi cer. Piure nu mănânci şi vrei morcov crud, ca să te doară burta şi să mă huiască cucoana pe mine că ţi-am dat...

O viespe bâzâie subţirel şi susţinut sus, sub streaşină. O fi având acolo cuib, cu faguri cenuşii şi cu miere amară?

Tasia tace. Dacă tac şi eu, adorm. Şi nu vreau să moară fata! Mă aud vorbind, somnoroasă. Parcă nici nu vorbesc eu.

„Nu moare nimeni când pică stelele. Eu ştiu... Că fiecare stea e legată de tavanul cerului cu câte-o aţă de păianjen. Şi când trece noaptea câte-un liliac, rupe câte-o aţă şi cade câte-o stea... Asta-i."

Margareta zvâcneşte în picioare.

- Altă prostie! De unde dracu' ai mai scos-o ?
- Am citit... undeva.
- Ai citit - tu?
- întrebarea mă plesneşte în obraz, fierbinte. încep să văd lucrurile cu lustru. Dacă nu mă sfădesc, plâng.Să ştii tu c-am citit!

- Parcă ştii să citeşti?
Socotesc la repezeală. E marţi. Icuţă e la internat de duminică şi nu vine decât sâmbătă seara. Până atunci, are vreme Margareta să uite.
- Să ştii că ştiu. Intreabă-l pe Icuţă, că el m-a învăţat.
Ochii albaştri mă sfredelesc cu neîncredere.
- Aşa?... Şi unde-ai citit, mă rog, minciuna cu stelele şi cu liliecii? În *Iencuşor-Ochişori?*
Iencuşor-Ochişori e cartea mea cu poze, singura mea carte : cartea mea oficială.
Nu mi-e drag Iencuşor. Ba chiar, nu pot să-l sufăr. E un băieţel din cale-afară de cuminte şi de bun, mult mai cuminte decât o fată. Nu scapă o vorbă nepoliticoasă, nu face o poznă cât de mică şi nu-şi pătează măcar o dată hăinuţele de catifea albastră, cu guleraş alb de dantelă încreţit cu drotul. I le-am murdărit eu, de ciudă, cu creion chimic şi cu poamă de boz. Dar şi după isprava asta el s-a uitat la mine cu aceeaşi privire bună în ochii lui prea mari şi mi-a zâmbit dulce, parc-ar fi vrut să-mi spuie „mersi". Mi-a fost ruşine.
- Are ochi de viţel, zice Icuţă.

- E un băieţel tare drăguţ şi bine crescut... spune mama de nu ştiu de câte ori pe zi, cu o admiraţie, e drept, cam plictisită.

Parcă Icuţă nu-i drăguţ şi bine crescut? Şi nu l-a urecheat domnul Lascar de era să rămâie cu urechea lui în mână?

Să fi mâncat şi Iencuşor o bătaie, măcar o dată, aşa, ca omul. Am mâncat eu, că-s fată... Ce drag mi-ar fi Iencuşor cu nasul roşu, plâns şi necăjit!

Nu pot să-l sufăr pe *Iencuşor- -Ochişori.* Dar e al meu. De ce să se lege Margareta de el? Ce i-a făcut? Doar nu i-l dă nimeni de exemplu de dimineaţă până seara, cum mi-l dă mie...

Mă ridic cu bărbia-n piept, uitând să-mi scutur de colb rochiţa la spate. Tasia lasă cuţitul în poală, gata să intervie. Dar nu-i nevoie.

- Nu-i minciună, cu stelele şi cu liliecii. Şi n-am citit-o în *Iencuşor- -Ochişori.*

Am eu o carte... o carte adevărată. O carte groasă cât toate cărţile tale la un loc şi legată cu piele şi scrisă cu aur!

Margareta mă priveşte a bătaie:

- Şi unde-i, mă rog, cartea asta a dumitale ?

Când îmi spune Margareta „dumneata", e semn rău. Răspund repede, că n-am încotro

- :în cămara cea veche, după sticlele de bulion.

Mă sprijin, moale, de stâlpul cerdacului. Mi-am trădat taina. S-a isprăvit cu lecturile mele cu miros de piele scorojită, de mucegai şi de mere oţetite...

Sandalele Margaretei tropăie grăbite spre cămară. Tasia se ridică, cu un strigăt:

- Ai să-mi răstorni bulionu', păcatele mele!

A ieşit la geam şi mama care, când pune ochelarii ca să lucreze, parcă se joacă de-a cucoanele.

A ieşit şi tata, c-o sprânceană zburlită de somnul neîmplinit al după-amiezei.

- Ce s-a întâmplat?

îl văd prin pânza umedă a deznădejdii şi nu ştiu ce să le spun. Plânsul mi se rupe deodată în suspine.

Cartea mea, adusă pe sus şi trântită pe cerdac, se risipeşte într-un nouraş de colb vechi, din care se desprinde-n soare, delicată, sclipirea obscură şi năucită a unei molii.

Cartea mea cu visuri, cu stele şi cu lilieci, cartea mea cu poveşti, cartea mea cu minciuni, era un dicţionar greco-german, uitat, nu se mai ştie nici de cine, nici de când, în bezna cămării părăsite.

A murit Luchi...

Stau cu ochii deschişi în întuneric. Nu se vede nimic. Parcă am pe ochi două căpăcele negre.

Şi nu se mai face ziuă... Dacă nu se mai face ziuă niciodată?... Oare cum ar fi dacă n-ar mai răsări soarele în veci de veci? Nici ceasul de dincolo nu se mai aude. Nu s-aude nimic, nu se vede nimic: ca pe ceia lume...

Mama intră în odaie în vârful picioarelor. Crede că dorm. Ridică storurile. Afară parcă-i fum.

- Plouă, mamă?

- Ce, nu dormi? Nu, nu plouă... Stai acolo, că-i devreme.

Bine că nu plouă! Mi-ar fi stricat şorţul de uniformă, pe care nu

l-am îmbrăcat încă. Mi l-a adus aseară madama Janeta, iar Tasia l-a scuturat bine, l-a stropit şi l-a mai călcat o dată, „că miroase a madama Janeta". E drept că nu miroase frumos: a gaz, a mucegai şi a ceapă prăjită în untdelemn. Dar mie îmi place să-mi miroase rochiile a madama Janeta: se cheamă că-s noi, chiar dacă-s făcute, ca de obicei, din vechi.

Toată noaptea n-am putut să dorm din pricina şorţului. Stă întins pe spătarul scaunului, şi parc-ar fi cineva viu acolo, cineva care o să fiu eu, dar încă nu-s...

Când se scoală Margareta, bodogănind că-i prea devreme, sunt gata de mult. Nuţa a întârziat de la spital anume ca să mă pieptene.

- Vreau să te văd plecând la şcoală, şcolăriţo!

Şi-mi dă ea cafeaua, că mama n-are vreme : se îmbracă să meargă cu mine.

Cafeaua cu lapte nu se duce pe gât. Nu ştiu ce are. Mă uit speriată la cele două cornuri de lângă farfurioară. Muşc un colţişor, sfărâmăcios şi dulce. E bun. Dar gura mi-e uscată şi mă înec.

Margareta mă împunge cu cotul:

- Nu poţi?... Dă-le-ncoace!

Şi le mistuie pe sub masă în buzunările ei, în care încap, nu ştiu cum, o groază de lucruri: degetare, radiere, poze, mototoale

de aţă, bucăţele de cretă, acadele, bumbi de tot felul, sâmburi, pietre de domino şi numere de loto.

- Ei, gata-i şcolăriţa noastră, gata?...

A venit şi conu' Neculai! Dumnealui nu vine la noi decât la zi întâi, când aduce chiria. Te pomeneşti că vine şi părintele Veniamin, ca la zi-ntâi!

Conu' Neculai mi-a adus o plumieră cu creioane colorate şi cu plumburi de placă. Pe capac, două rândunele stacojii stau alături pe-un buchețel de nu-mă-uita. înăuntru, cutia e căptuşită cu sugătoare roşie, iar pe dos e scris cu litere de tipar, puţintel tremurate, *Alexandra Casian, clasa întâia primară.*

Mă înroşesc până-n ochi de bucurie şi nu mă pricep ce să spun.

- Ei, îţi place? Mi-o fost tare frică, că nu ţi-a plăcea. Când m-am dus eu întâi la şcoală să-nvăţ az-buchii, nu mi-o adus nimenea plumieră cu poză... Purtam sumăeş şi opinci şi mi-o aninat mămuca, Dumnezeu s-o ierte, o trăistuţă vărgată pe după gât. Şi-n trăistuţa aceea aveam cartea, un pumn de perje şi doi păpuşoi copţi, să-mi ţie de saţ...

- Să-nveţi... ce, coane Neculai? se înfige Margareta.

- Az-buchi, Mărgărinto. C-aşa se-nvăţa pe-atunci.

- Az-buchi! se bucură Margareta. Şi deodată începe să-mi cânte, obraznică, sărind într-un picior:

Az-buchi, Mamă, Luchi, Ş-un păduche!

Nici azi, când mă duc şi eu la şcoală, nu-mi dă pace! Şi încă de faţă cu conu' Neculai...

Noroc că tocmai atunci a ieşit din casă tata. A auzit, dar n-a zis nimic. A coborât doar sprânceana şi numaidecât Margareta şi-a găsit nu ştiu ce de lucru pe sub cerdac.

Mama şi-a pus rochia cu care se duce la cucoane şi pălăria cea nouă, în culoarea şerbetului de cireşe, numai cât un cuib de rândunică.

- Gata, Luchi?

Tata se pleacă şi mă sărută pe frunte, mărunţel şi des, cum sărută el.

- Hm... te duci şi tu... te duci şi tu...

Şi se uită în altă parte.

Conu' Neculai îmi netezeşte părul cu mânuţa lui uscată şi nu zice nimic. Iar Nuţa îmi potriveşte guleraşul numai c-o mână: pe cealaltă o ţine la spate. Am înţeles. Are să arunce după mine cu o felie de pâine proaspătă, ca să-mi fie cu noroc. Mă bucur pentru Cotarla: îi merge-n plin de dimineaţă, azi...

Coborâm scările, mama şi cu mine, cu oarecare solemnitate. De sub cerdac, Margareta îmi suflă din treacăt:

- Az-buchi, noroc Luchi!

Tasia vine în urmă cu geanta. O ţine departe de trup, c-un fel de respect parcă, altfel decât cum ţine coşul când aduce din piaţă. Şi-n geantă sună dulce din plumburi şi din creioane plumiera de la conu' Neculai...

întorc capul şi mă uit în urmă.

Tata, conu' Neculai şi Nuţa mă petrec cu ochii, parc-aş pleca la drum lung, de unde cine ştie dacă mă mai întorc. De sub cerdac, Margareta îmi face nişte semne pe care nu le înţeleg. Şi-n portiţa rămasă deschisă, aşezată cuminte pe coadă, stă Cotarla şi dă din cap. Pe ea o înţeleg, îmi spune, în legea ei:

- Lasă, Luchi, că trece şi asta...

Am rămas singură între fete.

- Sunt colegele tale, Luchi. Vezi să te împrieteneşti cu ele, mi-a spus mama când a plecat.

Tare-s multe!

Cum să mă împrietenesc cu toate?

Una lungă, cu şorţul până-n călcâie, cântă nu ştiu ce şi altele râd împrejurul ei. Nu s-a pieptănat de-o săptămână şi mereu îşi trece degetele arătătoare, când de la o mână, când de la cealaltă, pe sub nas.

Cum să mă împrietenesc eu cu asta?

- Să nu te pui cu Zamft, că are insecte! îmi spune una bălaie şi îndesată, cu cozile lăsate slobod pe umeri.

Parcă eu ştiu care-i Zamft, să nu „mă pun" cu ea!

Alta, mărunţică şi ştirbă, îşi suflă întruna nasul într-o batistă roşie. Plânge-aăa, fără glas şi fără lacrimi, numai cu nasul, de când a lăsat-o mama ei.

Eu nu plâng, cu toate că nu mi-e îndemână. Stau, cum stau cele mai multe, stingheră şi tăcută, puţin speriată.

- Cine era cucoana ceea frumoasă cu care-ai venit? mă întrebă o fetiţă firavă şi dulce, cu moţ alb în creştet.

- Mama, răspund bucuroasă.

îmi creşte inima şi dintr-o dată mi-e dragă fetiţa asta albă, coborâtă parcă din cărţile cu poze.

- Mama mea nu-i frumoasă ca a ta... Doamna noastră-i frumoasă, da-i a dracului. Are doi copii, un băiat ş-o fată. Băiatul mă bate el pe mine, da' pe fată o bat eu... Pe tine cum te cheamă? Pe mine, Lilica. Fetiţa cea cu moţ negru e prietena mea. O cheamă Martica. I-a murit o soră şi de-aceea-i în doliu. Mai are trei surori ş-un frate, unul gras. Il ştii? Mata ai fraţi? Eu îs singură... Unde stai? Eu stau la şcoala de băieţi. Vrei să vii la mine să ne jucăm ? Vine şi Martica şi am o mulţime de jucării. Ne face mama ceai şi ne dă mandarine. Iţi plac mandarinele?

Nici nu-ncerc să-i răspund. N-am când. Mă ameţeşte vorba ei, dar îmi place. Se cheamă că am şi eu o prietenă şi încă pe cea mai frumuşică dintre fete.

Un clopoţel a început să se smucească deasupra uşii, speriat. Parcă vrea să-şi rupă frânghiuţa şi s-o ia la fugă.

Intrăm în clasă.

Pupitrul e înalt. Mă ridic în vârful picioarelor, mă sprijin în coate şi abia izbutesc să mă aşez, strâmb, pe-o margine de bancă. Fetele se foiesc o vreme, pe urmă se astâmpără. E aşa de linişte, că se aude cum îşi strigă Hună, pe stradă, covrigeii lui săraţi...

- Casian Alexandra!

E numele meu. Ştiu. Dar nu răspund. Pe mine nu mă strigă nimeni aşa. Toată lumea mă strigă Luchi...

îmi vine-a râde. Aşa-i de caraghios să te strige cineva Casian Alexandra! Ca şi cum ar striga-o tata pe mama, în loc de Catia, Casian Ecaterina!

Doamna se uită la mine şi râde.

Are-un dinte de aur, drept în faţă.

- Cu mata vorbesc, fetiţo... Cum te cheamă?

Am uitat că banca e înaltă şi cad de sus, bocănind, în picioare. Simt în jurul meu râsul stăpânit al clasei. Aşa râde Margareta, pe muţeşte, când aşteaptă să spun eu o prostie.

- Cum îţi zice mama acasă ? stăruie doamna tot blând, dar c-un fel de nerăbdare parcă.

- Luchi! sare de lângă mine, răpezind înainte două degete ascuţite, una bondoacă şi zburlită, c-un ochi strâmb. Luchi, ca la căţei!

Asta-i Pândele, repetenta clasei

Toate fetele se uită la mine. încă nu râd, dar ochii lor împung şi dor. Şi dintr-o dată mi-e ruşine de numele meu, mi-e ruşine de mine, mi-e ruşine de tot.

- Nu-i adevărat! Acasă, mama îmi zice... îmi zice Casian Alexandra! răspund repede, ca să se isprăvească odată, uitându-mă urât spre zburlită.

S-a isprăvit. Nu mă mai întreabă nimeni nimic. Mă aşez în locul meu şi mă uit la mine, la fetiţa asta nouă pe care-o cheamă Casian Alexandra şi pe care parcă n-o cunosc.

Casian Alexandra are şorţ negru, de sub care nu i se mai văd genunchii, ciorapi lungi, prinşi cu gumă de pieptăraş, şi guler de pichet alb, care-o supără puţin, cum o supără şi cozile împletite prea strâns, care-i trag ochii spre tâmple ca la chinezoaice. Stă cuminte cu mâinile pe pupitru şi i-e ruşine că o cheamă Luchi, ca pe căței...

Dar nu-i adevărat. N-o cheamă Luchi. Luchi nu mai este. A rămas pe undeva pe-acasă, poate în lădiţa din cămară, printre resturile de jucării pe care nu le mai ştie ce-au fost şi care nu mai au nume.

Luchi era mică, Luchi era proastă, Luchi era caraghioasă.

Luchi era fericită...

Lui Casian Alexandra i-e milă de Luchi. I-e milă ca de păpuşa moartă căreia i-a cules ochii verzi şi reci de pe covor, într-o dimineaţă de Crăciun, demult...

Mă uit la turnul bisericii, pătrat şi greu. Două ciori încearcă să se aşeze alături pe spiţele crucii. Dar vârful le umflă penele şi le suflă jos.

Le văd întâi limpede, pe urmă cenuşiu, ca printr-o ploaie măruntă şi deasă. Liniile se strâmbă. Turnul stă acum hâit, crucea s-a întors ca semnul înmulţirii. Cum să nu cadă ciorile, săracele?

Ceva fierbinte îmi frige obrajii reci. Şi doar nu plâng.

- Ce ai, Casian? Ţi-e rău?
- Nu, doamnă...

Nu i-e rău lui *Casian.* îi vine să plângă în gura mare şi nu poate. Dacă doamna ar fi întrebat-o

:- Ce ai, Luchi?
Poate că ar plânge. Şi ar fi bine...
Dar Luchi nu mai este nicăieri. Luchi a murit. în locul ei, o şcolăriţă cuminte clipeşte mărunţel şi-şi înghite lacrimile care au, pentru întâia oară, un gust de cenuşă... A murit Luchi...

Cuprins

Casa de la poartă
în „vizită" 8
Bastonachi 10
Plouă cu gheaţă 13
Poveşti 15
Cu tramvaiul 18
La „Copou" 21
Vedenii 22
Descântecul 26
Casa de la ţară
De dincolo de negură 34
Badană 39
S-a jucat pădurea cu mine 44
Moş Gheorghe Zamfirescu 49
Casa cu cerdac
Ghitla 54
Cu limbă de moarte 58
Haimana ! 63
La joacă 66

Moş-Crăciun-cu-barba-albă..... 67
Vine popa cu Ajunul..... 71
Veste de la bunicuţa..... 74
A murit Moaca..... 76
„Mărunţele"..... 78
Soare cu dinţi..... 83
Cântec de plâns..... 86
Avem oaspeţi..... 90
Cad în soare !..... 98
Vine „Iură"..... 102
La circ..... 112
Hulubii lui Cocuşor..... 114
Joacă bine, Nicolae !..... 120
Nepotul meu, mitropolitul..... 125
Cartea cu visuri..... 130

A murit Luchi 13

www.polirom.ro
Redactor: Ines Simionescu Coperta: Angela Rotaru-Serbenco Tehnoredactor: Lucian Pavel
Bun de tipar: mai 2004. Apărut : 2004 Editura Polirom, B-dul Carol I nr. 4 • P.O. Box 266 700506, Iaşi, Tel. & Fax (0232) 21.41.00 ; (0232) 21.41.11 ; (0232)2Î.74.40 (difuzare) ; E-mail : office@polirom.ro Bucureşti, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, ap. 33, O.P. 37 • P.O. Box I-728, 030174 Tel.: (021) 313.89.78; E-mail : polirom@dnt.ro
Tiparul executat la S.C. Polirom Co S.A. ^ ^ 700180, Iaşi, Calea Chişinăului nr. 32 ^ Tel. : (0232)230323; Fax": (0232)230485
Valoarea timbrului literar este de 2% din preţul de vânzare şi se adaugă acestuia. Sumele se virează la Uniunea Scriitorilor din România, cont nr. 2511.1-171.1/ROL